

Kätilökoulutukselle uusi suunta

Selvitys rakennevaihtoehtoista

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:11

Päivi Karttunen,
Marjukka Vallimies-Patomäki

Kätilökoulutukselle uusi suunta

Selvitys rakennevaihtoehtoista

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:11

Päivi Karttunen, Marjukka Vallimies-Patomäki

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto / Högskole- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>
ISBN 978-952-263-359-0 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:11

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
23.9.2015

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
Selvityshenkilöt: Päivi Karttunen ja Marjukka Vallimies-Patomäki		Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 10.03.2015	Dnro 10/040/2015
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Kättilökoulutukselle uusi suunta. Selvitys rakennevaihtoehdoista (Ny riktning för barnmorskeutbildningen. Utredning om strukturalternativ)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä			
<p>Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannossa tehtävänä oli selvittää kättilö (AMK) – tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen rakennetta. Selvityksen taustalla on se, että kättilökoulutus ei nykyisessä muodossaan täytä direktiivin 2013/55/EU säännöksiä koulutuksen laajuudesta. Selvitystyön tavoitteena oli:</p> <ul style="list-style-type: none">- vertailla kuuden eri kättilökoulutusvaihtoehdon toimivuutta suhteessa kansalliseen ja kansainväliseen viitekehukseen- arvioida kunkin vaihtoehdon taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset ja lainsäädännön muutostarpeet- selvittää eri vaihtoehtoja ammattipätevyysdirektiivin näkökulmasta ja arvioida automaattisen tunnustamisen merkitystä- selvittää eri vaihtoehtojen vaikutukset terveydenhuollon ammattihenkilönä laillistamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän näkökulmasta- tehdä esitys sopivammaksi kättilökoulutuksen malliksi perustuen em. vertailuun- tehdä esitys koulutuksen järjestämiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä. <p>OKM:n määrittelemät kättilökoulutuksen kuusi rakennevaihtoehtoa arvioitiin sisällönanalyysillä, jota varten laadittiin puolistrukturoitu arviointikehikko selvitystyön tavoitteiden ja lainsäädännön pohjalta. OKM asetti selvitystyön tueksi ohjausryhmän, ja selvityksessä tehtiin yhteistyötä myös sosiaali- ja terveysministeriön, Valviran, ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston Arene ry:n, ammattikorkeakoulujen, HUS:n, Kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Suomen Kättilöliitto ry:n, Tehy ry:n ja Suomen sairaanhoitajaliitto ry:n kanssa.</p> <p>Kuulemisten perusteella ei löytynyt selkeää yhteistä käsitystä parhaaksi kättilökoulutuksen toteuttamismalliksi. Yhtä mieltä oltiin kuitenkin siitä, että jatkossakin kättilökoulutuksen tulee sisältää sairaanhoitajalta edellytetty osaaminen. Kättilökoulutuksen kuuden rakennevaihtoehdon arvioinnin perusteella selvityshenkilöt ehdottavat kättilökoulutuksen järjestämistä ylempänä ammattikorkeakoulututkintona. Valvira laillistaa tutkinnon suorittaneen henkilön kättilönä.</p> <p>Koulutus- ja sosiaali- ja terveystieteelliset linjaukset tuovat haasteita myös kättilökoulutuksen kehittämiseen. Terveydenhuollon rakenteelliset ratkaisut, uusien toimintamallien kehittäminen ja tehokkuusvaatimukset edellyttävät kättilön tehtäväkuvan uudistamista, korkeatasoista kliinistä asiantuntemusta sekä käytännöllistä ja teoreettista osaamista. Kättilö (ylempi AMK) -tutkinto profiloituu kliinisen hoitotyön asiantuntijan osaamiseen ja vastaa maisteritasoista Advanced Nurse Practitioner -tehtäväkuvaa. Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona kättilökoulutus noudattaisi myös muissa Pohjoismaissa tehtyjä linjauksia.</p> <p>Kättilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona ja EU-direktiivit täyttävänä kaksivuotisena koulutuksena edellyttävät muutoksia ammattikorkeakouluista annettuun lakiin ja asetukseen. Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona suoritettava kättilökoulutus ehdotetaan käynnistettäväksi vuonna 2017.</p>			
Avainsanat kättilö (AMK), kättilö (ylempi AMK), ammattikorkeakoulu			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:11		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-359-0 (PDF)
Kokonaissivumäärä 72	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja --		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
23.9.2015

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Utredningspersoner: Päivi Karttunen och Marjukka Vallimies-Patomäki		Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Datum för tillsättande av 10.03.2015</td> <td style="width: 50%;">Dnro 10/040/2015</td> </tr> </table>		Datum för tillsättande av 10.03.2015	Dnro 10/040/2015
Datum för tillsättande av 10.03.2015	Dnro 10/040/2015				
Publikation (även den finska titeln) Ny riktning för barnmorskeutbildningen. Utredning om strukturalternativ (Kätilökoulutukselle uusi suunta. Selvitys rakennevaihtoehtoista)					
Publikationens delar Promemoria + bilagor					
<p>Sammandrag</p> <p>Uppdraget från undervisnings- och kulturministeriet gick ut på att utreda strukturen för den utbildning som leder till examensbenämningen barnmorska (YH). Bakgrunden för utredningen är att barnmorskeutbildningen i sin nuvarande form inte uppfyller bestämmelserna om utbildningens omfattning i direktivet 2013/55/EU. Målet för utredningen var att</p> <ul style="list-style-type: none"> - jämföra hur sex olika alternativ för barnmorskeutbildningen fungerar i relation till den nationella och internationella referensramen - utvärdera de ekonomiska och samhälleliga konsekvenserna av varje alternativ och behovet av ändringar i lagstiftningen - utreda alternativen utifrån direktivet om yrkeskvalifikationer och bedöma betydelsen av automatiskt erkännande - utreda vilka konsekvenser olika alternativ har för legitimeringen av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och för servicesystemet inom social- och hälsovården - lägga fram ett förslag om en lämpligare modell för barnmorskeutbildningen utifrån den ovannämnda jämförelsen - lägga fram ett förslag för de praktiska arrangemangen vid anordnande av utbildningen. <p>De sex strukturalternativ för barnmorskeutbildningen som faststälts av UKM utvärderades med en innehållsanalys, för vilken en halvstrukturerad utvärderingsram utarbetades utifrån målen för utredningsarbetet och lagstiftningen. UKM tillsatte en styrgrupp som stöd för utredningsarbetet, och vid utredningen gjordes samarbete också med social- och hälsovårdsministeriet, Valvira, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, yrkeshögskolorna, HNS, Kommunala arbetsmarknadsverket, Finlands Barnmorskeförbund rf, Tehy rf och Finlands sjuksköterskeförbund rf.</p> <p>Utfrågningarna gav inte någon tydlig gemensam uppfattning om den bästa modellen för barnmorskeutbildningen. Man var ändå överens om att barnmorskeutbildningen även framöver bör innehålla den kompetens som krävs av sjukskötare. Utifrån utvärderingen av de sex alternativen för barnmorskeutbildningens struktur föreslår utredningspersonerna att barnmorskeutbildningen ordnas som en högre yrkeshögskoleexamen. Valvira beviljar personer som har avlagt examen barnmorskelegitimation.</p> <p>De utbildningspolitiska och social- och hälsovårdspolitiska riktlinjerna innebär utmaningar också för utvecklingen av barnmorskeutbildningen. De strukturella lösningarna för hälso- och sjukvården, utvecklingen av nya arbetsmodeller och kraven på effektivitet kräver en ny arbetsbeskrivning för barnmorskor, högklassig klinisk sakkunskap och såväl praktiska som teoretiska kunskaper. Barnmorska (högre YH)-examen profileras som kompetens inom avancerad klinisk vård och motsvarar arbetsbeskrivningen för Advanced Nurse Practitioner -examen på magisternivå. Som högre yrkeshögskoleexamen skulle barnmorskeutbildningen också följa riktlinjerna i de andra nordiska länderna.</p> <p>Om barnmorskeutbildningen ska bli en högre yrkeshögskoleexamen och en tvåårig utbildning som uppfyller EU-direktiven krävs ändringar i yrkeshögskolelagen och förordningen om yrkeshögskolor. Utredningspersonerna rekommenderar att barnmorskeutbildningen ordnas som högre yrkeshögskoleutbildning från och med 2017.</p>					
Nyckelord: barnmorska (YH), barnmorska (högre YH), yrkeshögskola					
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:11		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-359-0 (PDF)		
Sidoantal 72	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig		
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet			

Description

Publisher Ministry of Education and Culture, Finland		Date of publication 23.9.2015	
Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Rapporteurs: Päivi Karttunen and Marjukka Vallimies-Patomäki		Type of publication Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland	
		Contracted by Ministry of Education and Culture, Finland	
		Committee appointed on 10.03.2015	Dnro 10/040/2015
Name of publication New direction for midwifery education. Account of structure alternatives (Kättilökoulutukselle uusi suunta. Selvitys rakennevaihtoehtoista)			
Parts Report and Appendices			
Abstract The purpose of the assignment given by the Ministry of Education and Culture was to investigate the structure of the education leading to the polytechnic Bachelor's Degree in Midwifery. The background for the investigation is that in its present form midwifery education does not meet the regulations on the extent of the education in directive 2013/55/EU. The aim of the study was: <ul style="list-style-type: none">- to compare the viability of six different alternatives in midwifery education in relation to the national and international frames of reference- to evaluate the financial and societal impact and need for changes in legislation in each alternative- to investigate the different alternatives from the point of view of the directive on professional qualifications, and to evaluate the significance of automatic recognition- to investigate the effects of the different alternatives from the perspective of licensing of a healthcare professional and the service system of social welfare and health care- to make a proposal for a more suitable model for midwifery education based on the above mentioned comparison- to make a proposal for the practical arrangements related to the provision of the education. The six alternative structures for midwifery education determined by the Ministry were evaluated using a content analysis, for which a semi-structured evaluation framework was drawn up on the basis of the goals of the study and legislation. The Ministry set up a steering group to support the study, and the study also involved cooperation with the Ministry of Social Affairs and Health; Valvira, the National supervisory Authority for Welfare and Health; Arene ry, the Rectors' Conference of Finnish Universities of Applied Sciences; polytechnic universities; HUS, the Hospital District of Helsinki and Uusimaa; KT, Local Government Employers; the Federation of Finnish Midwives; Tehy ry, the Union of Health and Social Care Professionals; and the Finnish Nurses Association. On the basis of the consultations, no clear shared opinion was found in terms of the best model for the implementation of midwifery education. However, it was agreed on that midwifery education should also in future include the expertise required of nurses. Based on the evaluation of the six structure alternatives, the rapporteurs propose that midwifery education be provided as a polytechnic Master's degree. Valvira licenses the person who has completed the degree as midwife. The educational and social and health policies also bring challenges to the development of midwifery education. Structural solutions in health care, development of new operating models and demand for efficiency require a renewal of the job description, high quality clinical expertise as well as practical and theoretical competence. The (polytechnic Master's) degree of Midwife is profiled as a degree of expertise in clinical care work and it corresponds to the job description of the Master's level degree of Advanced Nurse Practitioner. As a polytechnic Master's degree, midwifery education would be in line with the policies made also in the other Nordic Countries. Midwifery education as a polytechnic Master's degree and two-year programme in line with the EU directives requires changes in the polytechnics act and decree. It is proposed that midwifery education completed as a polytechnic Master's degree be initiated in 2017.			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2015:11		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-359-0 (PDF)
Number of pages 72	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by -		Published by Ministry of Education and Culture, Finland	

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 10.3.2015 kaksi selvityshenkilöä arvioimaan kättilökoulutuksen kuutta rakennevaihtoehtoa ja tekemään ehdotuksen sopivimmaksi kättilökoulutuksen rakenteeksi. Selvitys on osa ammattikorkeakoulu-uudistukseen liittyvää korkea-kouludialogia. Tavoitteena on pohtia erityisesti terveys- ja kuntoutusalan koulutustarjontaa kokonaisuutena, jotta tunnistetaan valtakunnalliset haasteet yhtäältä määrällisistä tarpeista ja toisaalta turvataan osaaminen riittävän vahvana tulevaisuudessakin. Kevään 2014 aikana käydyssä dialogissa nousi esille tarve tarkastella erityisesti kättilö (AMK) -tutkintoon johtavaa koulutusta sekä koulutuksen pituuden ja rakenteen että ammattipätevyysdirektiivin näkökulmasta. Tämän seurauksena käynnistyi selvitystyö kättilökoulutuksen kuuden rakennevaihtoehdon toimivuudesta suhteessa kansalliseen ja kansainväliseen viitekehykseen.

Selvitystyö nosti esille moninaisen syiden ja seurausten kentän, ja jokaisella kuudella kättilökoulutuksen vaihtoehdolla oli sekä vahvuuksia että heikkouksia. Selvitystyön aikana järjestettyjen kuulemisten ja saatujen lausuntojen perusteella ei löytynyt yhtä yksimielistä kantaa siihen, mikä olisi paras vaihtoehto kättilökoulutuksen järjestämiseksi. Koulutusrakenteen arviointi nosti esille erityisesti kysymykset siitä, minkälaisella kättilökoulutuksella palvellaan parhaiten muutoksessa olevaa terveystalouden järjestelmää sekä työroolien, tehokkuuden ja palveluiden laadun kehittämistä. Myös koulutuspoliittiset linjaukset joustavista opintopoluista, nopeammasta työelämään siirtymisestä ja korkeatasoisesta osaamisesta otettiin huomioon.

Selvityshenkilöt arvioivat kuutta toimeksiannon pohjana olevaa vaihtoehtoa eri näkökulmista ja päätyivät ehdottamaan kättilökoulutusta ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi. Ehdotuksella ratkaistaan sekä nykyisiä kättilökoulutuksen ongelmia että suunnataan koulutusta tulevaisuuden osaamisvaatimusten mukaisesti. Ehdotus avaa toteutessaan mahdollisuuksia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämiseen erityisesti kättilötyön kliinisen asiantuntijuuden syventämiseksi ja hoitokäytäntöjen kehittämiseksi työelämässä. Näin ollen ehdotus antaa mahdollisuuksia luoda uutta osaamista terveydenhuoltoon ja uudistaa työrooleja.

Haluamme lämpimästi kiittää opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehiä, jotka tukivat selvitystyötä osallistumalla ohjausryhmään, kommentoimalla työtä eri vaiheissa, tukemalla kuulemistilaisuuksien järjestämisessä ja raportin edellyttämien tilastotietojen hankkimisessa. Lämmin kiitos ohjausryhmän puheenjohtajalle johtaja Hannu Sirenille sekä jäsenille hallitusneuvos Maiju Tuomiselle, opetusneuvos Petri Haltialle ja ylitarkastaja Johanna Moisiolle opetus- ja kulttuuriministeriöstä, johtaja Eeva-Liisa Moisiolle Arenen sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kaudenhoitoalan verkostosta ja osastopäällikkö Eva Matintuvalle

Yrkeshögskolan Noviasta. Kiitos myös kaikille kuulemistilaisuuksiin osallistuneille ja lausuntonsa antaneille Arene ry:lle, ammattikorkeakouluille, HUS:lle, Suomen Kätilöliitto ry:lle, Tehy ry:lle ja Suomen Sairaanhoidajaliitto ry:lle. Kiitämme asiantuntijahaastattelusta johtaja Annakaisa Iivaria sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtaja Jussi Holmalahtea, ryhmäpäällikkö Maarit Mikkosta ja ylitarkastaja Katja Virtasta Valvirasta, työmarkkinalakimies Johanna Karlströmiä Kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta, toiminnanjohtaja Riitta Rissasta ja rehtori Mervi Vidgreniä Arene ry:stä, lehtori Eija Raussi-Lehtoa Metropolia Ammattikorkeakoulusta sekä puheenjohtaja Terhi Virtasta Suomen Kätilöliitto ry:stä.

Helsingissä 30.6.2015

Päivi Karttunen, TtT

Marjukka Vallimies-Patomäki, TtT

Sisältö

1	Selvityksen tausta ja tavoitteet	9
2	Ammattipätevyysdirektiivi ja tutkintojen tunnustaminen	11
3	Kätilökoulutus osana suomalaista korkeakoulujärjestelmää	14
	3.1 Kätilökoulutuksen asema korkeakoulujärjestelmässä ja siihen liittyvä lainsäädäntö	14
	3.2 Koulutuksen toteutus ja siitä annetut suositukset	15
	3.3 Opintososiaaliset etuudet ja koulutuksesta perittävät maksut	17
	3.4 Koulutuksen rahoitus ja kustannukset	18
	3.5 Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä	19
	3.6 Kätilökoulutuksen sääntelyn ja automaattisen tunnustamisen merkitys sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän näkökulmasta	20
4	Suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän edellyttämä kätilön osaaminen	22
5	Kätilökoulutuksen tausta ja nykytila	25
	5.1 Kätilökoulutuksen toteutuksen taustaa Suomessa	25
	5.2 Kätilökoulutuksen nykytila tilastojen valossa	27
	5.3 Kätilökoulutuksen toteutusmallit ja linjaukset Pohjoismaissa ja eräissä EU-maissa	28
6	Selvityksen aineisto ja menetelmät	31
7	Vaihtoehdot kätilökoulutuksen toteuttamiseksi	32
	7.1 Kätilökoulutus omana tutkintonaan	33
	7.2 Sairaanhoidajakoulutuksen sisältävä kätilökoulutus ja vuoden työharjoittelu kätilön tehtävissä	35
	7.3 Sairaanhoidajakoulutuksen sisältävä kätilökoulutus	39
	7.4 Kätilökoulutus erikoistumiskoulutustyyppisenä koulutuksena	42
	7.5 Kätilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona	45
	7.6 Kätilökoulutus, joka johtaa sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon ja kätilö (AMK) -tutkintoon	48
8	Yhteenveto kuulemisista	51
	8.1 Kuuleminen 29.5.2015	51
	8.2 Kätilökoulusta koskevat lausunnot ja haastattelut	54
9	Johtopäätökset	58
10	Selvityshenkilöiden ehdotukset kätilökoulutuksen toteuttamiseksi Suomessa	62
	Lähteet	64
	Liitteet	68
	Liite 1. Kätilökoulutuksen rakennevaihtoehtojen kuvaus- ja arviointimatriisi	68
	Liite 2. Pienryhmien palaute kätilökoulutuksen vaihtoehtoista	69
	Liite 3. Kuulemistilaisuuteen osallistuneiden palaute kätilökoulutuksen vaihtoehtoista	70
	Liite 4. Kätilökoulutuksen kuulemistilaisuus 29.5.2015	71

1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Selvitys kättilökoulutuksen rakennevaihtoehtoista kytkeytyy osaltaan vuoden 2013 toimilupakierroksella esille nostettuun tarpeeseen kehittää sosiaali-, terveys- ja kuntoutusalan koulutuksen kokonaisuutta. Toimilupakierroksen yhteydessä todettiin, että alalla on tärkeä tunnistaa koulutuksen määrälliset haasteet sekä turvata vahva osaaminen tulevaisuudessakin. Keväällä 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö ja ammattikorkeakoulut käynnistivät korkeakouludialogin edellä mainituilla aloilla. Dialogissa olivat mukana ammattikorkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön ohella sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira ja alan keskeiset sidosryhmät. Dialogissa tavoitteena on pohtia pidemmällä aikajänteellä muutostarpeita koulutusrakenteissa ja -tarjonnassa. Tarkoitus on, että muutokset voidaan ottaa huomioon 2017 ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa. Kevään 2014 aikana huomio kiinnittyi myös kaksoistutkintoproblematiikkaan ja siihen, että eri mailla on erilaisia tapoja järjestää kättilökoulutus ja Suomenkin saattaa olla tarpeen tarkastella erityisesti koulutuksen pituutta.

Kättilö- ja sairaanhoitajakoulutusta ohjaavaa Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2005 antamaa direktiiviä 2005/36/EY ammattipätevyyden tunnustamisesta muutettiin direktiivillä 2013/55/EU. Muutosten yhteydessä tarkennettiin myös koulutuksen laajuuteen liittyviä kriteereitä. Keväällä 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö teki kättilöitä kouluttaville ammattikorkeakouluille kyselyn ammattipätevyysdirektiivissä säädettyjen vähimmäisvaatimusten täyttymisestä kättilökoulutuksessa ja kaksoistutkintorakenteesta. Kättilökoulutusta järjestävästä kahdeksasta ammattikorkeakoulusta kuusi vastasi kyselyyn. Vastausten mukaan sairaanhoitajakoulutusta pidettiin edelleen tärkeänä osana kättilökoulusta. Koulutuksen osaamisvaatimusten todettiin täyttävän direktiivien vaatimukset, mutta koulutuksen pituusvaatimuksen täyttymiseen liittyi epäselvyyttä.

Ammattikorkeakouluille tehdyn kyselyn ja korkeakouludialogin perusteella todettiin, että on tarpeen selvittää kättilö (AMK)-tutkintoon johtavan koulutuksen rakennetta sekä ottaa siinä huomioon kevään 2014 aikana tehty työ ja rajapinnat muuhun ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti maaliskuussa 2015 ammattikorkeakouluille tehdyn kyselyn ja alalla käydyn dialogin perusteella kaksi selvityshenkilöä arvioimaan kesäkuun 2015 loppuun mennessä kuutta kättilökoulutuksen rakennevaihtoehtoa.

Selvitystyön tavoitteet ovat seuraavat:

- 1 vertailla esillä olleiden kuuden kättilökoulutusvaihtoehdon toimivuutta suhteessa kansalliseen ja kansainväliseen viitekehykseen

- 2 arvioida kunkin vaihtoehdon taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset ja lainsäädännölliset muutostarpeet
- 3 selvittää eri vaihtoehtoja ammattipätevyysdirektiivin näkökulmasta ja arvioida automaattisen tunnustamisen merkitystä
- 4 selvittää eri vaihtoehtojen vaikutukset terveydenhuollon ammattihenkilönä laillistamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän näkökulmasta
- 5 tehdä esitys sopivimmaksi kättilökoulutuksen malliksi perustuen edellä mainittuun vertailuun
- 6 tehdä esitys koulutuksen järjestämiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä

Työssä on opetus- ja kulttuuriministeriön asettamispäätöksen (OKM/10/040/2015) mukaan tarkoituksena keskittyä ammattikorkeakoulututkinnon tasoiseen koulutukseen mutta ottaa huomioon myös jatko-opintomahdollisuudet ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa ja muussa aikuiskoulutuksessa.

2 Ammattipätevyysdirektiivi ja tutkintojen tunnustaminen

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY ammattipätevyyden tunnustamista (myöhemmin ammattipätevyysdirektiivi) annettiin vuonna 2005. Tarkoituksena on henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta rajoittavien esteiden poistaminen Euroopan Unionin jäsenvaltioiden väliltä. Ammattipätevyysdirektiiviä muutettiin vuonna 2013 annetulla direktiivillä 2013/55/EU. Muutoksen tarkoituksena on yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa säännöksiä liikkuvuudesta, helpottaa tunnustamisprosessia sekä parantaa järjestelmää kuluttajien kannalta terveydenhuollon ammattihenkilön kielitaitovaatimusten ja epäasianmukaiseen ammatinharjoittamiseen liittyvän hälytysjärjestelmän osalta. Kansallisten säädösmuutosten tulee olla voimassa tammikuussa 2016. Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammattipätevyysdirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta.

Ammattipätevyysdirektiivissä vahvistetaan säännökset, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tunnustettava unionin kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkima koulutus tai ammattipätevyys. Ammattipätevyyden tunnustaminen antaa unionin kansalaiselle oikeuden harjoittaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa samaa ammattia, johon hänellä on pätevyys kotijäsenvaltiossaan. Viranomaisen päätös ammattipätevyyden tunnustamisesta tarvitaan silloin, kun ammatissa toimiminen edellyttää vastaanottavan jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä määriteltyä koulutusta tai ammattikokemusta. Päätöksen ammattipätevyyden tunnustamisesta tekee vastaanottavan maan toimivaltainen viranomainen kyseisen maan lainsäädännön nojalla.

Tutkintojen tunnustamislainsäädäntöön kuuluu tällä hetkellä kolme eri tunnustamisjärjestelmää. Ne ovat yleinen tutkintojen tunnustamisjärjestelmä, ammattikokemuksen tunnustamiseen perustuva järjestelmä ja koulutuksen vähimmäisvaatimusten yhdenmukaistamiseen perustuva tunnustamisjärjestelmä (myöhemmin automaattisen tunnustamisen järjestelmä).

Kätilöt ja yleissairaanhoidosta vastaavat sairaanhoitajat kuuluvat ammattipätevyysdirektiivin automaattisen tunnustamisjärjestelmän piiriin. Kunkin EU:n jäsenvaltion on tunnustettava direktiivin liitteen V kohdassa 5.5.2 luetellut kätilön muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat, jotka täyttävät 40 artiklan vaatimukset kätilön koulutuksesta ja liitteen V kohtaan 5.5.1 sisältyvät koulutusohjelman vähimmäisvaatimukset ja jotka ovat 41 artiklan mukaisia. Liitteessä V kohdassa 5.5.2 luetellaan Suomessa kätilön koulutuksesta annettavina asiakirjoina kätilön tutkinto (terveydenhuolto-oppilaitokset) ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK) (ammattikorkeakoulut).

Kätilön automaattisen tunnustamisen lähtökohtana olevasta koulutuksesta säädetään artiklassa 40. Kätilön koulutuksen on käsitettävä vähintään yksi seuraavista koulutusohjelmien kriteereistä:

- a täysipäiväinen kätilön koulutusohjelma, johon kuuluu vähintään kolmen vuoden teoreettiset ja käytännölliset opinnot (linja I) ja joka käsittää vähintään liitteessä V olevassa 5.5.1 kohdassa olevan ohjelman;
- b täysipäiväinen kätilön koulutusohjelma, joka kestää 18 kuukautta (linja II) ja käsittää vähintään liitteessä V olevassa 5.5.1 kohdassa olevan ohjelman siltä osin, mikä ei ole kuulunut yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksen yhteydessä annettuun vastaavaan opetukseen.

Kätilön koulutukseen pääsyn edellytyksistä säädetään artiklassa 40, jonka direktiivimuutoksella 2013/55/EU uudistetun 2 kohdan mukaan yhden seuraavista ehdoista tulee täytyä:

- a hakija on linjan I tapauksessa suorittanut vähintään 12 vuoden yleissivistävät kouluopinnot tai hänellä on kätilön koulutukseen pääsyyn oikeuttava todistus vastaavan tasoisen kokeen suorittamisesta hyväksytysti;
- b hakijalla on linjan II tapauksessa liitteessä V olevassa 5.2.2 kohdassa tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja.

Kätilön muodollista pätevyyttä osoittavasta asiakirjasta automaattisen tunnustamisen edellytyksenä säädetään artiklassa 41. Direktiivimuutoksella 2013/55/EU uudistetun 1 kohdan mukaan asiakirjan tulee täyttää yksi seuraavista edellytyksistä:

- a vähintään 3-vuotinen, täysipäiväinen kätilön koulutus, johon on sisältynyt teoreettista ja käytännön opetusta vähintään 4 600 tuntia, joka voidaan ilmoittaa ECTS-pisteinä¹, ja vähintään kolmasosa vähimmäiskestosta on ollut kliinistä opetusta;
- b vähintään 2-vuotinen, täysipäiväinen kätilön koulutus, johon on sisältynyt vähintään 3 600 tuntia, joka voidaan ilmoittaa ECTS-pisteinä, ja kätilön koulutuksen edellytyksenä liitteen V kohdassa 5.2.2. tarkoitettu yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja;
- c vähintään 18 kuukautta kestänyt täysipäiväinen kätilön koulutus, johon sisältyy vähintään 3 000 tuntia, joka voidaan ilmoittaa ECTS-pisteinä, ja kätilön koulutuksen edellytyksenä yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja sen jälkeen vuoden ajan ammattiin liittyvien tehtävien harjoittaminen, mistä on annettu todistus 2 kohdan mukaisesti.

Artiklan 41 kohdan 2 mukaan todistuksen antavat kotijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset. Todistuksella on osoitettava, että sen haltija on kätilön muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan saatuaan harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kätilötoimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa vastaavan ajan.

¹ ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) on eurooppalainen opintusuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä.

Artiklan 40 kohdassa 3 on lista kätilön koulutuksella hankittavista tiedoista ja taidoista. Direktiivin liitteessä V kohdassa 5.5.1 on lisäksi luettelo kätilön koulutukseen vähintään sisältyvistä osista. Liitettä ei ole tähän mennessä muutettu, mutta sitä muutetaan jatkossa komission delegoiduilla säädöksillä. Muuttaminen ei saa aiheuttaa muutoksia jäsenvaltioiden ammatilainsäädännön keskeisiin periaatteisiin, jotka koskevat henkilöiden koulutusta ja ammatinharjoittamisoikeuden edellytyksiä.

Kunkin EU:n jäsenvaltion on tunnustettava liitteen V kohdassa 5.2.2 luetellut yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat, jotka täyttävät 31 artiklan vaatimukset yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksesta ja siihen kuuluvasta teoreettisesta ja kliinisestä opetuksesta sekä liitteen V kohtaan 5.2.1. sisältyvät koulutusohjelman vähimmäisvaatimukset. Liitteessä V kohdassa 5.2.2 luetellaan Suomessa sairaanhoitajan koulutuksesta annettavina asiakirjoina sairaanhoitajan tutkinto (terveydenhuolto-oppilaitokset) ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, sairaanhoitaja (AMK) (ammattikorkeakoulut).

Yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen pääsyn edellytyksistä säädetään artiklassa 31. Direktiivimuutoksella 2013/55/EU uudistetun 1 kohdan mukaan edellytyksenä on:

- a jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tai elimen antama todistus tai muu asiakirja vähintään 12 vuoden yleissivistävien opintojen suorittamisesta taikka todistus yliopistoon tai vastaavantasoiseksi tunnustettuun korkea-asteen oppilaitokseen pääsyyn oikeuttavan vastaavantasaisen kokeen suorittamisesta hyväksytysti tai
- b jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tai elimen antama todistus tai muu asiakirja vähintään 10 vuoden yleissivistävien opintojen suorittamisesta tai todistus hoitoalan ammatilliseen oppilaitokseen tai koulutusohjelmaan pääsyyn oikeuttavan vastaavantasaisen kokeen suorittamisesta hyväksytysti.

Artiklan 31 direktiivimuutoksella 2013/55/EU uudistetun kohdan 3 mukaan yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

Yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen on kuuluttava yhteensä vähintään kolme vuotta opintoja, joiden määrä voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä, ja siihen on sisällyttävä vähintään 4 600 tuntia teoreettista ja kliinistä opetusta, josta teoreettisen opetuksen osuuden on oltava vähintään kolmasosa ja kliinisen opetuksen osuuden vähintään puolet koulutuksen vähimmäiskestosta. Jäsenvaltiot voivat myöntää osittaisia vapautuksia ammattihenkilöille, jotka ovat hankkineet osan koulutuksestaan vähintään vastaavantasoisessa koulutuksessa.

Artiklan 31 direktiivimuutoksella 2013/55/EU muutetussa kohdassa 4 säädetään yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen sisältyvästä teoreettisesta opetuksesta, kohdassa 5 kliinisestä opetuksesta, kohdassa 6 koulutuksella hankittavista tiedoista ja taidoista ja kohdassa 7 ammatillisista valmiuksista.

3 Kättilökoulutus osana suomalaista korkeakoulujärjestelmää

3.1 Kättilökoulutuksen asema korkeakoulujärjestelmässä ja siihen liittyvä lainsäädäntö

Kättilö (AMK) -tutkinto on ollut ammattikorkeakoulujärjestelmän alusta lähtien yksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon johtavista tutkinnoista. Ammattikorkeakoululain (932/2014) 8 §:n mukaan ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätään koulutusvastuusta eli niistä ammattikorkeakoulututkinnoista ja tutkintonimikkeistä, joita ammattikorkeakoulun tulee antaa. Toimiluvassa voidaan tarvittaessa täsmentää tutkintokohtaista koulutusvastuuta. Lisäksi toimiluvassa määrätään niistä ylemmistä ammattikorkeakoulututkinnoista ja tutkintonimikkeistä, joita ammattikorkeakoulu voi antaa.

Kättilö (AMK) -tutkinto on määritelty ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014, myöhemmin ammattikorkeakouluasetus) mukaan yhdeksi sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnoiksi, jonka laajuus on 270 opintopistettä. Valtioneuvoston 1.1.2014 myöntämien toimilupien mukaan kättilö (AMK) –tutkintonimikkeeseen liittyvä koulutusvastuu on kahdeksalla ammattikorkeakoululla, jotka ovat Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu, Savonia ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Arcada ja Yrkeshögskolan Novia.

Ammattikorkeakoululain 10 §:n mukaan ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Lisäksi ammattikorkeakoulu voi järjestää erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoululain 9 §:n mukaan ammattikorkeakoululla on opetukseen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan liittyvissä tehtävissään opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Ammattikorkeakoulu päättää opetussuunnitelmista (L 932/2014, 14 §), ja opetuksessa on noudatettava koulutuksen ja opetuksen järjestämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylempät ammattikorkeakoulututkinnot ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK. (L 932/2014, 11 §.)

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee vastata pituudeltaan vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Tutkinto voi olla tätä pidempi erityisestä syystä. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee vastata pituudeltaan vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista vuoden päätoimisia opintoja. (L 932/2014, 14 §.)

Ammattikorkeakouluasetuksessa (1129/2014) säädetään muiden ohella opintojen rakenteesta (2 §), laajuudesta (3 §) ja tutkintojen tavoitteista (4 §, 5 §) sekä todistuksista (10 §). Asetuksen liitteenä on tutkintokohtainen luettelo tutkintoon johtavien opintojen laajuudesta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuudet ovat tällä hetkellä 210, 240 tai 270 opintopistettä. Ammattikorkeakoululaki mahdollistaa myös 180 opintopisteen laajuisen ammattikorkeakoulututkinnon. Opintoihin kuuluvan ammattitaitoa edistävän harjoittelun osuus on vähintään 30 op. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 60 tai 90 opintopistettä. Erikoistumiskoulutusten laajuus on vähintään 30 opintopistettä.

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan sairaanhoitaja (AMK)- ja kätilö (AMK)-tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Asetuksen liitteenä olevan luettelon mukaan sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä, kätilö (AMK) -tutkinnon laajuus 270 opintopistettä ja kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon laajuus 90 opintopistettä. Siitä, että kätilö (AMK) -tutkintoon johtavaan koulutukseen sisältyy myös sairaanhoitajakoulutus, ei nykyisellään säädetä.

Säännökset erikoistumiskoulutuksista tulivat voimaan 1.1.2015. Ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavia, työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia. Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää vain sellainen koulutus, jonka perusteista on sovittu ammattikorkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä. Sopimusmenettelyn aikana on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. (L 932/2014, 11a §.) Erikoistumiskoulutusten kehittäminen käynnistyi keväällä 2015.

Erikoistumiskoulutusten tarkoitus on perustua korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaamiselle ja painoaloille sekä näin parantaa työelämän ja työelämässä toimivien asiantuntijoiden ja asiantuntijoiksi aikovien osaamista. Erikoistumiskoulutusten tavoitteena on tuoda koulutusjärjestelmään vaihtoehto tutkinnon jälkeisen osaamisen täydentämiseen ilman, että nykyistä tutkintoon johtavaa koulutusta käytetään erikoistavana jatkokoulutuksena (HE 241/2014 vp). Erikoistumiskoulutusten kehittämisessä korkeakoulujen tulisi yhdessä ja yhteistyössä työelämän kanssa tunnistaa alan keskeisimmät osaamistarpeet, joihin erikoistumiskoulutus jatkossa vastaa (Hirsivaara 2015).

3.2 Koulutuksen toteutus ja siitä annetut suositukset

Kätilön koulutusvastuu on Suomessa tällä hetkellä kahdeksassa ammattikorkeakoulussa. Valmistuva kätilö saa todistuksen sekä kätilö (AMK) -tutkinnosta että sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnoista. Valvira myöntää hakemuksesta kätilökoulutuksen perusteella oikeuden toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä Suomessa sekä kätilönä että sairaanhoitajana. Kätilö (AMK) -tutkinto ja sairaanhoitaja (AMK) -tutkinto tunnustetaan automaattisen tunnustamisjärjestelmän kautta muussa EU-valtiossa.

Vuoteen 2014 saakka opetus- ja kulttuuriministeriö vahvisti päätöksillään ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmat (www.minedu.fi). Koulutusohjelmapäätöksessä määriteltiin koulutusohjelman nimi, tarvittaessa suuntautumisvaihtoehdot, tutkinto, tutkintonimike sekä koulutusohjelman ja harjoittelun laajuus opintopisteinä. Ammattikorkeakoulut päättävät itse

koulutuksen sisällöstä ja opetussuunnitelmasta. Kättilökoulutus on järjestetty kättilötyön suuntautumisvaihtoehtona osana hoitotyön koulutusohjelmaa. Ammattikorkeakoululain muutoksen tultua voimaan vuoden 2015 alusta opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää ohjaa ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta koulutusohjelmapäätöksillä.

Terveysalan koulutuksen yhdenmukaisuuteen kohdentuneen kritiikin perusteella opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osasto asetti 24.1.2005 työryhmän, jonka tavoitteena oli varmistaa, että koulutuksesta valmistuvilla on riittävät valmiudet ammatinharjoittamisoikeuden saamiseksi. Työryhmän työn tuloksena luotiin perustaa ja ohjeet ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyölle. Työssä otettiin huomioon myös EU-direktiivien vaatimukset yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan ja kättilön koulutuksille (Opetusministeriö 2006.)

Vuosina 2014–2015 toteutettiin Suomen sairaanhoitajaliitto ry:n ja Metropolia Ammattikorkeakoulun johdolla Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke, jossa määriteltiin kansallisesti yhtenäiset, ammattipätevyysdirektiivien (2005/36/EY, 2013/55/EU) mukaisen yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen vähimmäisvaatimukset sekä niiden kuvaukset, keskeiset sisällöt ja osaamisalueiden vähimmäisopintopistemäärät. Hanke toteutettiin valtakunnallisessa yhteistyössä, johon osallistui 23 ammattikorkeakoulun opettajia ja opiskelijoita sekä työelämän ja ammattijärjestöjen edustajia. Hankkeessa olivat mukana myös opetus ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajat.

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa määriteltiin yleissairaanhoitajan 180 opintopisteen vähimmäisosaaminen ammattipätevyysdirektiivin mukaisesti. Tämän lisäksi sairaanhoitajatutkintoon kuuluvat 30 opintopisteen laajuiset hoitotyön opinnot, joiden kautta syvennetään ja laajennetaan osaamista työelämälähtöisesti. Hankkeen tarkoituksena oli tuottaa tietoa ammattikorkeakoulujen käyttöön sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmien kehittämiseksi sekä yhtenäistää valmistuvan sairaanhoitajan osaamista ja varmistaa sen tasalaatuisuutta. (Suomen sairaanhoitajaliitto ry ym. 2015)

Kättilökoulutusta järjestävät kahdeksan ammattikorkeakoulua laativat vuonna 2014 yhteistyössä kättilön ammatillisen osaamisen kuvauksen, joka sisältää kättilökoulutuksesta valmistuvien osaamisalueet, tavoitteet ja keskeiset sisällöt (Pienimaa 2014). Tarkoituksena oli kehittää valmistuvien kättilöiden ammatillista osaamista valtakunnallisesti tasalaatuiseksi ja vertailtavaksi. Kehittämistyön perustana oli kansallisia ja kansainvälisiä tutkimuksia, koulutus- ja sosiaali- ja terveystieteellisiä asiakirjoja, ammattipätevyysdirektiivin vähimmäisvaatimukset yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutuksesta ja kättilön koulutuksesta sekä EQF²- ja NQF³-vaatimustasokuvaukset. Kehittämistyön vetovastuu oli Metropolia ammattikorkeakoululla. Kehittämistyön aikana tehtiin yhteistyötä myös sairaanhoitajakoulutuksen osaamisalueita kehittäneen Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hankkeen kanssa, koska valmistuvan kättilön ammatillinen osaaminen perustuu vahvaan sairaanhoitotyön osaamiseen. Näin ollen kuvaus ohjaa kättilökoulutuksen toteuttamista siten, että koulutus täyttää terveydenhuollon ammattihenkilönä laillistamisen vaatimukset ja automaattisen tunnustamisen edellytykset.

2 Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät vuonna 2008 suosituksen eurooppalaisesta tutkintojen viitekehyksestä (European Qualifications Framework, EQF) elinikäisen oppimisen edistämiseksi. EQF muodostuu kahdeksasta tasosta, jotka kattavat kaikki tutkinnot perustasosta edistyneeseen tasoon. EQF-tasojen määrittely perustuu oppimistulosten kuvailuun. EQF kuvaa oppijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä riippumatta siitä, missä järjestelmässä tutkinto on suoritettu tai pätevyys hankittu. (www.minedu.fi, www.oph.fi.)

3 Hallitus antoi vuonna 2012 eduskunnalle esityksen laista tutkintojen ja muun osaamisen viitekehykseksi (NQF), joka rakentuu EQF:n pohjalle. Suomen kansalliseen koulutusjärjestelmään kuuluvat tutkinnot jaotellaan niiden edellyttämän osaamisen perusteella NQF:n kahdeksalle vaatavuustasolle. (www.oph.fi.)

Kättilön ammatillisen osaamisen kuvauksen mukaan kättilön tutkinnon laajuus on 270 opintopistettä ja kesto 4,5 vuotta. Kättilö (AMK) -tutkinto sijoittuu tasolle 6 kansallisessa tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksessä. Koulutuksessa on kättilötyön ammattiopintoja 90 opintopistettä. Kättilön ammatillinen osaaminen rakentuu kättilön, sairaanhoitajan ja ammattikorkeakoulututkintojen yhteisestä ammatillisesta osaamisesta, joka luo perustan työelämässä toimimiselle, yhteistyölle ja asiantuntijuuden kehittymiselle. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun laajuus on yhteensä 135 opintopistettä, joka sisältää 15 opintopisteen laajuisen opinnäytetyön. Harjoittelusta vähintään 60 opintopistettä toteutetaan kättilötyön ammattiopinnoissa. Kättilön ammattiopintoihin sisältyy myös 5 opintopisteen laajuinen kehittämistyö. Kättilötyön ammattitaitoa edistävä harjoittelu toteutetaan sekä kättilötyön että hoitotyön toimintaympäristöissä. Kättilötyön harjoittelu tapahtuu direktiivin 2005/36/EY liitteen V kohdan 5.5.1 käytännölliseen ja kliiniseen opiskeluun liittyvän alakohdan B mukaisissa ympäristöissä. Opiskelija harjoittelee ohjastusti raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan sekä terveen ja erityistarkkailua vaativan vastasyntyneen seuranta ja hoitoa sekä niihin liittyvää neuvontaa. Hoitotyön harjoitteluympäristöjä ovat muiden ohella sisätaudit ja kirurgia, mielenterveys ja psykiatria, lasten, nuorten ja perheiden hoitotyö sekä pitkäaikaishoito. Harjoittelua voi toteutua myös kolmannella ja yksityisellä sektorilla. (Pienimaa 2014.)

3.3 Opintososiaaliset etuudet ja koulutuksesta perittävät maksut

Opintotukilain (L 65/1994) perusteella korkeakoulutuksessa olevalla opiskelijalla on mahdollisuus saada opintoihinsa opintotukea. Opintotukietuudet koostuvat opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta.

Korkeakoulussa opintotukea voidaan opintotukilain 65/1994 perusteella myöntää opiskelijalle, joka suorittaa:

- 1 alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa,
- 2 ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa taikka ammattikorkeakoululain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua maahanmuuttajille suunnattua koulutusta,
- 3 erillistä ammatillista täydennyskoulutusohjelmaa tai
- 4 ammatilliseen tai virkakelpoisuuteen tähtäävää muuta kuin 1–3 kohdassa tarkoitettua opintokokonaisuutta, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Opintotukea voi saada myös erillisen arvosanan tai yksittäisen opintokokonaisuuden suorittamiseen, jos opiskelija on suorittanut korkeakoulututkinnon ja opinnoilla voi saada ammatillisen tai virkakelpoisuuden. Edellytyksenä opintotuen myöntämiselle on, että opiskelija on hyväksytty oppilaitokseen, opinnot ovat päätoimisia ja opiskelija edistyy opinnoissaan. Lisäksi arvioidaan taloudellisen tuen tarve. (L 65/1994.)

Lain mukaan päätoimisia ovat opinnot, joiden tavoitteena on korkeakoulututkinnon suorittaminen. Muut korkeakouluopinnot ovat päätoimisia, kun opintojen laajuus on keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Korkeakouluopintoja varten tukea voi saada enintään 64 kuukautta.

Yhden korkeakoulututkinnon suorittamista varten tukeen oikeuttava aika määräytyy kyseiselle tutkinnolle säädetyn laajuuden perusteella siten, että tukeen oikeuttava aika on enintään yhdeksän tukikuukautta tutkinnon laajuuden mukaista lukuvuotta kohti lisät-

tynä viidellä tukikuukaudella. Täydet lukuvuodet ylittävältä puolelta lukuvuodelta tukeen oikeuttava aika on kuitenkin viisi tukikuukautta. Korkeakoulussa tieteellisten, taiteellisten tai ammatillisten jatkotutkintojen suorittamista varten opintotukea voi saada yhteensä enintään yhdeksän tukikuukautta. (L 65/1994.)

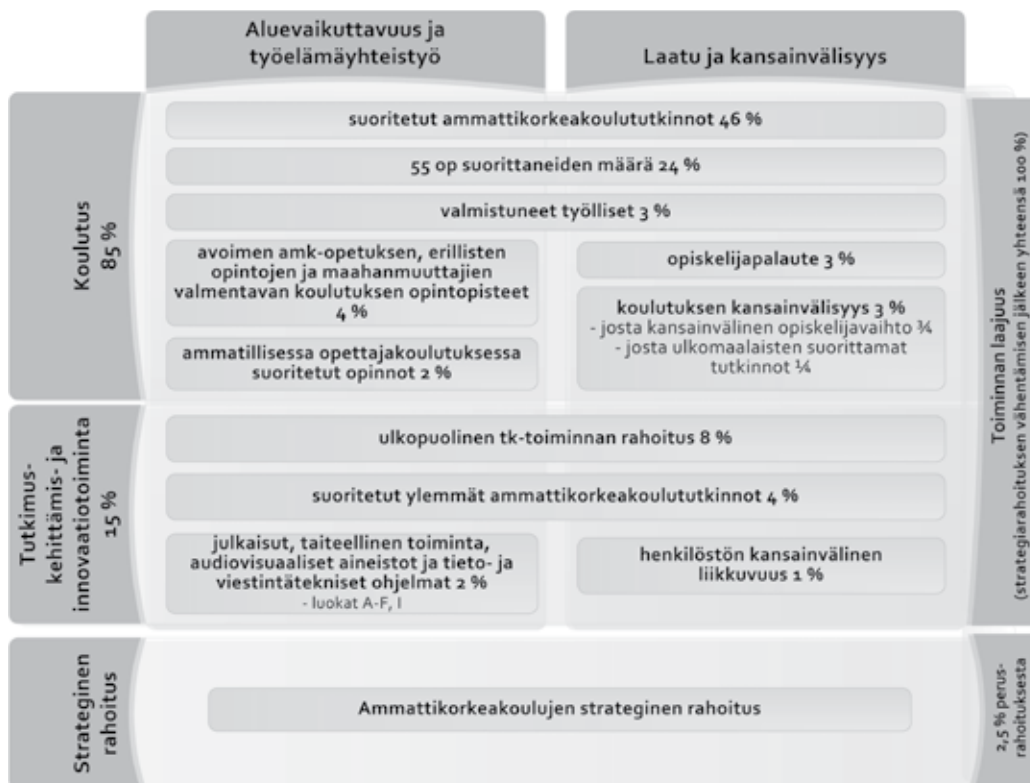
Asumislisä on osa opintotukea. Sitä voidaan opintotukilain mukaan myöntää tietyin edellytyksin perheettömälle opiskelijalle, joka asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa.

Tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksutonta. Vuoden 2015 alusta voimaan tulleen valtioneuvoston asetuksen (1440/2014) mukaan erikoistumiskoulutuksesta voidaan opiskelijalta periä maksu, joka on enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvaa opintopistettä kohti.

3.4 Koulutuksen rahoitus ja kustannukset

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää uudistettiin vuoden 2014 alusta lukien. Uuden rahoitusmallin perusteella 85 % ammattikorkeakoulujen rahoituksesta määräytyy koulutuksen tulosten perusteella ja loppu 15 % tutkimus ja kehittämistoiminnan tulosten perusteella. Mallia perusteltaessa korostettiin ammattikorkeakoulujen koko lakisäateistä tehtävää painottaen laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. (Asetus 1457/2014, Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015.)

Ammattikorkeakouluasetuksessa (1129/2014) säädetään koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusperusteista. Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin ja suoritettuihin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin, suoritettuihin opintopisteisiin, avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa tai muutoin erillisinä opintoina ja maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa suoritettuihin opintopisteisiin, opiskelijapalautteeseen, kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten määrään. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 1.1.2014 alkaen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b).

Kätilökoulutuksen kustannuksia arvioitaessa perustana käytettiin opetushallituksen syyskuussa 2014 julkaisemaa tietoa ammattikorkeakoulujen kustannuksista vuonna 2013. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen keskimääräiset kustannukset olivat 8 312 euroa/opiskelija ja sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla keskimäärin 7 700 euroa/opiskelija/vuosi. (Opetushallitus 2014.) Tämän perusteella ja keskimäärin 200 opiskelijan vuotuisella opiskelijamäärällä yhtä opiskeluvuotta kohti vuosittaiset kätilökoulutuksen kulut voidaan arvioida olevan noin 1,5–1,7 miljoonaa euroa.

Kokonaiskustannuksia laskettaessa on otettava huomioon myös opintotuen osuus. Opintorahaa ja asumislisää myönnettiin vuonna 2013 korkeakouluissa opiskeleville keskimäärin 4 347 euroa/opintovuosi (Kela 2013). Vuosina 2014–2015 opintotuen muutos oli 2 % (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a). Nämä kulut mukaan lukien voidaan kätilökoulutuksen vuosittaisten kustannusten arvioida olevan noin 2,4–2,6 miljoonaa euroa.

Viime vuosina koulutukseen kohdistuneet menot ovat arviolta pysyneet ennallaan johtuen ammattikorkeakouluja koskevista rahoitusleikkauksista. Koulutuksen kustannuksiin sisältyy myös terveysalan harjoittelusta sairaanhoitopiirien ja muiden harjoittelupaikkoja tarjoavien organisaatioiden perimät maksut. Maksut vaihtelevat alueittain ja organisaatioittain. Keskimäärin terveysalan harjoittelun kustannukset ammattikorkeakouluille ovat viime vuosina olleet suojavaatekorvaus mukaan lukien noin 50 euroa/opiskelija/viikko.

3.5 Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, myöhemmin ammattihenkilölaki) tarkoituksena on edistää potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon palvelujen laatua varmistamalla, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, muu riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät muut valmiudet (1 §). Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolle Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- valvontavirasto Valvira on myöntänyt hakemuksesta ammatinharjoittamisoikeuden laillistettuna ammattihenkilönä, ammatinharjoittamisluvan luvan saaneena ammattihenkilönä tai oikeuden käyttää terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä nimikesuojattuna ammattihenkilönä (2 §). Laillistettujen ammattihenkilöiden oikeudesta harjoittaa ammattia ja käyttää ammattinimikettä säädetään ammattihenkilölaissa. Nimikesuojattujen ammattihenkilöiden ammattinimikkeistä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa (564/1994, myöhemmin ammattihenkilöasetus).

Laillistettu, luvan saanut tai nimikesuojattu ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisissa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Laillistetun ammattihenkilön ammatteja saa harjoittaa vain laillistettu ammattihenkilö. Nimikesuojattujen ammattihenkilöiden ammateissa voivat toimia muutkin henkilöt, joilla on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito. Kaikki nimikesuojatut ammattihenkilöt eivät tarvitse Valviran myöntämää oikeutta ammattinimikkeen käyttöön, vaan he saavat oikeuden käyttää suojattua ammattinimikettä kyseisen koulutuksen perusteella (www.valvira.fi). Tällaisia säänneltyä koulutuksen perusteella ammattinimikkeen saaneita ovat esimerkiksi lähihoitajat.

Kätilö ja sairaanhoitaja ovat terveydenhuollon laillistettuja ammattihenkilöitä. Laillistus sekä sen myötä oikeus toimia kätilön tai sairaanhoitajan ammatissa ja oikeus käyttää kätilön tai sairaanhoitajan ammattinimikettä perustuvat kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen suorittamiseen.

Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) on seuraavat säännökset oikeudesta harjoittaa terveydenhuollon ammatteja ja oikeudesta käyttää ammattinimikettä:

- 1 Suomessa suoritetun koulutuksen perusteella (5 §)
- 2 Muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa suoritetun koulutuksen perusteella automaattisen tunnustamisjärjestelmän nojalla (7 §)
- 3 Muussa Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa suoritetun koulutuksen perusteella yleisen tunnustamisjärjestelmän nojalla (8 §)
- 4 EU- tai ETA-valtiossa koulutuksen saaneen kolmannen maan kansalaisen ammattipätevyyden tunnustamisen perusteella (10 §)
- 5 EU- tai ETA-valtion kansalaisen EU- tai ETA-alueen ulkopuolella suorittaman koulutuksen tunnustamisen perusteella (11 §)
- 6 EU- tai ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen saaneen kolmannen maan kansalaisen suorittaman koulutuksen tunnustamisen perusteella (13 §)

Valvira ylläpitää terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä (myöhemmin Terhikki) valvontatehtävien hoitamista varten (L 559/1994, 24a §). Terhikki-rekisterin julkisesta tietopalvelusta voi tarkistaa terveydenhuollon ammattihenkilön ammattipätevyyden (24c §).

3.6 Kätilökoulutuksen sääntelyn ja automaattisen tunnustamisen merkitys sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän näkökulmasta

Terveydenhuollon ammatinharjoittaminen on perinteisesti ollut vahvasti säänneltyä, ja lainsäädäntö ammatinharjoittamisesta on muotoutunut usean vuosikymmenen aikana. Ammattihenkilölaki edellyttää terveydenhuollon ammattihenkilöltä erikseen säädettyä koulutusta. Ammattihenkilölaissa ja -asetuksessa ei tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta ole määritelty tehtäviä, joita eri ammattihenkilöt voivat suorittaa, koska tehtävät määräytyvät pääosin koulutuksen perusteella ja muuttuvat terveydenhuollon ja terveystalouden kehityksen myötä. (HE 33/1994 vp.)

Terveydenhuollon laadunvarmistus ja potilasturvallisuuden edistäminen toteutuvat osaltaan yhdenmukaisen peruskoulutuksen, täydennys- ja jatkokoulutuksen sekä ammatinharjoittamisen valvonnan avulla. Ammatinharjoittamisoikeuden sääntely koskee vain sellaisten ammattiryhmien toimintaa, joissa potilasturvallisuus ja palvelujen käyttäjien suojaamistarve edellyttävät ammattitoiminnan rajoituksia. Ammattihenkilölain valmistelun yhteydessä arvioitaessa tarvetta laillistaa jokin terveydenhuollon ammattihenkilöryhmä käytettiin seuraavia kriteereitä (HE 33/1994 vp.):

- 1 ammattiin johtaa selkeästi määriteltävä, viranomaisen hyväksymä koulutus,
- 2 ammattihenkilö toimii siten itsenäisesti, että potilasturvallisuus edellyttää asianomaista ammattipätevyyttä,
- 3 ammattitoiminnan sisältämä potilasvahinkoriski on keskimääräistä suurempi,
- 4 työskentely tapahtuu välittömässä potilaskontaktissa ja siihen sisältyy usein myös läheisesti ihmiseen fyysisesti ja psyykkisesti vaikuttavia toimenpiteitä sekä
- 5 kansainvälinen käytäntö ja sopimukset.

Näiden kriteerien perusteella arvioitiin, että kätilöt ja sairaanhoitajat suorittavat keskimääräistä suurempia potilasvahinkoriskejä sisältäviä tehtäviä. Tästä syystä kätilön ja sai-

raanhoitajan ammattinimikkeiden ja tehtävien suojaaminen laillistamismenettelyllä on potilasturvallisuuden kannalta välttämätöntä. Koska kättilön ja sairaanhoitajan laillistus terveydenhuollon ammattihenkilönä perustuu kyseisten säänneltyjen koulutusten suorittamiseen, kättilön ja sairaanhoitajan tutkintoihin johtavien koulutusten tulee täyttää terveydenhuollon ammattihenkilön laillistuksen edellyttämät vaatimukset. (HE 33/1994 vp.)

Ammattihenkilölain mukainen oikeus toimia laillistettuna ammattihenkilönä ei sulje pois sitä, etteikö toinen laillistettu tai nimikesuojattu ammattihenkilö voisi koulutuksensa, kokemuksensa ja ammattitaitonsa mukaisesti suorittaa toisen laillistetun tai nimikesuojatun ammattihenkilön ammattiin kuuluvia tehtäviä, kun se on perusteltua työjärjestelyjen ja terveystalvelujen tuottamisen kannalta (2 §). Tämän mukaan ylemmän koulutuksen omaava ammattihenkilö voisi suorittaa alemman koulutuksen omaavan ammattihenkilön tehtäviä. (He 33/1994 vp.) Esimerkkinä tästä on sairaanhoitajan, kättilön ja terveydenhoitajan toiminta terveyden- ja sairaanhoidon tehtävissä. Kättilö ja terveydenhoitaja voivat Suomessa suorittamansa koulutuksen perusteella toimia sairaanhoitajan tehtävissä, mutta sairaanhoitaja ei voi toimia kättilön tai terveydenhoitajan tehtävissä.

4 Suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän edellyttämä kättilön osaaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tarkoituksena on turvata kaikille ihmisille yhdenvertaiset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut koko maassa. Keskeisinä keinoina tässä ovat uudistaa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteet, vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja sekä luoda sujuvat palvelu- ja hoitoketjut, joissa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut integroidaan palvelutarpeiden mukaisesti. (www.stm.fi.) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 782/2014 säädetään synnytysten ja lastentautien hoidon erikoisalakohtaisista edellytyksistä. Riskiryhmiin kuuluvien synnyttäjien ja vastasyntyneiden hoito on keskitetty suurimpiin synnytysyksiköihin. Asetuksen mukaan synnytyksiä hoitavassa sairaalassa tulee olla valmiudet hoitaa vähintään noin 1 000 synnytystä vuodessa (14 §). Säännöksen myötä synnytyksiä hoitavien sairaaloiden määrän arvioidaan vähenevän edelleen nykyisestä 27:stä yksiköstä (Gissler 2015), kun synnytysten hoitoa keskitetään asetuksen mukaisesti. Keskittämisen seurauksena yhteistyötä synnytys­sairaaloiden äitiyspoliklinikoiden ja alueiden neuvoloiden välillä tulee tiivistää sekä erikoisosajien yhteiskäyttöä ja konsultaatiomahdollisuuksia lisätä. Koko hoitoprosessin kattava palvelukokonaisuus edellyttää myös yhtäältä alueen synnytysyksiköiden ja toisaalta synnytysyksiköiden ja neuvoloiden välistä työkiertoa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Kättilön ammatillisen osaamisen kuvauksen (Pienimaa 2014) mukaan kättilö on hoitotyön ja erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntija. Valmistuvalla kättilöllä on vahvat kliiniset perustiedot ja -taidot sekä hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot. Opiskelija saa valmiudet myös näyttöön perustuvaan työskentelyyn kättilötyössä. Kättilötyön tietoperusta on hoitotieteessä ja muissa terveystieteissä. Muut tieteenalat täydentävät kättilön tietoperustaa. Kättilökoulutus tuottaa laaja-alaista osaamista seksuaali- ja lisääntymisterveydestä.

Lähtökohtana kättilön työssä on asiakaslähtöisyyden ohella perhelähtöisyys, sillä kättilötyöhön kuuluu myös naisen perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Keskeinen osa kättilön työtä on yhtäältä tukea fysiologisia prosesseja ja toisaalta ehkäistä raskauteen ja synnytykseen liittyviä, sikiön ja lapsen terveyttä uhkaavia sekä vammautumiselle altistavia vaaratekijöitä. Lisääntymis- ja seksuaaliterveyteen liittyvien hoitotilanteiden monimutkaisuus edellyttää kättilöltä eettisten kysymysten tunnistamista ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa ohjauksessa, hoidossa ja seurannassa. Terveyslähtöinen työskentely sekä itsemääräämisoikeuden, kulttuuristen erityispiirteiden ja yksilöllisten arvostusten kunnioittaminen luovat perustan naisen ja perheen voimavarojen tukemiselle. Synnytyksen

hyvän hoidon perustana ovat kättilön vastuullinen toiminta terveydenhuollon ammattihenkilönä ja yhteistyö eri osapuolten kesken ja hoidon jatkuvuuden varmistaminen. (Ks. Etene 2010, Paananen 2015.)

Kättilön osaamisvaatimuksiin ja toimintaympäristöihin vaikuttavat väestön palvelutarpeen ohella hoitokäytäntöjen kehitys, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistaminen ja lainsäädännön muutokset. Tulevaisuudessa kättilöltä edellytetään sekä entistä vahvempaa lisääntymis- ja seksuaaliterveyden erityisasiantuntemusta että hoitotyön asiantuntemusta. Kättilöllä on itsenäinen rooli, usein osana sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillista tiimiä, raskauden, synnytyksen, lapsivuodeajan ja vastasyntyneen seurannassa ja hoidossa, seksuaaliterveyden edistämässä ja neuvonnassa sekä tyttöjen ja naisen terveyden ja toimintakyvyn edistämässä ja naistentautien hoitotyössä. (Ks. www.suomenkatiloliitto.fi.)

Kättilön rooli erikoissairaanhoidossa on varsin monipuolinen. Prenataali-, synnytys- ja lapsivuodeosastolla kättilö hoitaa naista ja lasta säännöllisissä ja epäsäännöllisissä tilanteissa raskauden ja synnytyksen aikana ja sen jälkeen. Neonataaliosastolla kättilön tehtäväkuvaan kuuluu vastasyntyneiden hoidon ohella vanhempien tukeminen ja ohjaaminen. Gynekologisilla ja muiden erikoisalojen osastoilla ja poliklinikoilla kättilöt toteuttavat gynekologisiin ja muihin naisten sairauksiin ja lapsettomuuteen liittyviä tutkimuksia ja hoitoja. Poliklinikoilla ja päiväkirurgisissa yksiköissä kättilöt hoitavat toimenpiteissä olevia naisia. (Ks. Paananen 2015, www.suomenkatiloliitto.fi.)

Kättilöllä on aiemmin ollut nykyistä vahvempi rooli äitiys- ja perhesuunnitteluneuvoiloissa. Vaikka kättilön vakansseja on enää vähän terveyskeskuksissa (ks. Raussi-Lehto ym. 2011), kättilöillä on lakisääteinen oikeus tehdä terveystarkastuksia (A 338/2011, ks. myös Klemetti ym. 2013). Neuvoloissa kättilö työskentelee seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen ja neuvonnan tehtävissä eri ikäisten naisten ja tyttöjen sekä raskaana olevien ja synnyttäneiden naisten, vastasyntyneiden ja heidän perheidensä parissa (www.suomenkatiloliitto.fi).

Viime vuosina kättilön tehtäväkuvaa on laajennettu lakimuutoksin. Niiden myötä kättilö voi tehdä jälkitarkastuksen säännöllisen synnytyksen jälkeen (L 1224/2004) ja kättilöllä on mahdollisuus saada rajattu lääkkeenmäärämisoikeus lisäkoulutuksen suoritettuaan (L 559/1994, A 1088/2010, A 1089/2010). Terveystarkastuslain (1326/2010) 57 §:n mukaan muukin laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö kuin lääkäri voi päättää sairaanhoidon aloittamisesta, lopettamisesta ja potilaan siirtämisestä toiseen toimintayksikköön vastaavan lääkärin ohjeiden mukaan.

Kättilön tehtäväkuvan laajentaminen ei kuitenkaan aina edellytä lakimuutoksia. Kättilön roolia on kehitetty myös työnjaon uudistamisen ja uusien palvelumuotojen avulla. Epiduraalipuudutusten yleistymisen myötä puudutteen lisäannosten antaminen on siirretty anestesiaosastolta synnytyksiä hoitaville kättilöille. Synnytyksen jälkeen kättilö vastaa vastasyntyneiden tarkkailusta ja tekee hänelle tarkastuksen sekä kotiuttaa äitejä vastaavan lääkärin ohjeiden perusteella. Äitiyspoliklinikoilla kättilöt tekevät raskaudenaikaisia ultraäänitutkimuksia ja pitävät vastaanottoja. Gynekologian poliklinikoilla kättilöt pitävät infertiliiteetti-, inkontinenssi- ja syöpähoitajavastaanottoja. Kättilön roolia laajennetaan työkierron avulla lisäksi esimerkiksi perioperatiiviseen hoitotyöhön raskauden ja synnytysten hoidon erikoisalueella. (ks. Paananen 2015, www.suomenkatiloliitto.fi.)

Kättilön tehtäväkuvaa voitaisiin laajentaa siirtämällä tiettyjä tehtäviä lääkäriltä kättilölle ja kehittämällä kättilökoulutusta. Esimerkkejä kättilön tehtäväkuvan laajentamisesta ovat pudendaalipuudutusten tekeminen, sikiön EKG:n analysointi STAN-laitteen avulla, kierukan laitto ja tietyissä tilanteissa imukuppisynnytyksen hoito ja sikiön perätilan ulosautto. Tällä hetkellä sairaaloista osassa kättilöt voivat antaa pudendaalipuudutuksia ja käyt-

tää STAN-laitetta vasta toimipaikkakoulutuksen suoritettuaan. Ruotsissa kierukan laitto ja imukuppisynnytyksen hoito tietyissä tilanteissa sisältyvät kätilökoulutukseen (www.barnmorskeforbundet.se). Ruotsissa ja Norjassa kätilökoulutus antaa valmiudet myös itsenäiseen ehkäisyneuvontaan ja ehkäisy pillerien määräämiseen (www.barnmorskeforbundet.se, www.jordmorforeningen.no).

Sosiaali- ja terveystieteissä ohjelmissa ja sosiaali- ja terveysministeriön selvityksissä linjataan osaltaan kätilön osaamisen ja tehtäväkuvan kehittämistä. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelman (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007) mukaan lisääntymisterveyden asiantuntemusta äitiysneuvoloissa tulisi vahvistaa. Tämä voi tapahtua neuvolatoiminnan rakenteita kehittämällä ja luomalla uudenlaisia alueellisesti keskitettyjä palveluita korvaamaan synnytys sairaalaverkoston harvenemista. Näissä uusissa palveluissa tarvitaan sekä kätilön lisääntymis- ja seksuaaliterveyden erityisasiantuntemusta että sairaanhoitajan asiantuntemusta, koska potilaat ovat naisia, joilla on erikoissairaanhoidon taseisia tutkimuksia ja seurantaa edellyttävien lisääntymis- ja seksuaaliterveyden ongelmien lisäksi muitakin sairauksia. Myös selvityshenkilöraportissa synnytyspalveluiden toteuttamisesta (Tapper 2011) ja Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa vuosille 2014–2020 (Klemetti & Raussi-Lehto 2013) on ehdotettu uusien asiakaslähtöisten rakenteiden ja toteuttamistapojen kehittämistä. Esimerkkejä näistä ovat neuvolapalveluiden tuottaminen synnytysyksikön ohessa tai synnytys sairaalassa ja liikkuvina etäpalveluna sekä sairaalan kätilön vastaanotto lyhytjälkihoitoisen synnytyksen jälkeen.

5 Kätilökoulutuksen tausta ja nykytila

5.1 Kätilökoulutuksen toteutuksen taustaa Suomessa

Kätilökoulutus alkoi Suomessa vuonna 1816. Siitä lähtien koulutusta on toteutettu eri muodoin ja mallein. Vuonna 1934 kätilökoulutus piteni kaksivuotiseksi. Samana vuonna annetun asetuksen mukaan sairaanhoitajat saivat mahdollisuuden suorittaa kätilötutkinnon 13 kuukaudessa, josta yksi kuukausi oli lomaa. Vastaavasti kätilöillä oli mahdollisuus suorittaa sairaanhoitajatutkinto kaksi vuotta kestävä koulutuksen aikana. (Laiho 1991.)

Suomen äitiyshuolto kehittyi 1930- ja 1940-luvulla tehtyjen lainsäädäntömuutosten myötä. Vuonna 1937 kätilöiden työtehtäviin lisättiin asetuksella äitiyshuoltotyö, jolloin raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan hoito muodostivat kokonaisuuden, ja sen myötä myös kätilön tehtävät laajenivat kokonaisvaltaiseksi äitiyshuolloseksi. Kätilön tehtäviä lisättiin 1940-luvulla neuvoloista annetuilla säädöksillä. Kotisynnytykset, jotka olivat muodostaneet kätilöiden keskeisimmän työn, alkoivat vähentyä selvästi 1960-luvulla keskussairaalaverkoston kehittyessä. Muutos vaikutti myös kätilökoulutukseen. Vuonna 1968 annetun asetuksen perusteella kätilökoulutus korvattiin sairaanhoitajapohjaisella erikoissairaanhoitajakoulutuksella. Muutosta perusteltiin sillä, että lisääntyvän äitiyshuoltotyön myötä kätilön työ edellytti samantyyppistä koulutusta kuin sairaanhoitajilla. Samaan aikaan terveydenhuollon henkilöstön koulutus siirtyi lääkintöhallituksen alaisuudesta ammattikasvatushallituksen alaisuuteen. Ensimmäiset opiskelijat aloittivat erikoissairaanhoitaja-kätilön tutkinnon opiskelun 1.9.1969. Uudistetun koulutuksen tuottama osaaminen ei saanut kuitenkaan varauksetonta kannatusta, ja koulutus nähtiin liian kapea-alaisena. Puutteen arvioitiin muiden ohella se, että kätilön koulutus ei tuottanut työntekijöitä avoterveydenhuoltoon. (Laiho 1991, Paananen 2015.)

Terveysalan koulutusta uudistettiin keskiasteen koulunuudistuksen yhteydessä vuonna 1987. Perustana oli laki keskiasteen koulutuksen kehittämisestä (474/1978). Tässä vaiheessa terveysalan opetussuunnitelmissa pääaineeksi tuli hoitotieteeseen perustuva hoitoppi. Opistoasteelle muodostui 11 erikoistumislinjaa, joista yksi oli kätilön erikoistumislinja ja kätilön koulutusammattiin johtava koulutus. Koulutus pituus ylioppilaspohjaisille opiskelijoille oli 3,5 vuotta, ja peruskoulupohjaisen koulutuksen kesto oli 4,5 vuotta. Keskiasteen koulunuudistuksessa opetussuunnitelmat laadittiin ammattikasvatushallituksen asettamissa projekteissa, joissa oli mukana terveydenhuollon, koulutuksen hallinnon, työelämän, alan järjestöjen ja opettajien edustajia. Tässä yhteydessä määriteltiin kätilön, sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan ammattien yhteisen aineksen laajuudeksi 2,5 vuotta. Opetussuunnitelmissa todettiin, että näillä hoitotyön asiantuntijoilla on yhteinen laaja tieto- ja taitoperusta. Sen lisäksi asiantuntijuutta syvennettiin erityyppien opintojen osalta

muiden ohella kättilön ja terveydenhoitajan toimialoille sekä sairaanhoitajien koulutuksessa sisätautien ja kirurgian sairaanhoitoon, psykiatriseen hoitoon, lasten sairaanhoitoon sekä leikkaus- ja anestesiasairaanhoitoon. (Ammattikasvatushallitus 1987.)

Opetussuunnitelmia uudistettiin vuonna 1991. Koulutus sisälsi edelleen sairaanhoitajan perusammattitaidon lisäksi koulutuksen hoitotyön erikoisalueille, jotka olivat sisätautien ja kirurginen sairaanhoito, leikkaus- ja anestesiasairaanhoito, lasten sairaanhoito, psykiatrinen hoito, kättilö tai terveydenhoitaja. Tässä vaiheessa erityyppien opintojen määrä oli 20 opintoviikkoa eli laajuudeltaan puolen vuoden opinnot. (Opetushallitus 1991.)

Opetushallitus uudisti opetussuunnitelman perusteita jälleen 1996 ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/1987, 20§) ja terveydenhuolto-oppilaitoksista annetun asetuksen muuttamisesta annetun asetuksen (1253/1994) perusteella. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan kättilön tutkintoon, joka tässä vaiheessa oli laajuudeltaan 180 opintoviikkoa, sisällytettiin edelleen sairaanhoitajan pätevyys ja perusteissa otettiin huomioon myös EU-direktiivien säännökset. Kättilön koulutus piteni 40 opintoviikolla eli yhteensä vuoden opinnoilla. Koulutuspuitekeksi tuli näin 4,5 vuotta. (Opetushallitus 1996.)

Ensimmäiset väliaikaiset ammattikorkeakoulut aloittivat toimintansa 1991. Ammattikorkeakoulujärjestelmä muodostui 1990-luvun aikana niin, että viimeiset väliaikaiset ammattikorkeakoulut saivat vakinaisen toimiluvan vuonna 2000. Ammattikorkeakoulujärjestelmään siirryttäessä vastuu opetussuunnitelmien laatimisesta siirtyi ammattikorkeakouluille, minkä seurauksena myös terveystieteiden koulutukseen muodostui kirjavuutta.

Vuonna 1999 käynnistettiin ammattikorkeakoulujen tutkintorakenteen uudistus, koska kehittämisvaiheen aikana ammattikorkeakouluihin oli muodostunut noin 250 koulutusohjelmaa (Opetusministeriö 1999). Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry käynnisti 1998 opetusministeriön kanssa asiasta neuvoteltuaan projektin, jonka tavoitteena oli ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmarakenteiden ja -nimien selkeyttäminen ja tarvittava yhtenäistäminen. Projektissa toimi johtoryhmän lisäksi seitsemän koulutusohjelmakohtainen ryhmä. Työn tuloksena projekti teki ehdotukset koulutusohjelmiksi ja tutkintonimikkeiksi. Poikkeuksena oli sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmaan määriteltiin myös suuntautumisvaihtoehdot. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon ja kättilön tutkintonimikkeeseen johtava koulutus toteutui hoitotyön koulutusohjelman suuntautumisvaihtoehtona. (Arene 1999.)

Terveystieteiden koulutuksen yhdenmukaisuuteen ja ajanmukaisuuteen kohdistui kuitenkin kritiikkiä. Tämän vuoksi opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osasto asetti 2005 työryhmän, jonka tavoitteena oli varmistaa, että koulutuksesta valmistuvilla on riittävät valmiudet ammatinharjoittamisoikeuden saamiseksi. Lisäksi tarkoituksena oli ajantasaistaa vuonna 2001 julkaistut osaamiskuvaukset ja saada aikaan ohje ammattikorkeakoulutuksen opetussuunnitelmatyölle ja koulutuksen kehittämiselle. (Opetusministeriö 2006.)

Työryhmän esityksen perusteella sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkintoon johtavat ensihoitaja (AMK), kättilö (AMK) ja terveydenhoitaja (AMK) ammatteihin johtavat koulutukset sisältävät myös sairaanhoitajakoulutuksen (210 op). Tutkinnon suorittaneet läilletetään koulutuksensa perusteella myös sairaanhoitajina. Kättilön koulutuksen kokonaislaajuus on 270 opintopistettä ja kesto 4,5 vuotta. Kättilön ammattiopinnoissa (90 op) laajennetaan ja syvennetään hoito- ja monitieteellistä tietoperustaa kättilötyön näkökulmasta. Näistä ammattiopinnoista 30 opintopistettä toteutuu sairaanhoitajan koulutukseen sisältyvinä ammattiopintoina. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun laajuus on 135 op, josta vähintään 60 op toteutetaan kättilötyön toimintaympäristössä ja 15 op opinnäytetyönä. Ammattikorkeakoulun tehtävä on todentaa, että valmistuvalla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on

ammattitaitovaatimusten edellyttämä osaaminen. Edelleen raportissa todetaan, että kättilön koulutuksen tulee täyttää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnolle, sairaanhoitaja (AMK) asetetut vaatimukset sekä Euroopan yhteisön lainsäädännön asettamat vaatimukset kättilökoulutukselle. (Opetusministeriö 2006.)

5.2 Kättilökoulutuksen nykytila tilastojen valossa

Kättilö (AMK) tutkintojen määrä on kasvanut 2000-luvulla, runsaasta 120 tutkinnosta lähes 240 tutkintoon vuodessa. Tutkinnoista 1–45 vuosittain on suoritettu aikuisten koulutuksessa. Erityisesti aikuisten koulutuksessa kättilöopiskelijoista yli puolet on suorittanut sairaanhoitajakoulutuksen tai terveydenhoitajakoulutuksen jo ennen kättilön opintojen aloittamista (Sirén 2014). Kättilön ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrä on ollut vähäinen. Vuosina 2007–2014 on suoritettu yhteensä 28 kättilön (YAMK) tutkintoa. Enimmillään niiden vuotuinen määrä on ollut kahdeksan. Tiedot kättilö (AMK)- ja (YAMK) -tutkinnoista on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Kättilön (AMK) tutkintojen määrää nuorten ja aikuisten koulutuksessa sekä kättilön (YAMK) tutkintojen määrä vuosina 2003–2014. (<http://vipunen.fi>)

Kättilö	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
AMK, nuoret	124	112	142	120	144	143	168	173	147	203	205	161
AMK, aikuiset	18	25	14	4	18	1	9	4	31	14	31	45
<i>Yht.</i>	142	137	156	124	162	144	177	177	178	217	236	206
YAMK	-	-	-	-	1	1	4	0	6	3	5	8

Kättilökoulutuksen vetovoima on hyvä, mutta se vaihtelee huomattavasti ammattikorkeakouluittain. Kättilökoulutuksen ensisijaisten hakijoiden määrä vaihteli ammattikorkeakouluittain kahden ja 14:n välillä aloituspaikkaa kohden vuonna 2013 (Sirén 2014). Kättilöopiskelijoista keskimäärin 57 % suoritti vähintään 55 opintopistettä edellisenä lukuvuonna, mikä on samalla tasolla kuin sosiaali- ja terveysalalla keskimäärin (Sirén 2014). Tutkinnon laajuudesta johtuen kättilökoulutuksen läpäisy oli hitaampaa kuin muissa sosiaali- terveysalan ammattikorkeakoulututkinnoissa, mutta kättilötutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi pitkän aikavälin tarkastelussa hyvälle tasolle (Sirén 2014).

Kättilöt työllistyvät hyvin. Vuonna 2011 edellisenä vuonna tutkinnon suorittaneista työllisiä oli 84 %, päätoimisia opiskelijoita tai työllisiä opiskelijoita noin 10 % ja työttömiä vain 1 % (Sirén 2014). Kunnallisen työmarkkinalaitoksen mukaan kättilöiden vakansseista oli täyttämättä vain 0,7 % vuonna 2012 (www.kuntatyönanatajat.fi). Vaje on pysynyt samalla tasolla vuodesta 2005 kunnista ja kuntayhtymistä tehtyjen selvitysten mukaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan sosiaali- ja terveyspalveluissa työskenteli 3 770 kättilön koulutuksen suorittanutta henkilöä vuonna 2012. Heistä 81 % työskenteli kättilön, terveydensairaanhoitajan tai sairaanhoitajan vakansseissa, 4 % osastonhoitajina ja 3 % erityisasiantuntijoina. Kättilön koulutuksen suorittaneista 79 % työskenteli kuntasektorin sairaaloissa ja 10 % terveyskeskuksissa. Kättilön koulutuksen suorittaneista, jotka olivat kättilön, terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan vakanssissa, 30 % työskenteli sairaanhoitajan vakanssissa ja 5 % terveydenhoitajan vakanssissa. Julkisissa sairaaloissa työskennelleistä kättilökoulutuksen suorittaneista noin 80 % oli kättilön vakanssissa ja vastaavasti terveyskeskuksissa työskennelleistä noin puolet sairaanhoitajan ja lähes yhtä usea terveydenhoitajan vakanssissa. (Taulukko 2, Ailasmaa 2015.)

Taulukko 2. Kätilön koulutuksen suorittaneiden toimiminen kätilön, terveydenhoitajan ja sairaanhoitajan vakansseissa julkisessa ja yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muilla toimialoilla vuonna 2012. (Ailasmaa 2015)

Kätilön koulutuksen suorittaneen vakanssi	Terveys- keskus (n=302)	Julkinen sairaala (n=2 410)	Yksityinen terveys- palvelu (n=100)	Muu sosiaali- ja terveyden- huolto (n=188)	Muu toimiala (n=49)	Yhteensä	
	%	%	%	%	%	%	n
Kätilö	6	79	23	18	25	65	1 989
Terveydenhoitaja	46	-	8	4	14	5	162
Sairaanhoitaja	48	21	69	78	61	30	898
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	3 049

Äitiysneuvoloissa edellytetään nykyisin yleensä terveydenhoitajan tutkintoa. Vuonna 2008 äitiysneuvoloissa työskentelevästä hoitohenkilöstöstä 5 %:lla oli kätilön tutkinto ja 20 %:lla sekä kätilön että terveydenhoitajan tutkinnot (Raussi-Lehto ym. 2011). Pelkäs-
tään kätilön tutkinnon suorittaneiden osuus oli äitiysneuvolatoiminnan hoitohenkilöstä
korkein (11 %) väestöpohjaltaan alle 10 000 asukkaan kunnissa. Vastaavasti sekä kätilön
että terveydenhoitajan tutkinnon suorittaneiden osuus (27 %) oli korkein väestöpohjal-
taan 10 000–25 000 asukkaan kunnissa. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Äitiysneuvolassa työskentelevän hoitohenkilöstön koulutustausta vuonna 2008, %
(Raussi-Lehto ym. 2011).

Ammattiryhmä	Asukkaita					
	<4 000	4 000 –9 999	10 000– 24 999	25 000 –99 999	>100 000	Yhteensä
	n=306	n=334	n=242	n=318	n=507	n=1707
Kätilö	4,3	11,4	3,3	6,9	1,0	5,1
Terveydenhoitaja	76,8	66,8	69,4	71,1	84,4	74,9
Kaksoistutkinto	18,9	21,8	27,3	22,0	14,6	20,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

5.3 Kätilökoulutuksen toteutusmallit ja linjaukset Pohjoismaissa ja eräissä EU-maissa

Pohjoismaisen selvityksen (Matintupa 2014) mukaan kätilökoulutuksen rakenteessa ja kokonaispituudessa oli vaihtelua viiden Pohjoismaan välillä (taulukko 4.). Tanskassa kätilökoulutus ei edellytä sairaanhoitajatutkintoa. Ruotsissa ja Norjassa kätilökoulutus suoritetaan sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen. Ruotsissa ja Norjassa suunnitellaan kätilö-
koulutuksen uudistamista maisterin tutkintoon johtavaksi koulutukseksi, jonka myötä
myös kätilön osaamista vahvistettaisiin ja kätilötyön tiedeperustaa ja tutkimusta voitaisiin
kehittää. Seuraavassa kuvataan kätilökoulutusta neljässä Pohjoismaassa edellä mainitun
selvityksen pohjalta.

Taulukko 4. Kätilön tutkintoon johtava koulutus ja jatkokoulutusmahdollisuudet Tanskassa, Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa (Matintupa 2014).

Kriteeri	Tanska	Ruotsi	Norja	Islanti
Pääsyvaatimus	12 vuoden peruskoulutus	Sairaanhoitajan tutkinto, 180 ECTS, vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana	Sairaanhoitajan tutkinto, 180 ECTS, vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana	Sairaanhoitajan tutkinto, 240 ECTS
Kätilökoulutuksen laajuus	210 ECTS	90 ECTS	120 ECTS	120 ECTS
Koulutuksen laajuus yhteensä	210 ECTS	270 ECTS	300 ECTS	360 ECTS
Lisäopinnot ennen jatkokoulutusta	Ei	Ei	Ei	Ei
MSc	Kätilötieteen tai terveystieteen maisteri, 120 ECTS	Lisääntymis-terveys-tieteen maisteri, 120 ECTS, josta 90 ECTS sisältyy kätilön tutkintoon ja 30 ECTS sen jälkeen	Kätilötieteen maisteri, 120 ECTS, joka sisältyy kätilön tutkintoon	Kätilötieteen maisteri, 120 ECTS
PhD	180 ECTS	240 ECTS	180 ECTS	180 ECTS

Tanskassa opiskelija valitaan suoraan kätilökoulutukseen. Pääsyvaatimuksena on vähintään 12 vuoden peruskoulutus lukiossa, jossa hakija on suorittanut kemian ja bioteknologian opintojaksot. Kätilökoulutuksen laajuus 210 opintopistettä ja koulutus kestää 3,5 vuotta. Koulutus tapahtuu University Collegessa, joka vastaa suomalaista ammattikorkeakoulua. Kaikki kolme koulutusyksikköä noudattavat valtakunnallisesti yhtenevää opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmasta puolet on käytännön opintoja. Koulutus keskittyy lisääntymisterveyteen, ja opetussuunnitelman puutteina ovat naistentautien kätilötyö ja ehkäisyneuvonta.

Ruotsissa suoritetaan ensin sairaanhoitajan tutkinto, joka on 180 opintopisteen laajuinen ja kolme vuotta kestävä kandidaatin tutkinto. Kätilökoulutuksen edellytyksenä on vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana. Kätilökoulutus on laajuudeltaan 90 opintopistettä ja kestää 1,5 vuotta. Kätilökoulutusta järjestetään 12 yliopistossa ja korkeakoulussa 1,5 vuoden kestävä erikoistumiskoulutuksena, jonka jälkeen henkilö laillistetaan kätilönä. Kätilön tutkinnon jälkeen voi jatkaa opiskelua maisterin tutkintoa varten, mikä kestää noin 0,5 vuotta. Suurimpana ongelmana Ruotsissa pidetään kätilökoulutuksen 1,5 vuoden kestoja, jona aikana pitäisi saada kätilön ammatti sekä suorittaa ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset täyttävä käytännön harjoittelu ja lääkkeenmääräämisoikeuteen tarvittavat opinnot. Tämän takia Ruotsin kätilöliitto on tehnyt opetusministeriölle aloitteen suoraan kätilön tutkintoon johtavasta kätilökoulutuksesta, jona järjestettäisiin viisi vuotta kestävä maisterikoulutuksena ja joka ei sisältäisi sairaanhoitajan tutkintoa.

Norjassa kätilökoulutus edellyttää laajuudeltaan 180 opintopistettä ja kestoltaan 3-vuotista sairaanhoitajakoulutusta sekä vähintään vuoden työkokemusta sairaanhoitajana. Kätilökoulutus on laajuudeltaan 120 opintopistettä ja kestää kaksi vuotta. Kätilökoulutusta järjestetään viidellä paikkakunnalla, joista yhdellä koulutus tapahtuu yliopistossa ja muilla paikkakunnilla University Collegessa. Kahdella paikkakunnalla kätilökoulutus johtaa maisterin tutkintoon, ja muilla paikkakunnilla opinnot järjestetään erikoistumiskoulutuksena. Norjassa nähdään ongelmana se, että kahdessa vuodessa on vaikeaa koulutautua sekä uuteen ammattiin että maisteriksi. Tämän vuoksi Norjassakin suunnitellaan koulutuksen muuttamista suoraan maisterin tutkintoon johtavaksi kätilökoulutukseksi, joka vahvistaisi myös kätilön osaamista. Tromssassa on tehty hakemus viisi vuotta kestävä kätilökoulutuksen pilotoimisesta.

Islannissa kätilökoulutus on Pohjoismaiden pisin. Kätilökoulutus edellyttää 240 opintopisteen laajuista ja neljä vuoden kestoista sairaanhoitajakoulusta yliopistossa. Kätilökoulutus on laajuudeltaan 120 opintopistettä ja kestää kaksi vuotta. Työkokemusta sairaanhoitajana ei vaadita, ja suurin osa opiskelijoista jatkaa suoraan kätilökoulutukseen. Kätilön tutkinto (candidata obstetricorum) jälkeen opintoja voi jatkaa vielä vuoden maisterin tutkintoa varten. Koska ongelmaksi koetaan kätilökoulutuksen pituus, Islannissa suunnitellaan uutta Bolognan mallin mukaista koulutusta, jossa kandidaatin tutkinto suoritetaan kolmessa vuodessa ja maisterin tutkinto viidessä vuodessa. Kätilöiksi laillistettaisiin vasta maisterin tutkinnon jälkeen, mutta koulutus kokonaisuudessaan lyhenisi vuodella.

Iso-Britanniassa kätilökoulutusta järjestetään National Nursing and Midwifery Council:n (NMC)⁴ hyväksymissä yliopistoissa. Koulutus johtaa yleensä Bachelor of Science in Midwifery -tutkintoon (ks. esim. www.kcl.ac.uk). Kätilökoulutukselle on kaksi vaihtoehtoista rakennetta. Suoraan kätilön tutkintoon johtava koulutus kestää kolme vuotta, jonka jälkeen henkilö rekisteröidään kätilönä ja hän voi toimia kätilön tehtävissä. Toinen vaihtoehto edellyttää ensin sairaanhoitajatutkinnon suorittamista. Sen jälkeen suoritettava kätilökoulutus kestää 1,5 vuotta, jonka perusteella henkilö rekisteröidään kätilönä. Kummastakin vaihtoehdosta valmistuneilla kätilöillä on työpaikalla vuoden ajan nimetty kokenut mentori (preceptorship), joka ohjaa vastavalmistunutta suunnitelmallisesti itsenäiseen ammattitoimintaan sekä tukee häntä taitojen hiomisessa, arvojen omaksumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Maisterin tutkintoon johtava koulutusohjelma tarjoaa väylän advanced clinical practice -tasoihin tehtäviin kätilötyössä. (www.nmc.org.uk, www.rcm.org.uk.)

Irlannissa kätilökoulutus järjestetään yliopistoissa ja koulutus johtaa Bachelor of Science in Midwifery -tutkintoon. (www.nursingboard.ie.) Myös Irlannissa voi valmistua kätilöksi kahta väylää. Niistä toinen on suoraan kätilön tutkintoon johtava neljä vuotta kestävä koulutus, josta viimeinen vuosi on työharjoittelua. Toisessa vaihtoehdossa suoritetaan sairaanhoitajatutkinnon jälkeen 1,5 vuotta kestävä kätilön tutkintoon johtava koulutus, jonka jälkeen rekisteröinti kätilönä edellyttää vuoden työkokemusta. Nursing and Midwifery Board of Ireland (NMBI)⁵ rekisteröi kätilöt ja antaa kätilölle todistuksen kätilön tehtävien suorittamisesta vuoden ajan. Viime vuosina todistuksen saamisessa vuoden työkokemuksesta on ollut vaikeuksia kätilöiden huonon työllisyystilanteen takia (Carroll 2015). Master of Science in Midwifery -tutkinto, jonka voi suorittaa vuoden kätilönä työskentelyn jälkeen, tarjoaa väylän advanced midwifery practice -tasoihin tehtäviin.

⁴ National Nursing and Midwifery Council (NMC) on lainsäädäntöön perustuva organisaatio UK:ssa. NMC ylläpitää rekisteriä sairaanhoitajista ja kätilöistä, joilla on ammatinharjoittamisoikeus Englannissa, Walesissä, Skotlannissa ja Pohjois-Irlannissa. NMC asettaa standardit sairaanhoitajien ja kätilöiden koulutukselle ja ammattitoiminnalle sekä valvoo heidän ammattitoimintaansa. Lisäksi NMC varmistaa potilasturvallisuuden edellyttämän osaamisen uudelleen rekisteröinnillä joka kolmas vuosi. (www.nmc.org.uk.)

⁵ Nursing and Midwifery Board of Ireland (NMBI) on lainsäädäntöön perustuva, itsenäinen organisaatio, joka säätelee hoitotyötä ja kätilötyötä Irlannissa. NMBI ylläpitää rekisteriä sairaanhoitajista ja kätilöistä sekä asettaa standardit sairaanhoitajien ja kätilöiden koulutukselle, rekisteröinnille ja ammattitoiminnalle sekä valvoo heidän ammattitoimintaansa. Lisäksi NMBI hyväksyy koulutusohjelmat ja jatkorekisteröinnin edellyttämät koulutusohjelmat. (www.nursingboard.ie.)

6 Selvityksen aineisto ja menetelmät

Arvioitava aineisto kattoi kättilökoulutuksen kuuden rakennevaihtoehdon määrittelyt. Ne oli laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla ammattikorkeakouluille ja muille sidosryhmille järjestetyssä dialogissa, jossa käsiteltiin sosiaali- ja terveysalan koulutuksen kaksoistutkintojen järjestämistä ja rakennetta sekä kättilökoulutuksen pituutta suhteessa ammattipätevyysdirektiivin vaatimuksiin.

Kättilökoulutuksen kuusi rakennevaihtoehtoa arvioitiin deduktiivisella sisällönanalyysillä (Elo & Kyngäs 2008). Vaihtoehtojen analysointia varten laadittiin puolistrukturoitu arviointikehikko, joka on liitteenä 1. Kehikko sisälsi 16 arviointikriteeriä, jotka muodostettiin selvitystyön tavoitteiden ja lainsäädännön pohjalta. Kumpikin selvityshenkilö kuvasi ja arvioi kuusi rakennevaihtoehtoa ensin itsenäisesti, minkä jälkeen selvityshenkilöt keskustelivat arvioinneista ja muodostivat kustakin rakennevaihtoehdosta yhteisen arvion.

Arvioinnin tuloksista keskusteltiin myös sidosryhmäkeskustelussa. Siihen osallistui 13 edustajaa ammattikorkeakouluista, terveydenhuollon toimintayksiköstä ja ammatijärjestöstä ja ammatillisesta järjestöstä (liite 4). Heitä pyydettiin palautetta kuudesta arvioidusta rakennevaihdosta kolmessa ryhmässä puolistrukturoidulla kyselylomakkeella (liite 2) sekä valitsemaan vaihtoehtoista 1–2 suositeltavinta ja 1–2 vähiten suositeltavaa vaihtoehtoa ja perustelemaan valintansa. Sidosryhmät toimittivat jälkikäteen myös kirjallista palautetta selvityshenkilöiden käyttöön. Lisäksi kuudesta arvioidusta rakennevaihtoehdosta kerättiin palautetta jokaiselta osallistujalla strukturoidulla kyselylomakkeella (liite 3). Lomake sisälsi kysymykset vastaajien taustaorganisaatioista sekä rakennevaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta koulutuksen näkökulmasta ja tarkoituksenmukaisuudesta työelämän näkökulmasta. Näkökulmia arvioitiin 5-portaisella asteikolla.

Pienryhmäkeskustelujen tulokset ja sidosryhmien kirjalliset palautteet analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Strukturoituihin kyselylomakkeisiin annetut vastaukset luokiteltiin kahteen luokkaan yhdistämällä toteuttamiskelpoiseksi tai melko toteuttamiskelpoiseksi sekä tarkoituksenmukaiseksi tai melko tarkoituksenmukaiseksi vaihtoehdot arvioineiden määrät kyllä-vastauksiksi ja yhdistämällä melko huonosti tai huonosti toteuttamiskelpoiseksi sekä melko epätarkoituksenmukaiseksi ja epätarkoituksenmukaiseksi vaihtoehdot arvioineiden määrät ei-vastauksiksi. Tulokset raportoitiin kyllä- ja ei-vastaus-ten määrinä.

7 Vaihtoehdot kätilökoulutuksen toteuttamiseksi

Yhteenveto kätilökoulutuksen kuuden vaihtoehdon arvioinnista on koottu taulukkoon 5. Vaihtoehto VI, joka koostuu 210 opintopisteen laajuudesta sairaanhoitajakoulutuksesta ja sen jälkeen välittömästi suoritettavasta 90 opintopisteen laajuudesta kätilökoulutuksesta, ei täytä direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b vaatimusta kätilökoulutuksen 3 600 tunnin työpanoksesta. Muut vaihtoehdot täyttävät direktiivin vaatimukset kätilökoulutuksesta. Vaihtoehdot IV ja V edellyttävät muutosta ammattikorkeakoululakiin siitä, että kätilökoulutuksessa 1 vuosi vastaa 1 800 tunnin työpanosta direktiivin vaatimusten mukaisesti. Vaihtoehtojen I–VI tarkempi arviointi kuvataan luvuissa 7.1–7.2.

Taulukko 5. Yhteenveto kätilökoulutuksen vaihtoehdoista I–VI.

Vaihtoehto	Direktiivin vähimmäisvaatimukset	Tutkinto ja laillistaminen	Direktiivin vaatimusten täyttyminen
I Kätilökoulutus, 180 tai 210 op	Artikla 41 kohta a: 3 vuotta ja 4 600 tuntia	Kätilö (AMK) Laillistus: kätilö	180 op vastaa 3 vuotta ja 4 800 tuntia; 210 op vastaa 3,5 vuotta ja 5 600 tuntia -> Täyttyvät
II Sairaanhoitajakoulutus ja kätilökoulutus, yhteensä 270 op, vuoden työkokemus kätilön tehtävissä	Artiklan 41 kohta c: 18 kk ja 3 000 tuntia, vuoden työkokemus	Kätilö (AMK) Laillistus: kätilö ja sairaanhoitaja Valviran todistus vuoden työkokemuksesta	90 op:n kätilökoulutus vastaa 18 kk:a ja 2 400 tuntia; sairaanhoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen yhteiset 30 op:n opinnot vastaavat 800 tuntia, yhteensä 3 200 tuntia -> Täyttyvät
III Sairaanhoitajakoulutus ja kätilökoulutus, yhteensä 300 op	Artiklan 41 kohta b: 2 vuotta ja 3 600 tuntia	Kätilö (AMK) Laillistus: kätilö ja sairaanhoitaja	120 op vastaa 2 vuotta ja 3 200 tuntia; sairaanhoitajakoulutuksen ja kätilökoulutuksen yhteiset 30 op:n opinnot vastaavat 800 tuntia, yhteensä 4 000 tuntia -> Täyttyvät
IV Kätilön erikoistumis-koulutus, 120 op sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen	Artiklan 41 kohta b: 2 vuotta ja 3 600 tuntia	Ei kätilön tutkintoa Laillistus: kätilö	120 op vastaa 2 vuotta ja 3 200 tuntia; jos säädetään, että 1 vuosi ja 60 op vastaa 1 800 tuntia, 120 op vastaa 3 600 tuntia -> Täyttyvät
V Kätilökoulutus ylempänä AMK-tutkintona, 120 op	Artiklan 41 kohta b: 2 vuotta ja 3 600 tuntia	Kätilö (ylempi AMK) Laillistus: kätilö	120 op vastaa 2 vuotta ja 3 200 tuntia; jos säädetään, että 1 vuosi ja 60 op vastaa 1 800 tuntia, 120 op vastaa 3 600 tuntia -> Täyttyvät
VI Sairaanhoitajakoulutus, 210 op ja kätilökoulutus 90 op, yhteensä 300 op	Artiklan 41 kohta b: 2 vuotta ja 3 600 tuntia	Sairaanhoitaja (AMK) ja kätilö (AMK) Laillistus: sairaanhoitaja ja kätilö	90 op vastaa 2 400 tuntia; sairaanhoitajakoulutuksen 30 op:n suuntaavat opinnot 800 tuntia, yhteensä 3 200 tuntia -> Eivät täyty

7.1 Kätilökoulutus omana tutkintonaan

*Kätilökoulutuksen **vaihtoehto I** on laajuudeltaan 180 tai 210 opintopistettä. Opiskelija valitaan suoraan kätilön (AMK) tutkintoon johtavaan koulutukseen, joka sijoittuu ammattikorkeakoulun perustutkinnon tasolle. Valvira laillistaa koulutuksen suorittaneen henkilön kätilönä. Vaihtoehto I on direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan a mukainen ja johtaa kätilön (AMK) tutkinnon automaattiseen tunnustamiseen muussa EU- ja ETA-valtiossa.*

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan kätilön (AMK) tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Vaihtoehto I vastaa direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan a mukaista kätilökoulutusta. Artiklan 41 kohdan a mukaan 3-vuotisen täysipäiväisen kätilökoulutuksen tulee sisältää vähintään 4 600 tuntia teoreettista ja käytännön opetusta ja vähintään kolmasosan vähimmäiskestosta on oltava kliinistä opetusta. Vaihtoehto I 180 opintopisteen laajuisena vastaa pituudeltaan 3 vuoden täysipäiväistä koulutusta ja 210 opintopisteen laajuisena 3,5 vuoden täysipäiväistä koulutusta.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulutus edellyttää 180 opintopisteen laajuisena 4 800 tunnin työpanosta ja 210 opintopisteen laajuinen koulutus 5 600 tunnin työpanosta. Näin ollen vaihtoehto I vastaa direktiivin kohdan a vaatimuksia myös kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto I mahdollistaa lisäksi kätilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä kliinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti.

Direktiivin liitteen V kohdan 5.5.2 luetteloon Suomessa kätilön koulutuksesta annettaviin asiakirjoihin ei tarvita muutosta, jos koulutus järjestetään vaihtoehdon I mukaisesti. Nykyinen asiakirja ”Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK)” vastaa vaihtoehdon I mukaista asiakirjaa.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Vaihtoehdon I mukainen koulutus ei aiheuta muutoksia ammattikorkeakoululakiin (932/2014) eikä toimilupiin niissä ammattikorkeakouluissa, joissa kätilökoulutusta järjestetään jo nykyisin. Valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakoulujen toimiluvat, joissa määrätään muiden ohella ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä (L 932/2014, 7 §).

Vaihtoehdon I mukaisen koulutuksen järjestäminen 180 opintopisteen laajuisena on ammattikorkeakouluasetuksen mukaista, vaikka tällä hetkellä ei ole yhtään 180 opintopisteen laajuista ammattikorkeakoulututkintoa. Kätilökoulutuksen järjestäminen 180 tai 210 opintopisteen laajuisena edellyttää muutosta ammattikorkeakouluasetuksen (A 1129/2014) liitteeseen, jonka mukaan kätilön (AMK) tutkinnon laajuus on tällä hetkellä 270 opintopistettä.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Kätilökoulutuksen nykyisiin kustannuksiin verrattuna 180 opintopisteen laajuisella kätilökoulutuksella syntyisi säästöä noin 3,6 miljoonaa euroa ja 210 opintopisteen laajuisella 2,4 miljoonaa euroa, jos koulutuksen vuotuinen aloittajamäärä on noin 200 opiskelijaa. Vaihtoehdon I mukainen koulutus on opiskelijalle maksuton, ja opiskelija voi saada opintotukea ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. Taloudellisten vaikutusten arviointi kuvataan luvussa 3.4.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Laillistaminen kätilönä vaihtoehdon I mukaan ei edellytä muutosta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin (559/1994), koska ammattihenkilölain 1 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus. Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kätilön ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Laillistus edellyttää lisäksi, että kyseiseen ammattiin johtavasta koulutuksesta säädetään lainsäädännössä. Kätilön (AMK) tutkinnosta, siihen johtavasta koulutuksesta, tutkintonimikkeestä ja opintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa ja sen liitteessä.

Valviran valvontatehtävä kuitenkin vaikeutuisi, koska kätilön ja sairaanhoitajan tehtävät liittyvät osittain toisiinsa. Suomessa kätilöt eivät toimi vain rajatuissa kätilön tehtävissä, vaan he toimivat koulutuksena perusteella myös sairaanhoitajan tehtävissä.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Vaihtoehdon I mukainen koulutus ei vastaa työelämän osaamisvaatimuksia eikä mahdollista kätilöiden joustavaa toimista eri tehtävissä. Vaikka koulutus mahdollistaisi periaatteessa työskentelyn rajatuissa tehtävissä kätilönä sairaalassa synnytysosalissa, prenataaliosastolla, lapsivuosastolla ja äitiyspoliklinikalla, pelkkä kätilön koulutus ei valmista työskentelemään sellaisessa hoitotyössä, jossa edellytetään myös muiden erikoisalojen tuntemusta ja sairaanhoitajan tutkinnon suorittamista. Tällä hetkellä työelämässä ei ole tällaisia rajattuja kätilön tehtäviä, vaan työntekijöiltä vaaditaan työkiertoa eri työyksiköissä. Vaihtoehto I johtaisi käytännössä sairaanhoitajatutkinnon suorittamiseen eikä mahdollistaisi kätilön tehtäväkuvien ja palvelurakenteen uudistamisen mukaista osaamisen vahvistamista.

Vertaus nykyrakenteeseen

Kätilökoulutuksen laajuus lyhenee nykyisestä 270 opintopisteestä 180 tai 210 opintopisteeseen. Kätilökoulutuksen rakenne muuttuu, koska koulutus ei enää sisällä sairaanhoitajakoulutusta eikä koulutus johda sairaanhoitajan tutkintoon. Näin ollen koulutuksen suorittanut henkilö ei saa laillistusta sairaanhoitajana, mikä heikentää sekä kansallista että kansainvälistä liikkuvuutta työntekijän ja työnantajan näkökulmasta verrattuna nykyiseen koulutukseen.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Vaihtoehto I vastaa rakenteeltaan Tanskan 210 opintopisteen laajuista kätilökoulutusta, joka johtaa kätilön tutkintoon.

Vahvuudet

- Vaihtoehto I mahdollistaa kättilön tutkinnon automaattisen tunnustamisen muissa EU- tai ETA-valtioissa.
- Vaihtoehdolla I syntyisi nykyisellä noin 200 opiskelijamäärällä säästöä noin 2,4–3,6 miljoonaa euroa.

Heikkoudet

- Henkilö ei saa laillistusta sairaanhoitajana, mikä heikentää sekä kansallista että kansainvälistä liikkuvuutta työntekijän ja työnantajan näkökulmasta verrattuna nykymalliin.
- Valviran valvontatehtävä vaikeutuisi, koska kättilön ja sairaanhoitajan tehtävät liittyvät osittain toisiinsa.
- Vaikka vaihtoehto I mahdollistaisi periaatteessa työskentelyn rajatuissa tehtävissä kättilönä sairaalassa synnytysosalissa, prenataaliosastolla, lapsivuodeosastolla ja äitiyspoliklinikalla, koulutus ei vastaisi nykyisiä työelämän osaamisvaatimuksia, koska pelkkä kättilön koulutus ei valmista työskentelemään sellaisessa hoitotyössä, jossa edellytetään myös muiden erikoisalojen tuntemusta. Tällä hetkellä työelämässä ei ole tällaisia rajattuja kättilön tehtäviä, vaan työntekijöiltä vaaditaan työkiertoa eri työyksiköissä.
- Vaihtoehto I johtanee helposti myös sairaanhoitajatutkinnon suorittamiseen.

7.2 Sairaanhoitajakoulutuksen sisältävä kättilökoulutus ja vuoden työharjoittelu kättilön tehtävissä

*Kättilökoulutuksen **vaihtoehto II** muodostuu sairaanhoitajakoulutuksesta ja kättilökoulutuksesta, joiden laajuus on yhteensä 270 opintopistettä, sekä vuoden työkokemuksesta kättilön tehtävissä. Opiskelija valitaan suoraan kättilön (AMK) tutkintoon johtavaan koulutukseen, joka sijoittuu ammattikorkeakoulun perustutkinnon tasolle. Valvira laillistaa koulutuksen suorittaneen henkilön sekä kättilönä että sairaanhoitajana 270 opintopisteen laajuisten opintojen perusteella. Kun henkilöllä on lisäksi Valviran todistus vuoden työkokemuksesta kättilön tehtävistä, vaihtoehto II on direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan c vaatimusten mukainen ja johtaa kättilön (AMK) tutkinnon automaattiseen tunnustamiseen muussa EU- ja ETA-valtiossa. Sairaanhoitajakoulutus täyttää direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 vaatimukset ja johtaa sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattiseen tunnustamiseen kättilön (AMK) tutkinnon perusteella, kun henkilö on laillistettu Suomessa sairaanhoitajana.*

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan sairaanhoitajan (AMK) ja kättilön (AMK) tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Vaihtoehto II on direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan c mukainen kättilökoulutus. Artiklan 41 kohdan c mukaan täysipäiväisen kättilökoulutuksen tulee kestää vähintään 18 kuukautta ja vähintään 3 000 tuntia ja kättilökoulutuksen jäl-

keen tulee harjoittaa vuoden ajan ammattiin liittyviä tehtäviä, mistä on annettu todistus. Kätilökoulutuksen edellytyksenä on yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Vaihtoehtoon II sisältyvä kätilökoulutus on laajuudeltaan 90 op, mikä vastaa 18 kuukauden täysipäiväisiä opintoja. Lisäksi yhteensä 270 opintopisteen laajuinen koulutus sisältää 30 opintopisteen laajuiset suuntaavat opinnot, jotka ovat yhteiset sairaanhoitajan ja kätilön koulutukselle.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulutus edellyttää 90 opintopisteen laajuisena 2 400 tunnin työpanosta ja sairaanhoitajakoulutukseen sisältyvät 30 opintopisteen laajuiset suuntaavat opinnot 800 tuntia, jotka vastaavat yhteensä 3 200 tunnin työpanosta. Näin ollen vaihtoehto II vastaa direktiivin kohdan c vaatimuksia myös kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto II mahdollistaa lisäksi kätilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä klinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti.

Vuoden ajan kätilön ammattiin liittyvien tehtävien harjoittamisen tulee sisältää kaikkia sellaisia kätilön tehtäviä, joita kätilöt saavat lainsäädännön mukaan suorittaa Suomessa. Työkokemuksen tulee kuitenkin vähintään kattaa kaikki direktiivin artiklan 42 mukaiset tehtävät. (Basokaite 2015.)

Direktiivin artiklan 41 kohdan 2 mukaan todistuksen työkokemuksesta antavat kotijäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset. Todistuksella on osoitettava, että sen haltija on kätilön muodollista pätevyyttä osoittavan asiakirjan saatuaan harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kätilöntoimeen kuuluvaa toimintaa tätä tarkoitusta varten hyväksytyssä sairaalassa tai muussa terveydenhuollon laitoksessa. Direktiivi ei määrittele vaatimuksia sairaalan tai muun terveydenhuollon laitoksen hyväksymiselle, vaan siitä päättää kotijäsenvaltio artiklan 42 vaatimusten perusteella (Basokaite 2015).

Jotta henkilö voi hakea kätilön (AMK) tutkintonsa automaattista tunnustamista muussa EU- tai ETA-valtiossa, Valviran tulee antaa todistus vuoden työkokemuksesta kätilön tehtävissä. Valviran todistuksen antaminen edellyttää valtuutussäännöksen lisäämistä ammattihenkilölakiin (L 559/1994) Valviran määräyksestä, jolla ohjataan työnantaja todistuksen antamisesta Valviralle vuoden työkokemuksesta kätilön tehtävissä. Valviran maksuttomista ja maksullisista suoritteista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 1318/2013. Valvirassa tulee luoda järjestelmä työnantajan todistukseen perustuvan todistuksen antamiseen. Terveydenhuollon toimintayksiköihin tulee luoda järjestelmä työkokemuksen hankkimiseen ja todistuksen antamisesta Valviran määräyksen mukaisesti. Työkokemuksen hankkiminen edellyttää kriteerien luomista kätilön ammattiin liittyvissä tehtävissä työskentelyä varten sekä erikoissairaanhoidossa että perusterveydenhuollossa. Toimintayksiköt tulee lisäksi perehdyttää uuteen käytäntöön.

Vaihtoehto II vastaa myös direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 mukaista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta. Artiklan 31 mukaan yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen on kuuluttava vähintään kolme vuotta tai 4 600 tuntia teoreettista ja klinistä opetusta, jossa teoreettisen opetuksen osuuden on oltava vähintään kolmasosa ja klinisen opetuksen osuuden vähintään puolet koulutuksen vähimmäiskestosta. Vaihtoehtoon II sisältyvä sairaanhoitajakoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä, joka vastaa 3,5 vuoden opintoja ja koostuu 180 opintopisteen laajuisista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan opinnoista ja kätilökoulutukseen sisältyvistä 30 opintopisteen laajuisista suuntaavista opinnoista. Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n perusteella 210 opintopisteen laajuiset opinnot vastaavat 5 600 tunnin työpanosta.

Direktiivin liitteen V kohdan 5.5.2 luetteloon Suomessa kättilön koulutuksesta annettaviin asiakirjoihin ei tarvita muutosta, jos koulutus järjestetään vaihtoehdon II mukaisesti. Nykyinen asiakirja ”Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, kättilö (AMK)” vastaa vaihtoehdon II mukaista asiakirjaa.

Direktiivin liitteessä V kohdan 5.2.2 luetteloon Suomessa sairaanhoitajakoulutuksesta annettaviin asiakirjoihin tarvitaan muutos, jos koulutus järjestetään vaihtoehdon II mukaisesti. Asiakirjoihin lisätään asiakirja ”Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, kättilö (AMK)”.

Kättilökoulutukseen sisältyvän sairaanhoitajakoulutuksen vastaavuus direktiivin artiklan 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 vaatimuksiin osoitetaan ammattikorkeakoulun tutkintotodistuksen liitteellä. Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (2007/1093, 7 §) mukaan ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu muodollista pätevyyttä osoittavaan yksittäiseen asiakirjaan tai tällaisten asiakirjojen yhdistelmään, jonka toimivaltainen viranomais on antanut toisessa jäsenvaltiossa. Ammattikorkeakouluasetuksen (1129/2014, 10 §) mukaan ammattikorkeakoulu antaa henkilölle, joka on suorittanut ammattikorkeakoulussa tutkinnon tai opintoja, tutkintotodistukseen tai kansainväliseen käyttöön tarkoitetun todistuksen liitteen, jossa annetaan tiedot ammattikorkeakoulusta, opinnoista ja opintosuorituksista sekä niiden tasosta ja asemasta koulutusjärjestelmässä.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Vaihtoehdon II mukaan koulutus ei aiheuta muutoksia ammattikorkeakoululakiin (932/2014) eikä toimilupiin niissä ammattikorkeakouluissa, joissa kättilökoulutusta järjestetään jo nykyisin. Valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakoulujen toimiluvat, joissa määrätään muiden ohella ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä (L 932/2014, 7 §). Koulutus ei aiheuta muutosta ammattikorkeakouluasetuksen (A 1129/2014) liitteeseen kättilökoulutuksen laajuudesta.

Vaihtoehdon II mukainen koulutus edellyttää muutosta ammattikorkeakouluasetukseen siitä, että kättilön (AMK) tutkinto sisältää sairaanhoitajan 210 op:n laajuiset opinnot ja että ne täyttävät direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 mukaiset vaatimukset. Muutos tarvitaan sairaanhoitajan laillistamista ja yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattista tunnustamista varten.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Vaihtoehto II on kustannusneutraali nykyrakenteeseen verrattuna, jos koulutuksen vuotuinen aloittajamäärä on noin 200 opiskelijaa. Vaihtoehdon II mukainen koulutus on opiskelijalle maksuton, ja opiskelija voi saada opintotukea ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Laillistaminen kättilönä vaihtoehdon II mukaan ei edellytä muutosta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994), koska ammattihenkilölain 1 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus. Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kättilön ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Laillistus edellyttää lisäksi, että kyseiseen ammattiin johtavasta koulutuksesta säädetään lainsäädännössä. Kättilön (AMK) tutkinnosta, siihen johtavasta koulutuksesta, tutkinto-

nimikkeestä ja opintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa ja sen liitteessä.

Vaihtoehdossa II Valvira laillistaa henkilön myös sairaanhoitajana kättilön (AMK) tutkinnon perusteella. Sairaanhoitajana laillistaminen perustuu kättilön (AMK) tutkinnon sisältämiin 180 opintopisteen laajuisiin yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan opintoihin ja 30 opintopisteen laajuisiin suuntaaviin opintoihin. Ammattihenkilölain 1 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, ja Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Näin ollen laillistaminen sairaanhoitajana vaihtoehdossa II ei edellytä muutosta ammattihenkilölakiin. Koska vaihtoehto II ei johda sairaanhoitajan (AMK) tutkintoon, laillistaminen edellyttää muutosta ammattikorkeakouluasetukseen siitä, että kättilön (AMK) tutkinto sisältää sairaanhoitajan 210 op:n laajuiset opinnot ja että ne täyttävät direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 mukaiset vaatimukset.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Vaihtoehto II antaa valmiudet toimia sekä laaja-alaisissa kättilön tehtävissä että sairaanhoitajan tehtävissä, koska koulutus sisältää myös sairaanhoitajan opinnot. Näin ollen vaihtoehto II vastaa työelämän osaamisvaatimuksia.

Vertaus nykyrakenteeseen

Vaihtoehdossa II kättilökoulutuksen laajuus pysyy samana kuin nykyisin. Kättilökoulutuksen rakenne muuttuu, koska henkilön tulee koulutuksen jälkeen hankkia vuoden työkokemus kättilönä, mistä Valvira antaa todistuksen työnantajan todistuksen perusteella, jotta henkilö voi hakea kättilön (AMK) tutkintonsa automaattista tunnustamista muussa EU- tai ETA-valtiossa.

Vaihtoehto II sisältää saman laajuiset sairaanhoitajan opinnot kuin nykyinen koulutusrakenne. Vaihtoehto II ei johda enää kaksoistutkintoon, mutta kaksoislaillistus kättilönä ja sairaanhoitajana säilyy.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Vaihtoehto II vastaa laajuudeltaan Ruotisin koulutusmallia mutta eroaa siitä työkokemuksen suorittamisessa. Ruotsissa vuoden työkokemus suoritetaan sairaanhoitajakoulutuksen jälkeen.

Vahvuudet

- Kaksoistutkinto poistuu.
- Vaihtoehdossa II osaaminen vastaa työelämän vaatimuksia.
- Vaihtoehto II johtaa kättilön (AMK) tutkintoon sekä mahdollistaa laillistamisen kättilönä ja sairaanhoitajana Suomessa sekä kättilön (AMK) tutkinnon ja sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattisen tunnustamisen muissa EU- ja ETA-valtioissa, mikäli henkilöllä on Valviran todistus vuoden työkokemuksesta kättilön tehtävissä.

Heikkoudet

- Vaihtoehto II johtaa 270 opintopisteen laajuiseen ammattikorkeakoulututkintoon, mikä ei ole Bolognan prosessin mukaista.
- Kätilön (AMK) tutkinnon automaattinen tunnustaminen muussa EU- ja ETA-valtiossa edellyttää vuoden työkokemuksen hankkimista. Tämä heikentää jossain määrin kätilöksi valmistuneiden mahdollisuuksia kansainväliseen liikkuvuuteen, mikäli Suomessa ei ole mahdollisuuksia vuoden työkokemuksen hankkimiseen esimerkiksi työllisyystilanteen heikentymisen takia.
- Vaihtoehto II edellyttää kriteerien luomista työkokemuksen hankkimiselle ja palkkaukselle sekä valmistuville mahdollisuutta hankkia vuoden työkokemus.
- Suomessa kätilön koulutuksen saaneilla on erilaiset vaatimukset kätilönä työskentelylle Suomessa ja muissa EU-/ETA-valtioissa.
- Riskinä on, että kätilökoulutukseen sisältyvän sairaanhoitajakoulutuksen, joka ei johda sairaanhoitajan tutkintoon, tunnustaminen aiheuttaa epäselvyyttä muissa EU- ja ETA-valtioissa. Tämä voi heikentää henkilön mahdollisuuksia kansainväliseen liikkuvuuteen sairaanhoitajana.

7.3 Sairaanhoitajakoulutuksen sisältävä kätilökoulutus

*Kätilökoulutuksen **vaihtoehto III** muodostuu sairaanhoitajakoulutuksesta ja kätilökoulutuksesta, joiden laajuus on yhteensä 300 opintopistettä. Opiskelija valitaan suoraan kätilön (AMK) tutkintoon johtavaan koulutukseen, joka sijoittuu ammattikorkeakoulun perustutkinnon tasolle. Valvira laillistaa koulutuksen suorittaneen henkilön sekä kätilönä että sairaanhoitajana 300 opintopisteen laajuisten opintojen perusteella. Vaihtoehto III on direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan b vaatimusten mukainen ja johtaa kätilön (AMK) tutkinnon automaattiseen tunnustamiseen muussa EU- ja ETA-valtiossa. Sairaanhoitajakoulutus täyttää direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 vaatimukset ja johtaa sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattiseen tunnustamiseen kätilön (AMK) tutkinnon perusteella, kun henkilö on laillistettu Suomessa sairaanhoitajana.*

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan sairaanhoitajan (AMK) ja kätilön (AMK) tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Vaihtoehto III vastaa direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan b mukaista kätilökoulutusta. Artiklan 41 kohdan b mukaan täysipäiväisen kätilön koulutuksen tulee kestää vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia. Kätilökoulutuksen edellytyksenä on yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Vaihtoehtoon III sisältyvä kätilökoulutus on laajuudeltaan 120 opintopistettä, mikä vastaa kahden vuoden täysipäiväisiä opintoja.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulu-

tus edellyttää 120 opintopisteen laajuusena 3 200 tunnin työpanosta sekä sairaanhoitaja- ja kätilökoulutuksen 30 opintopisteen laajuiset yhteiset opinnot 800 tuntia, jotka vastaavat yhteensä 4 000 tunnin työpanosta. Näin ollen vaihtoehto III vastaa direktiivin kohdan b vaatimuksia myös kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto III mahdollistaa lisäksi kätilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä klinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti.

Vaihtoehto III vastaa myös direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 mukaista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta. Artiklan 31 mukaan yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen on kuuluttava vähintään kolme vuotta tai 4 600 tuntia teoreettista ja kliinistä opetusta, jossa teoreettisen opetuksen osuuden on oltava vähintään kolmasosa ja klinisen opetuksen osuuden vähintään puolet koulutuksen vähimmäiskestosta. Vaihtoehtoon III sisältyvä sairaanhoitajakoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä, joka vastaa 3,5 vuoden opintoja ja koostuu 180 opintopisteen laajuisista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan opinnoista ja 30 opintopisteen laajuisista suuntaavista opinnoista. Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n perusteella 210 opintopisteen laajuiset opinnot vastaavat 5 600 tunnin työpanosta.

Direktiivin liitteen V kohdan 5.5.2 luetteloon Suomessa kätilön koulutuksesta annettaviin asiakirjoihin ei tarvita muutosta, jos koulutus järjestetään vaihtoehdon III mukaisesti. Nykyinen asiakirja ”Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK)” vastaa vaihtoehdon III mukaista asiakirjaa.

Direktiivin liitteessä V kohdan 5.2.2 luetteloon Suomessa sairaanhoitajakoulutuksesta annettaviin asiakirjoihin tarvitaan muutos, jos koulutus järjestetään vaihtoehdon III mukaisesti. Asiakirjoihin lisätään asiakirja ”Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (AMK)”.

Kätilökoulutukseen sisältyvän sairaanhoitajakoulutuksen vastaavuus direktiivin artiklan 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 vaatimukseen osoitetaan ammattikorkeakoulun tutkintotodistuksen liitteellä. Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (2007/1093, 7 §) mukaan ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu muodollista pätevyyttä osoittavaan yksittäiseen asiakirjaan tai tällaisten asiakirjojen yhdistelmään, jonka toimivaltainen viranomainen on antanut toisessa jäsenvaltiossa. Ammattikorkeakouluasetuksen (1129/2014, 10 §) mukaan ammattikorkeakoulu antaa henkilölle, joka on suorittanut ammattikorkeakoulussa tutkinnon tai opintoja, tutkintotodistukseen tai kansainväliseen käyttöön tarkoitetun todistuksen liitteen, jossa annetaan tiedot ammattikorkeakoulusta, opinnoista ja opintosuorituksista sekä niiden tasosta ja asemasta koulutusjärjestelmässä.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Vaihtoehdon III mukaan koulutus ei aiheuta muutoksia ammattikorkeakoululakiin (932/2014) eikä toimilupiin niissä ammattikorkeakouluissa, joissa kätilökoulutusta järjestetään jo nykyisin. Valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakoulujen toimiluvat, joissa määrätään muiden ohella ammattikorkeakoulun koulutustehtävästä (L 932/2014, 7 §).

Vaihtoehdon III mukainen koulutus edellyttää muutosta ammattikorkeakouluasetuksen (A 1129/2014) liitteeseen kätilökoulutuksen laajuudesta sekä siitä, että kätilön (AMK) tutkinto sisältää sairaanhoitajan 210 opintopisteen laajuiset opinnot ja että ne täyttävät direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 mukaiset vaatimukset. Muutos tarvitaan sairaanhoitajan laillistamista ja yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattista tunnustamista varten.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Alan keskimääräisten koulutuskustannusten perusteella opintotuki mukaan lukien koulutuksen vuotuinen lisäkustannus on arviolta 1,2 miljoonan euroa, jos koulutuksen vuotuinen aloittajamäärä on noin 200 opiskelijaa. Lisäkustannus syntyy 30 opintopistettä nykyistä laajemmasta koulutuksesta. Vaihtoehdon III mukainen koulutus on opiskelijalle maksuton, ja opiskelija voi saada opintotukea ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Laillistaminen kättilönä vaihtoehdon III mukaan ei edellytä muutosta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994), koska ammattihenkilölain 1 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus. Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kättilön ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Laillistus edellyttää lisäksi, että kyseiseen ammattiin johtavasta koulutuksesta säädetään lainsäädännössä. Kättilön (AMK) tutkinnosta, siihen johtavasta koulutuksesta, tutkintonimikkeestä ja opintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa ja sen liitteessä.

Vaihtoehdossa III Valvira laillistaa henkilön myös sairaanhoitajana kättilön (AMK) tutkinnon perusteella. Sairaanhoitajana laillistaminen perustuu kättilön (AMK) tutkinnon sisältämiin 180 opintopisteen laajuisiin yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan opintoihin ja 30 opintopisteen laajuisiin suuntaaviin opintoihin. Ammattihenkilölain 1 §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, ja Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Näin ollen laillistaminen sairaanhoitajana vaihtoehdossa III ei edellytä muutosta ammattihenkilölakiin. Koska vaihtoehto III ei johda sairaanhoitajan (AMK) tutkintoon, laillistaminen edellyttää muutosta ammattikorkeakouluasetukseen siitä, että kättilön (AMK) tutkinto sisältää sairaanhoitajan 210 op:n laajuiset opinnot ja että ne täyttävät direktiivin (2013/55/EU) artikkelin 31 ja liitteen V kohdan 5.2.1 mukaiset vaatimukset.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Vaihtoehto III antaa valmiudet toimia sekä laaja-alaisissa kättilön tehtävissä että sairaanhoitajan tehtävissä, koska koulutus sisältää myös sairaanhoitajan opinnot. Koska koulutus on 30 opintopistettä laajempi kuin nykyinen kättilökoulutus, vaihtoehdon III mukainen koulutus mahdollistaa kättilön osaamisen syventämisen ja koulutuksen kehittämisen kättilötyön perustana olevan terveystieteellisen paradigman pohjalta. Tämä antaa mahdollisuuksia kättilön tehtäväkuvan laajentamiseen työnjakoa kehittämällä ja uusia palvelukonsepteja luomalla palvelurakenneuudistuksen mukaisesti.

Vertaus nykyrakenteeseen

Vaihtoehdon III mukainen koulutus on 30 opintopistettä laajempi kuin nykyinen koulutus. Vaihtoehto III sisältää saman laajuiset sairaanhoitajan opinnot kuin nykyinen koulutus rakenne. Vaihtoehto III ei johda enää kaksoistutkintoon, mutta kaksoislaillistus kättilönä ja sairaanhoitajana säilyy.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Koulutus vastaa laajuudeltaan Norjan mallia mutta eroaa siitä toteutuksen osalta, sillä Norjassa vaaditaan vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana.

Vahvuudet

- Kaksoistutkinto poistuu.
- Vaihtoehto III johtaa kättilön (AMK) tutkintoon ja mahdollistaa laillistamisen kättilönä ja sairaanhoitajana Suomessa sekä kättilön (AMK) tutkinnon ja sairaanhoitajan ammattipätevyyden automaattisen tunnustamisen muissa EU- ja ETA-valtioissa.
- Vaihtoehto III mahdollistaa kättilön osaamisen syventämisen ja koulutuksen kehittämisen työelämän muuttuvien vaatimusten mukaisesti.

Heikkoudet

- Vaihtoehto III johtaa viiden vuoden pituiseen ammattikorkeakoulututkinnon tasoiseen tutkintoon, mikä ei ole Bolognan prosessin mukaista.
- Opiskelijat siirtyvät työelämään myöhemmin kuin nykyisin.
- Riskinä on, että kättilökoulutukseen sisältyvän sairaanhoitajakoulutuksen, joka ei johda sairaanhoitajan tutkintoon, tunnustaminen aiheuttaa epäselvyyttä muissa EU- ja ETA-valtioissa. Tämä voi heikentää henkilön mahdollisuuksia kansainväliseen liikkuvuuteen sairaanhoitajana.

7.4 Kättilökoulutus erikoistumiskoulutustyyppisenä koulutuksena

*Kättilökoulutuksen **vaihtoehto IV** on erikoistumiskoulutus, joka on laajuudeltaan 120 opintopistettä. Haku kättilön koulutukseen tapahtuu sairaanhoitajan (AMK) tutkinnon jälkeen. Koulutus ei enää johda kättilö (AMK) tutkintoon. Valvira laillistaa koulutuksen suorittaneen henkilön kättilönä. Koulutus täyttää EU-direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b vaatimukset ja johtaa kättilön koulutuksesta annettavan asiakirjan perusteella automaattiseen tunnustamiseen muussa EU- ja ETA-valtiossa.*

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan sairaanhoitajan (AMK) ja kättilön (AMK) tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Erikoistumiskoulutus, jonka laajuus on 120 opintopistettä, täyttää direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan b mukaiset vaatimukset tietyin asetusmuutoksien. Direktiivien mukaan täysipäiväisen kättilön koulutuksen tulee kestää vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia sekä edellyttää yleissairanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa. Vaihtoehtoon IV mukainen kättilö-

lökoulutus on laajuudeltaan 120 opintopistettä, mikä vastaa kahden vuoden täysipäiväisiä opintoja.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kättilökoulutus edellyttää 120 opintopisteen laajuisena 3 600 tunnin työpanosta. Jotta vaihtoehto IV täyttäisi direktiivin artiklan 41 kohdan b vaatimukset työpanoksen tulee olla 1 800 tuntia vuodessa. Tämä vaatisi muutosta ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:ään direktiivin (2013/55/EU) mukaisena poikkeuksena. Näin vaihtoehto IV vastaa direktiivin kohdan b vaatimuksia myös kättilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto IV mahdollistaa lisäksi kättilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä klinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti. Opinnoissa voidaan myös hyväksilukea aiempaa osaamista.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (2007/1093, 7 §) mukaan ammatipätevyyden tunnustaminen perustuu muodollista pätevyyttä osoittavaan yksittäiseen asiakirjaan tai tällaisten asiakirjojen yhdistelmään, jonka toimivaltainen viranomainen on antanut toisessa jäsenvaltiossa. Mikäli koulutus toteutetaan erikoistumiskoulutuksena, ammatipätevyysdirektiivin liitteeseen V 5.5.2 /Kättilön koulutuksesta annettavat asiakirjat tarvittaisiin muutos.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Ammattikorkeakoululain 7 §:n mukaan valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakoululle toimiluvan. Siinä määritellään kättilö (AMK) tutkinto yhdeksi koulutusvastuuksi. Näin ollen kättilön koulutus erikoistumiskoulutuksena edellyttää muutosta toimilupiin ja ammattikorkeakouluasetukseen (1129/2014). Kättilö (AMK) -tutkintoa ei toimiluvissa enää mainita, eikä kyseistä tutkintonimikettä mainita ammattikorkeakouluasetuksen liitteessä. Ammattikorkeakoululainsäädännössä tulee kuitenkin säätää kättilön koulutuksesta ammattiin johtavana koulutuksena, mikä on edellytys kättilön laillistamiselle terveydenhuollon ammattihenkilönä.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen vaadittavasta tuntimäärästä. Tähän pykälään tulisi lisätä kättilökoulutuksen edellyttämä 1800 tunnin työpanos lukuvuodessa EU-direktiivin mukaisena poikkeuksena.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli ei tällä hetkellä sisällä erikoistumiskoulutuksen rahoitusta. Uusi rahoitusmalli on parhaillaan valmistelussa ja tulee voimaan 1.1.2017. Alan keskimääräisten koulutuskustannusten perusteella opintotuki mukaan lukien koulutuksen vuotuinen lisäkustannus on arviolta 2,4–2,6 miljoonaa euroa, jos koulutuksen vuotuinen aloittajamäärä on noin 200 opiskelijaa. Tässä vaiheessa on avoinna, miten koulutuksen kustannukset voidaan kattaa.

Asetuksen 114/2014 mukaan opiskelijoilta voidaan periä erikoistumiskoulutuksista maksu, joka on enintään 120 euroa opintopistettä kohti. Maksua ei kuitenkaan tarvitse periä. Opiskelijamaksuista muodostuvat tulot ovat maksimissaan noin 2,8 miljoonaa euroa, jos vuotuinen aloittajamäärä on 200 opiskelijaa.

Opiskelija voi saada opintotukea korkeakoulututkinnon jälkeiseen opiskeluun vain, jos opinnoilla saavuttaa ammatillisen kelpoisuuden tai virkakelpoisuuden. Vaihtoehdossa IV kättilön kelpoisuus voitaneen rinnastaa kyseiseen opinnoilla savutettavaan kelpoisuuteen.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Ammattihenkilölain (559/1994) mukaan Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kättilön ja sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen. Näin ollen laillistus kättilönä on mahdollista myös erikoistumiskoulutuksen perusteella. Kun kättilön koulutuksesta säädetään ammattikorkeakoululainsäädännössä, ei ammattihenkilölakiin (L 559/1994) tarvita muutoksia huolimatta siitä, että kättilökoulutus ei johda enää tutkintoon.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Kättilön erikoistumiskoulutus tuottaa mahdollisuuden toimia kättilön tehtävissä laaja-alaisesti. Koulutuksen edellytyksenä on sairaanhoitaja (AMK) -tutkinto, mikä mahdollistaa liikkuvuuden myös sairaanhoitajan tehtäviin sekä Suomessa että EU:n alueella.

Vertaus nykyrakenteeseen

Vaihtoehdossa IV koulutus kättilöksi tapahtuisi kahdessa eri vaiheessa. Sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon jälkeen henkilö voisi hakeutua opiskelijaksi kättilön erikoistumiskoulutukseen. Tämän tyyppinen koulutus ei enää johda kättilön tutkintoon, mutta kahden vuoden laajuinen koulutus tuottaa kättilöltä edellytetyn osaamisen ja täyttäisi EU-direktiivien vaatimukset.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Koulutus vastaa laajuudeltaan Norjan mallia mutta eroaa siitä toteutuksen osalta, sillä Norjassa vaaditaan vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana.

Vahvuudet

- Koulutus tuottaa laaja-alaisen osaamisen ja henkilö voi toimia Suomessa sekä sairaanhoitajana että kättilönä.
- Koulutukseen hakeutuvat todennäköisesti ne, joilla on vahva motivaatio ja mielenkiinto kehittää osaamistaan.
- Kaksoistutkinto ja kaksoislaillistus poistuvat.
- Vaihtoehdossa IV päästäisiin rakentamaan uudenlaista erikoistumiskoulutusta.

Heikkoudet

- Erikoistumiskoulutuksena opiskelijalle kallis vaihtoehto, jos opiskelijalta peritään maksu.
- Kättilön erikoistumiskoulutus pitäisi säätää maksuttomaksi, koska vaihtoehto IV ei liene mahdollinen työnantajien maksamana.
- Erikoistumiskoulutuksena toteutettavaan kättilön koulutukseen haetaan sairaanhoitaja (AMK) tutkinnon jälkeen. Lain mukaan erikoistumiskoulutusta voivat järjestää kaikki ne

ammattikorkeakoulut, joilla on edellä mainittu tutkinto ja koulutusvastuu. Vaihtoehtona IV mukaan on mahdollista, että koulutuksen järjestämismahdollisuudet laajenevat. Koulutustarjonnan laajentaminen ei ole tarkoituksenmukaista, koska synnytysten hoitoa ollaan keskittämässä.

7.5 Kätilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona

*Kätilökoulutuksen **vaihtoehto V** on ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, jonka laajuus on 120 opintopistettä. Haku kätilön ylempään AMK -tutkintoon johtavaan koulutukseen tapahtuu sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon jälkeen. Koulutus ei enää johda kaksoistutkintoon. Valvira laillistaa kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneen henkilön kätilönä. Koulutus täyttää EU- direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b mukaisen koulutuksen vaatimukset.*

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen asetuksen 9 §:n mukaan kätilö (AMK) -tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Artiklan 41 kohdan b) mukaan täysipäiväisen kätilön koulutuksen tulee kestää vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia sekä edellyttää yleissairanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa. Kätilö (ylempi AMK) -tutkinto, jonka laajuus on 120 opintopistettä, vastaa kahden vuoden täysipäiväisiä opintoja.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulutus edellyttää direktiivin artiklan 41 b kohdan mukaan 120 opintopisteen laajuiselta koulutukselta 3 600 tunnin työpanosta, joka tarkoittaa 1800 tuntia vuodessa. Tällöin vaihtoehto V vastaa direktiivin kohdan b vaatimuksia myös kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto V mahdollistaa lisäksi kätilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä klinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (2007/1093, 7 §) mukaan ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu muodollista pätevyyttä osoittavaan yksittäiseen asiakirjaan tai tällaisten asiakirjojen yhdistelmään, jonka toimivaltainen viranomainen on antanut toisessa jäsenvaltiossa. Mikäli koulutus toteutettaisiin ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, ammattipätevyysdirektiivin liitteeseen V 5.5.2 /Kätilön koulutuksesta annettavat asiakirjat tulee lisätä asiakirja ”Kätilö (ylempi AMK)”.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Vaihtoehtona V mukainen koulutus aiheuttaa useita muutoksia sekä ammattikorkeakoululakiin että -asetukseen. Ammattikorkeakoululain 7 §:n mukaan valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakoululle toimiluvan. Siinä määritellään kätilö (AMK) -tutkinto yhdeksi koulutusvastuuksi. Kätilön koulutus ylempänä AMK-tutkintona, edellyttäisi muutosta ammattikorkeakoulujen toimilupiin ja ammattikorkeakouluasetukseen (1129/2014). Toimiluvissa kätilö AMK -tutkinnon mukainen koulutusvastuu tulisi muuttaa kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon mukaiseksi koulutusvastuuksi. Lisäksi ammattikorkeakouluasetuksen liitteessä mainittua kätilö (AMK) -tutkinto pitäisi muuttaa kätilö (ylempi AMK) -tutkinnoksi.

Ammattikorkeakoululain 14 §:n momenttiin opintojen pituudesta tarvitaan muutos. Lisäksi tulee harkita ammattikorkeakoululain 25 §:n mukaisen, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen edellyttämän vähintään kolmen vuoden työkokemuksvaatimuksen lyhentämistä.

Ammattikorkeakouluasetuksen (1129/2014) 3 §:ään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuudesta tulisi lisätä 120 opintopistettä nykyisten 60 tai 90 opintopisteen lisäksi. Saman pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen vaadittavasta tuntimäärästä. Tähän pykälään tulisi lisätä kätilökoulutuksen edellyttämä 1 800 tunnin työpanos lukuvuodessa EU-direktiivin mukaisena poikkeuksena.

Kätilön koulutus sisältää myös harjoittelua, joka on syytä ottaa huomioon asetuksen 2 §:n momentissa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rakenteesta. Lisäksi on tarpeen harkita, riittääkö 5 §:n ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteiden kuvaus kattamaan kätilökoulutuksessa edellytetyn osaamisen. Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n kätilö (AMK) -tutkintonimike edellyttää muutosta kätilö (ylempi AMK) -tutkintonimikkeeksi. Ammattikorkeakouluasetuksen liitteestä tulee poistaa kätilö (AMK) -tutkinto ja muuttaa kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon laajuus 120 opintopisteeksi.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rahoitus sisältyy ammattikorkeakoulujen nykyiseen rahoitusmalliin. Rahoitusmallin mukaan ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin varataan 4 % ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen sisältyvästä vuosittaisesta rahoituksesta. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot sisältyvät tutkimus- ja kehittämistoiminnan 15 %:n osuuteen.

Alan keskimääräisten koulutuskustannusten perusteella opintotuki mukaan lukien koulutuksen kustannukset kasvavat arviolta 1,2 miljoonaa euroa, jos vuotuinen aloittajamäärä on 200 opiskelijaa. Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona toteutuva koulutus on puoli vuotta pidempi kuin terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksuton. Opiskelijalla on mahdollisuus saada opintoihinsa opintotukea.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaan Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kätilön ja sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. Kätilön koulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona ei edellytä muutoksia ammattihenkilöistä annettuun lainsäädäntöön. Laillistus edellyttää lisäksi, että kyseiseen ammattiin johtavasta koulutuksesta säädetään lainsäädännössä. Kätilö (ylempi AMK) -tutkinnosta, siihen johtavasta koulutuksesta, tutkintonimikkeestä ja opintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa ja sen liitteessä.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Kätilön ylempi ammattikorkeakoulututkinto tuottaa mahdollisuuden toimia kätilön tehtävissä laaja-alaisesti. Koulutuksen edellytyksenä on sairaanhoitaja (AMK)-tutkinto, mikä mahdollistaa liikkuvuuden tarvittaessa myös sairaanhoitajan tehtäviin sekä Suomessa että EU:n alueella.

Nykyisin kättilön koulutus on ammattikorkeakoulututkinto, joka vastaa kansainvälisessä tarkastelussa Bachelor-tasoa. Koulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona nostaa osaamisen vaatimustason Master-tasolle. Samalla se mahdollistaa asiantuntijuuden ja kehittämisosaamisen syventämisen, mikä tukee kättilön itsenäisen työn osaamisvaatimuksia. Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona toteutettava kättilökoulutus tukee myös ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan kliinisen asiantuntijan koulutusohjelman kehittämistä.

Vertaus nykyrakenteeseen

Koulutus kättilöksi tapahtuu vaihtoehdossa V kahdessa eri vaiheessa. Sairaanhoidaja (AMK) -tutkinnon jälkeen henkilö voi hakeutua työkokemuksen jälkeen opiskelijaksi ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. Ammattikorkeakoululain (932/2014) 25 §:n mukaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakevalta edellytetään vähintään kolmen vuoden työkokemusta.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Koulutus on lähellä Norjan mallia. Erona on se, että Suomessa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakevalta edellytetään tällä hetkellä kolmen vuoden työkokemus.

Vahvuudet

- Koulutus tuottaa laaja-alaisen osaamisen, ja henkilö voi toimia Suomessa sekä sairaanhoitajana että kättilönä.
- Vaihtoehto V nostaa kättilökoulutuksen tasoa ja saattaa parantaa koulutuksen vetovoimaa.
- Kättilökoulutuksen toteutus YAMK-tutkintona on uudenlainen maisteritasoinen kliininen koulutus, joka on linjassa pohjoismaisen kehityksen kanssa. Vaihtoehto V antaa mahdollisuuksia laajemminkin rakenteen kehittämiseen, vaikka se edellyttää lakimuutoksia.
- Kättilötyön koulutus muodostaa oman kokonaisuuden, jolloin siinä on mahdollisuus syventää osaamista ja laajentaa kättilön tehtäväkuvia hoitokäytäntöjen ja palvelukonseptien kehityksen mukaisesti.
- Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona suoritettu kättilökoulutus vahvistaa kättilön tutkimus- ja kehittämisosaamista sekä mahdollistaa kliinisen urakehityksen.
- Koulutus ei muodostu opiskelijalle kohtuuttoman pitkäksi, koska opiskelija suorittaa kaksi eri tutkintoa, joiden välissä hän olisi työelämässä. Työkokemusvaatimus parantaa kättilöopiskelijan valmiuksia, mutta kolmen vuoden työkokemusvaatimus on työvoiman saatavuuden kannalta liian pitkä.
- Kaksoistutkinto poistuu.

Heikkoudet

- Vaihtoehto V edellyttää ylempään ammattikorkeakoulututkinnon modifiointia ja muutoksia lainsäädäntöön, koska vaihtoehto V ei ole nykyisen ammattikorkeakoululain ja asetuksen mukainen ylempi ammattikorkeakoulututkinto.
- Onko pitkä polku kättilöksi vetovoimainen?

7.6 Kätilökoulutus, joka johtaa sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon ja kätilö (AMK) -tutkintoon

Kätilökoulutuksen vaihtoehdossa VI opiskelija opiskelee ensin sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon, jonka laajuus on 210 opintopistettä. Tämän jälkeen hän jatkaa välittömästi 90 opintopisteen laajuisessa kätilökoulutuksessa ja saa kätilö (AMK) -tutkinnon. Koulutuksen laajuus on 300 opintopistettä ja kesto viisi vuotta. Haku tapahtuu kätilö (AMK) -tutkintoon. Koulutus johtaa kaksoistutkintoon. Valvira laillistaa sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnon perusteella sairaanhoitajana ja kätilö (AMK) -tutkinnon perusteella kätilönä. Koulutus ei täytä EU-direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b mukaisen koulutuksen kriteereitä.

Ammattipätevyyden automaattinen tunnustaminen

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan sairaanhoitaja (AMK) ja kätilö (AMK) -tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset. Vaihtoehto VI vastaa direktiivin (2013/55/EU) artiklan 41 kohdan b mukaista kätilökoulutusta. Artiklan 41 kohdan b mukaan täysipäiväisen kätilön koulutuksen tulee kestää vähintään kaksi vuotta ja vähintään 3 600 tuntia. Kätilökoulutuksen edellytyksenä on yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Vaihtoehtoon VI sisältyvä kätilökoulutus on laajuudeltaan 120 op, mikä vastaa kahden vuoden täysipäiväisiä opintoja.

Ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:n mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulutus 90 opintopisteen laajuisena tarkoittaa 2 400 tunnin työpanosta. Sairaanhoitaja- ja kätilökoulutuksen 30 opintopisteen laajuiset yhteiset suuntaavat opinnot ovat 800 tuntia, jolloin kätilökoulutukseen laskettava tuntimäärä on yhteensä 3 200 tuntia. Näin ollen vaihtoehto VI ei vastaa direktiivin artiklan 41 kohdan b vaatimuksia kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä. Vaihtoehto VI mahdollistaa kätilökoulutukseen sisältyvän teoreettisen ja teknisen opetuksen sekä kliinisen ja käytännön koulutuksen toteutuksen direktiivin (2005/36/EY) liitteen V kohdan 5.5.1 mukaisesti.

Vaihtoehto VI vastaa myös direktiivin (2013/55/EU) artiklan 31 mukaista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutusta. Artiklan 31 mukaan yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan koulutukseen on kuuluttava vähintään kolme vuotta tai 4 600 tuntia teoreettista ja kliinistä opetusta, jossa teoreettisen opetuksen osuuden on oltava vähintään kolmasosa ja kliinisen opetuksen osuuden vähintään puolet koulutuksen vähimmäiskestosta. Vaihtoehtoon VI sisältyvä sairaanhoitajakoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä, joka vastaa 3,5 vuoden opintoja ja koostuu 180 opintopisteen laajuisista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan opinnoista ja 30 opintopisteen laajuisista suuntaavista opinnoista.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (2007/1093, 7 §) mukaan ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu muodollista pätevyyttä osoittavaan yksittäiseen asiakirjaan tai tällaisten asiakirjojen yhdistelmään, jonka toimivaltainen viranomais on antanut toisessa jäsenvaltiossa. Mallin VI mukaisen koulutuksen suorittanut saa todistuksen sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnosta ja kätilö (AMK) -tutkinnosta. Vaihtoehto VI ei edellytä muutoksia ammattipätevyydirektiivin liitteeseen V kohdan 5.5.2 luetteloon Suo-

messä kättilön koulutuksesta annettavista asiakirjoista eikä liitteen V kohdan 5.2.2 luetteloon Suomessa sairaanhoitajakoulutuksesta annettavista asiakirjoista.

Vaikutukset ammattikorkeakoululainsäädäntöön

Vaihtoehdossa VI opintojen kokonaislaajuus on 300 opintopistettä ja kokonaiskesto viisi vuotta. Ammattikorkeakoululain 14 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkinto voi olla erityisestä syystä pidempi kuin neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja vastaava laajuus, mikä mahdollistaisi 300 opintopisteen laajuisen tutkinnon.

Vaihtoehto VI edellyttäisi kuitenkin muutosta ammattikorkeakouluasetuksen 3 §:ään, jossa säädetään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuudeksi enintään 270 opintopistettä.

Kaksoistutkinto säilyy vaihtoehdossa VI, mikä edellyttää säännöstä kaksoistutkinnosta. Ammattikorkeakoululain muutoksen seurauksena opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää ohjaa ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta koulutusohjelmapäätöksillä, mitkä aiemmin mahdollistivat kaksoistutkinnot.

Koulutuksen taloudelliset vaikutukset

Alan keskimääräisten koulutuskustannusten perusteella opintotuki mukaan lukien koulutuksen pidentäminen puolella vuodella lisää kustannuksia arviolta 1,2 miljoonaa euroa, jos vuotuinen aloittajamäärä on 200 opiskelijaa. Tutkintoon johtava koulutus on opiskelijalle maksuton ja opiskelijalla on mahdollisuus saada opintoihinsa opintotukea.

Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaan Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa kättilön ja sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. Vaihtoehdon VI mukainen kättilökoulutus ei edellytä muutoksia ammattihenkilöistä annettuun lainsäädäntöön. Laillistus edellyttää lisäksi, että kyseiseen ammattiin johtavasta koulutuksesta säädetään lainsäädännössä. Kättilön (AMK) tutkinnosta ja sairaanhoitajan (AMK) tutkinnosta, niihin johtavasta koulutuksesta, tutkintonimikkeistä ja opintojen laajuudesta säädetään ammattikorkeakouluasetuksessa ja sen liitteessä.

Vastaavuus työelämän osaamisvaatimuksiin

Kättilö (AMK) -tutkinto, joka perustuu sairaanhoitaja (AMK) -tutkintoon, tuottaa mahdollisuuden toimia kättilön tehtävissä laaja-alaisesti. Koulutus mahdollistaa liikkuvuuden myös sairaanhoitajan tehtäviin sekä Suomessa että EU:n alueella.

Vertaus nykyrakenteeseen

Koulutus kättilöksi tapahtuu samoin periaattein kuin tällä hetkellä, ja vaihtoehto VI sisältää myös sairaanhoitajakoulutuksen. Koulutus pitenee 30 opintopisteellä ja puolen vuoden opinnoilla muodostaen näin yhtenäisen viisivuotisen ammattikorkeakoulututkinnon.

Vertaus pohjoismaiseen koulutukseen

Koulutus vastaa laajuudeltaan Norjan mallia mutta eroaa siitä toteutuksen osalta, sillä Norjassa vaaditaan vähintään vuoden työkokemus sairaanhoitajana.

Vahvuudet

- Koulutus tuottaa laaja-alaisen osaamisen ja henkilö voi toimia Suomessa sekä sairaanhoitajana että kätilönä.
- Vaihtoehtoon VI mukainen kätilökoulutus on helppo toteuttaa, koska se vastaa pitkälti nykyistä koulutusrakennetta.
- Kätilökoulutuksen piteneminen puolella vuodella mahdollistaa kätilötyön osaamisen syventämisen ja kätilön tehtäväkuvien kehittämisen.

Heikkoudet

- Vaihtoehto VI ei vastaa direktiivin artiklan 41 kohdan b vaatimuksia kätilökoulutuksen sisältämästä vähimmäistuntimäärästä.
- Koulutus kestää yhtäjaksoisesti viisi vuotta, mikä ei Bolognan prosessin mukaista.
- Kaksoistutkinto säilyy, mikä edellyttää säännösten valmistelua.

8 Yhteenveto kuulemisista

8.1 Kuuleminen 29.5.2015

Sidosryhmäkeskusteluun osallistui 13 edustajaa ammattikorkeakouluista, terveydenhuollon toimintayksiköstä ja ammattijärjestöstä ja ammatillisesta järjestöstä (liite 4). Taulukkoon 6 on koottu osallistujien muodostamien kolmen pienryhmän arviot 1–2 suositeltavimmista ja 1–2 vähiten suositeltavista vaihtoehtoista kättilökoulutuksen toteuttamiseksi.

Taulukko 6. Kolmen pienryhmän arviot 1–2 suositeltavimmista ja 1–2 vähiten suositeltavista kättilökoulutuksen rakennevaihtoehtoista kuulemistilaisuudessa 29.5.2015.

Kättilökoulutuksen rakennevaihtoehto	Suosittelavin Maininta, n	Vähiten suositeltava Maininta, n
I Kättilökoulutus, 180 tai 210 op		3
II Sairaanhoitaja ja kättilökoulutus, yhteensä 270 op, vuoden työkokemus	1	
III Sairaanhoitaja- ja kättilökoulutus, yhteensä 300 op	2	
IV Sairaanhoitaja (AMK), 210 op, Kättilön erikoistumiskoulutus, 120 op	1	2
V Sairaanhoitaja (AMK), 210 op Kättilö (YAMK), 120 op	1 ^a	
VI Sairaanhoitaja (AMK) ja kättilö (AMK), yhteensä 300 op	1	

a Lisäksi kaksi muuta pienryhmää raportoi arvioineensa vaihtoehdon V kolmanneksi parhaaksi.

Kuulemistilaisuuden ryhmäpalautteet

Kättilökoulutuksen vaihtoehto I

Vähiten suositeltavampana mallina kaikki kolme ryhmää pitivät mallia I, joka on 180 tai 210 opintopisteen laajuinen kättilö (AMK)-tutkintoon johtava koulutus. Sen heikkouksina pidettiin koulutuksen tuottamaa kapeaa osaamista, joka rajaa liikkuvuutta ja työllistymistä, koska koulutus ei sisällä sairaanhoitajalta edellytettyä osaamista. Vaihtoehdon I mukaisen koulutuksen katsottiin myös heikentävän kättilön osaamista nykyiseen koulutuksen verrattuna. Epäilyinä nostettiin esille kysymys siitä, johtaisiko vaihtoehto I helposti myös toisen koulutuksen hankkimiseen työllistymisen takaamiseksi. Keskustelussa korostettiin myös Valviralle aiheutuvaa valvonnan vaikeutta. Mallin etuna kuitenkin pidettiin sitä, että vaihtoehdon I mukainen koulutus on huomattavasti halvempi kuin nykyinen koulutus.

Kättilökoulutuksen vaihtoehto II

Yhden ryhmän arvion mukaan paras vaihtoehto olisi vaihtoehto II, joka perustuu nykyiseen kättilökoulutukseen. Kättilön tutkinnon suorittanut voisi vuoden työkokemuksen

jälkeen saada Valviralta todistuksen toimimisesta kättilön tehtävissä. Todistus on edellytys kättilö (AMK) -tutkinnon automaattiselle tunnustamiselle EU- tai ETA-valtiossa.

Vaihtoehtoon II vahvuutena pidettiin sitä, että koulutuksesta ei aiheudu lisäkustannuksia ja koulutusvaihe ei piteneisi eikä juuri muuttuisi. Myönteisenä pidettiin sitä, että kättilö (AMK) -tutkinnon suorittaneella on mahdollisuus saada laillistus sekä kättilönä että sairaanhoitajana, vaikka kaksoistutkinto poistuisi.

Vaihtoehtoon II heikkoutena korostettiin, että EU-kelpoisuuden saavuttamiseen kuluu tässä mallissa vuotta nykyistä pidempi aika. Samoin heikkoutena koettiin, että henkilön mahdollisuudet työllistyä kättilönä myös EU- ja ETA-alueella heikkenevät, mikäli kättilö ei valmistuttuaan pääse kotimaassa työhön ja hankkimaan direktiivin edellyttämää vuoden työkokemusta.

Hankalana asiana koettiin myös työkokemuksen kriteerien laadinta. Kysymyksinä esille nousi muun muassa se, miten työkokemusta määriteltäessä otetaan huomioon erilaiset tehtävät sekä minkälainen vaikutus olisi erilaisilla vapailla ja osa-aikatyöllä. Huolta esitettiin myös Valviralle aiheutuvasta lisätyöstä, joka koituu työkokemuksesta annettavasta todistuksesta. Samoin esitettiin huoli siitä, miten jatkossa tunnistetaan tutkinnon sisältämä sairaanhoitajan pätevyys. Lisäksi kysymyksenä esitettiin, miten Suomessa voi toimia kättilönä eri kriteerein kuin muualla Euroopassa.

Kättilökoulutuksen vaihtoehto III

Suosittelavimpana pidettiin vaihtoehtoa III, jossa kättilö (AMK) -tutkinnon laajuus on 300 opintopistettä ja kesto viisi vuotta. Vaihtoehtoon III vahvuutena pidettiin sitä, että koulutus johtaa laillistamiseen sekä sairaanhoitajana että kättilönä ja näin mahdollistetaan laaja-alainen koulutus. Sairaanhoitajatutkintoon perustuvassa nykyistä pidemmässä koulutuksessa kättilön osaamisen syventymistä pidettiin hyvänä asiana. Koulutuksen pidentäminen toisi myös mahdollisuuden kehittää koulutuksen sisältöä muiden ohella avoterveydenhuoltoon ja tehtävänsiirtojen mahdollistamiseksi.

Vaihtoehtoon III heikkoutena pidettiin kuitenkin koulutuksen pituutta, mikä aiheutti epäilyä muun muassa sen suhteen, saadaanko pitkään ammattikorkeakoulututkintoon riittävästi hakijoita. Koulutusta pidettiin ylimitoitettuna Bachlelor-tason tutkintona, jolla sijoitettaisiin vain tämän koulutus- ja palkkatason tehtäviin. Viiden vuoden ammattikorkeakoulututkintoa ei pidetty Bolognan prosessin mukaisena. Myös tässä vaihtoehtossa huolta kannettiin siitä, miten jatkossa tunnistetaan tutkinnon sisältämä sairaanhoitajan pätevyys.

Kättilökoulutuksen vaihtoehto IV

Vaihtoehto IV, jossa kättilökoulutus toteutetaan erikoistumiskoulutuksena, sai ristiriitaisen vastaanoton. Yksi ryhmä piti sitä suositeltavimpana ja kaksi ryhmää vähiten suositeltavana.

Vaihtoehtoon IV vahvuuksina perusteltiin, että erikoistumiskoulutuksena voidaan mahdollisesti hyödyntää aiemmin hankittuja osaamisia, muiden ohella sairaanhoitajakoulutukseen sisältyneitä suuntaavia opintoja. Vaihtoehtossa IV voitaisiin rakentaa uudenlaista koulutusta esimerkiksi ottamalla mallia erikoislääkärikoulutuksesta. Malli olisi selkeästi väylä sairaanhoitajatutkinnon jälkeiseen koulutukseen myös opistotason koulutuksen suorittaneille sairaanhoitajille. Malli voisi olla lisäksi esimerkki terveydenhoitajakoulutukselle, mikä yhdenmukaistaisi koulutusrakennetta.

Kättilökoulutuksen toteutukseen erikoistumiskoulutuksena sisältyi runsaasti epäilyjä. Ryhmien arvion perusteella erikoistumiskoulutukset hakevat tässä vaiheessa vielä paikkaansa, ja

erityisesti koulutuksen rahoitukseen katsottiin sisältyvän riskejä. Ryhmän keskustelussa esitettiin huolta siitä, että vaihtoehto IV vaikutti paluulta aiempaan erikoissairaanhoidajan koulutusmalliin, ja uhkana esitettiin koulutuksen kapeutuminen obstetric nurse -osaamiseen. Samoin huolta kannettiin identiteetin rakentumisesta sekä palkkauksesta.

Ryhmissä todettiin, että kaksivuotinen, 120 opintopisteen laajuinen koulutus tulisi opiskelijalle liian kalliiksi, mikäli opiskelijalta kerättäisiin lain mahdollistamat maksimimaksut. Tämän pelättiin vaikuttavan myös koulutuksen vetovoimaisuuteen. Samoin todettiin, että työnantajat eivät maksuja maksaisi. Uhkana pidettiin myös sitä, että erikoistumiskoulutuksesta annettujen säädösten perusteella vaihtoehto IV voi johtaa kätilökoulutuksen järjestäjien määrän lisääntymiseen nykyisestä.

Huolen aiheeksi nousi myös kätilökoulutuksen tunnistaminen ulkomailla. Uhkana esitettiin, että vaihtoehto IV asettaisi suomalaiset kätilöt kansainvälisesti eriarvoiseen asemaan, koska erikoistumiskoulutus ei johda tutkintoon.

Kätilökoulutuksen vaihtoehto V

Ryhmistä yksi piti vaihtoehtoa V, jossa kätilökoulutus toteutetaan ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, suositeltavimpana. Lisäksi yhteenvetokeskustelussa kaksi muuta ryhmää nostivat vaihtoehdon V kolmanneksi parhaaksi.

Perusteluina kätilökoulutuksen toteuttamiseksi ylempänä ammattikorkeakoulututkintona todettiin, että vaihtoehto V antaa mahdollisuuksia laajemminkin koulutuksen kehittämiseen ja koulutuksen tason nostamiseen, vaikka vaihtoehto V edellyttää lakimuutoksia. Koulutuksen järjestäminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona koettiin kansainvälisen suuntauksen mukaisena. Koulutuksen sisältö edellyttää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintotavoitteiden ja profilin uudelleenarviointia. Samalla on tarpeen pohtia kätilökoulutuksen sisältöä myös tehtäväsiirtojen kannalta.

Vaihtoehto V saattaa parantaa kätilökoulutuksen vetovoimaa ja tuoda lisäarvoa ammatillisen urakehityksen kannalta. Myönteisenä pidettiin myös sitä, että kätilökoulutukseen hakevilla olisi työkokemusta, joka mahdollistaa asiantuntijuuden syventämisen. Samalla kuitenkin todettiin, että vuosi työkokemusta voisi tässä tapauksessa riittää.

Vaihtoehtoon V liittyi monia epäilyjä. Kätilökoulutuksen toteutusta ylempänä ammattikorkeakoulututkintona pidettiin pitkänä tienä kätilön tehtävään. Epäilyjä esitettiin myös koulutuksen kokonaiskustannusten noususta, vetovoiman laskusta ja siitä, että kätilöt tulisivat työelämään nykyistä vanhempina.

Selkeästi uhkana pidettiin uudentyyppisen avauksen vaikutuksia muihin terveystieteen tutkimuksiin. Nykyinen ylempi tutkinto on vahvasti kehittämisorientoitunut, mitä pidettiin hyvänä. Uhkana koettiin, että kätilökoulutuksen profiili voisi muuttua. Sen vuoksi tärkeänä pidettiin kätilön ammatillisen osaamisen syventämistä, jolloin painotus ei voi olla ainoastaan kehittämistyössä. Kysymykseksi nousivat myös työelämän osaamisvaatimukset ja Master-tason koulutuksen soveltuvuus kätilön osaamisvaatimuksiin. Palkkauksen nostoa pidettiin työelämän näkökulmasta mahdottomana.

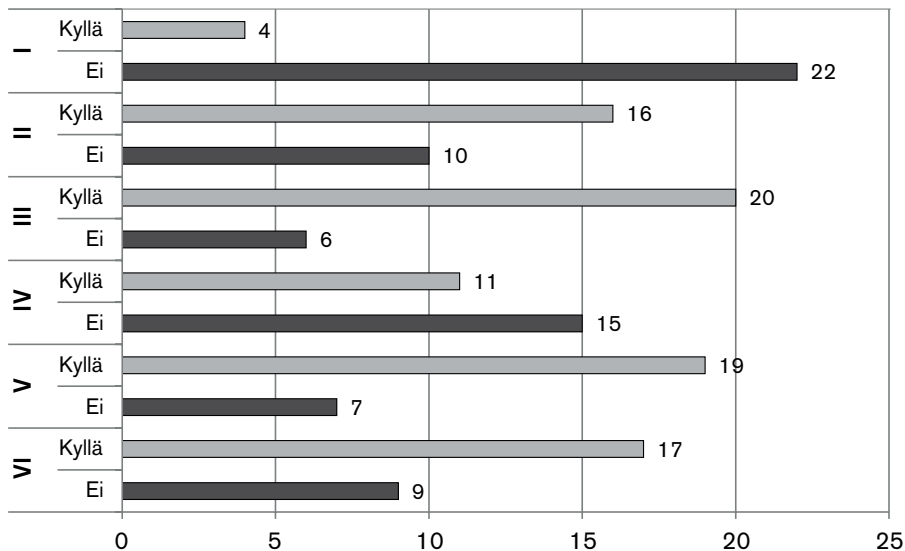
Kätilökoulutuksen vaihtoehto VI

Ryhmistä yksi piti vaihtoehtoa VI suositeltavimpana. Vaihtoehdon VI vahvuutena korostettiin koulutuksen toteuttamisen helppoutta ja sitä, että vaihtoehdossa VI säilyvät sekä sairaanhoitaja (AMK) -tutkinto että kätilö (AMK) -tutkinto. Nykyistä laajempien opintojen myötä koulutukseen on mahdollista sisällyttää tehtävänsiirtojen edellyttämät osaamiset, mikä voisi jatkossa mahdollistaa kätilön tehtäväkuvan kehittämisen.

Vaihtoehtojen VI heikkoutena pidettiin erityisesti viiden vuoden ammattikorkeakoulutaseista tutkintoa. Lisäksi todettiin, että koulutus tässä muodossaan on kallis vaihtoehto. Epäilyjä herätti myös mahdollisuus jatkossa toteuttaa kaksoistutkintoja.

Kuulemistilaisuuden yksilöpalautteet

Ryhmäkeskustelun jälkeen koottiin jokaiselta tilaisuuteen osallistuneelta kyselylomakkeella palautetta jokaisen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta koulutuksen näkökulmasta ja tarkoituksenmukaisuudesta työelämän näkökulmasta. Molempia näkökulmia arvioitiin viisiportaisella asteikolla.

a Kyllä-vastaukset kattavat toteuttamiskelpoiseksi tai melko toteuttamiskelpoiseksi sekä tarkoituksenmukaiseksi tai melko tarkoituksenmukaiseksi vaihtoehdot arvioineiden määrät.

b Ei-vastaukset kattavat melko huonosti tai huonosti toteuttamiskelpoiseksi sekä melko epätarkoituksenmukaiseksi ja epätarkoituksenmukaiseksi vaihtoehdot arvioineiden määrät.

Kuvio 2. Yhteenveto kuulemistilaisuuteen 29.5.2015 osallistuneiden (n=13) arvioista kättilökoulutuksen kuuden rakennevaihtoehdon suositeltavuudesta.

Kyselyllä saadun palautteen mukaan vaihtoehtoa I, joka sisältää vain kättilökoulutuksen, pidettiin selkeästi vähiten suositeltavana vaihtoehtona (n=22). Suositeltavimpana pidettiin vaihtoehtoja III (n=20) ja vaihtoehtoa V (n=19).

8.2 Kättilökoulusta koskevat lausunnot ja haastattelut

Kuulemistilaisuuteen kutsutuilla tahoilla oli mahdollisuus jättää asiasta kirjallinen lausunto. Lausuntoja saatiin kaikkiaan yhdeksän, ja niistä kuusi tuli ammattikorkeakouluista. Vaihtoehtojen perustelut olivat hyvin samanlaisia kuin kuulemistilaisuudessa esitetyt. Lausunnoista kahdessa esitettiin koulutuksen pitämistä ennallaan. Tätä perusteltiin sillä, että suomalainen kättilökoulutus vastaa hyvin työelämän osaamisvaatimuksiin. Toisessa näistä lausunnoista ehdotettiin ratkaisun tarkastelemista osana koko terveystieteen koulutuksen kehittämistä. Taulukkoon 7 on koottu lausunnoissa esitetyt kannanotot luokittelemalla ne mahdollisiin ja ei-suositeltaviin vaihtoehtoihin.

Taulukko 7. Kätilökoulutuksen vaihtoehdot annettujen lausuntojen ja haastattelujen perusteella.

Kätilökoulutuksen rakennevaihtoehto	Mahdollinen	Ei suositella
I Kätilökoulutus, 180 tai 210 op	-	5
II Sairaanhoidaja ja kätilökoulutus, yhteensä 270 op, vuoden työkokemus	4	2
III Sairaanhoidaja- ja kätilökoulutus, yhteensä 300 op	5	-
IV Sairaanhoidaja (AMK), 210 op, Kätilön erikoistumiskoulutus, 120 op	-	3
V Sairaanhoidaja (AMK), 210 op, Kätilö (YAMK), 120 op	8	-
VI Sairaanhoidaja (AMK) ja kätilö (AMK), yhteensä 300 op	4	-

Selkein näkemys koski kätilökoulutuksen vaihtoehtoa I, koska sen ei katsottu vastaavan suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän osaamisvaatimuksiin. Kätilökoulutuksen vaihtoehto V, jossa koulutus toteutuisi ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, sai eniten kannatusta. Vaihtoehtoa kannatettiin kahdeksassa lausunnossa. Kahdessa lausunnossa sitä pidettiin parhaana vaihtoehtona, yhdessä lausunnossa toiseksi parhaana, kolmessa lausunnossa kolmanneksi parhaana ja yhdessä lausunnossa esillä pidettävänä vaihtoehtona.

Perusteluina kätilökoulutuksen toteuttamiselle ylempänä ammattikorkeakoulututkintona esitettiin seuraavaa:

- on pohjoismaisen ja osin kansainvälisen kehityksen kanssa yhdensuuntainen, jossa kätilön tehtävä on kehittynyt hoitotyön kliinisen asiantuntijuuden suuntaan Master-tason tutkinnoksi
- vahvistaa kliinisen asiantuntijan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämistä
- takaa työn itsenäisen luonteen edellyttämän laaja-alaisen osaamisen ja osaamisen seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäjänä
- vahvistaa kätilötyön tietoperustaa sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista
- mahdollistaa tehtävänsiirtojen edellyttämän osaamisen koulutukseen sisältyvinä opintoina
- edellä mainituista syistä, on myös pitkällä aikavälillä taloudellinen vaihtoehto
- vältetään päällekkäistä koulutusta
- lisää koulutuksen kiinnostavuutta
- on erinomainen urakehityksen kannalta
- on erinomainen edunvalvonnan kannalta

Vaihtoehtoa V pidettiin Bolognan prosessin mukaisena koulutuksena, joka sisältää selkeästi sekä sairaanhoidajan että kätilön tutkinnot. Lausunnoissa oli otettu huomioon myös vaihtoehdon V aiheuttamat lainsäädännön muutostarpeet. Kolmessa lausunnossa ehdotettiin työkokemusvaatimuksen lyhentämistä yhteen vuoteen. Samoin tärkeänä pidettiin, että koulutus vastaa juuri niihin tarpeisiin, joita kätilöltä työelämässä edellytetään. Koulutuksen toteutuksessa olisi hyvä tehdä myös yhteistyötä lääkärikoulutuksen kanssa.

Kätilökoulutuksen **vaihtoehto III** sai lausunnoissa kuusi mainintaa mahdollisena vaihtoehtona. Näistä yksi piti sitä parhaana, kolme toiseksi parhaana, yksi kolmanneksi parhaana, ja yksi mahdollisena vaihtoehtona.

Perusteluina vaihtoehdon III toteuttamisen puolesta esitettiin seuraavaa:

- opiskelija saa tutkintotodistuksen siitä tutkinnosta, johon on hakeutunut
- koulutus sisältää sairaanhoidajalta edellytetyn osaamisen
- vahvistaa kätilötyön osaamista

- vastaa työelämän tarpeisiin
- antaa mahdollisuuden toimia laaja-alaisissa kättilön tehtävissä
- kaksoislaillistus säilyy
- johtaa automaattiseen tunnustamiseen

Vaihtoehtoa III pidettiin pitkänä Bachelor-tasoisena tutkintona, mutta samalla todettiin, että siihen voisi sisällyttää myös kättilön tehtäväkuvan laajentamiseen liittyviä opintoja. Haittoina pidettiin koulutuksen pidentymisestä aiheutuneita kustannuksia. Samoin pitkän koulutuksen haasteena pidettiin mahdollista siirtymistä työelämään ennen koko tutkinnon suorittamista.

Kättilökoulutuksen **vaihtoehto VI**, jossa kaksoistutkinto säilyy ja koulutus pitenee viiteen vuoteen, sai kannatusta neljässä lausunnossa. Yksi lausunnon antaja piti tätä vaihtoehtoa parhaana, kaksi toiseksi parhaana, yksi kolmanneksi parhaana ja yksi mahdollisena vaihtoehtona.

Perusteluina tämän mallin toteuttamiselle esitettiin seuraavaa:

- kaksoistutkinto säilyy
- laillistus sekä sairaanhoitajana että kättilönä
- mahdollisuus liikkuvuuteen

Koulutusta pidettiin pitkänä Bachelor-tasoisena koulutuksena, mutta samalla todettiin, että siihen voisi sisällyttää myös tehtävänsiirtoja mahdollistavia opintoja.

Kättilökoulutuksen **vaihtoehto II** sai lausuntojen perusteella ristiriitaisen vastaanoton. Vaihtoehtoa II kannatettiin kolmessa lausunnossa, ja kahdessa se oli mainittu kolmen huonoimman vaihtoehdon joukkoon. Puoltavista lausunnoista kaksi piti sitä parhaana ja yksi kolmanneksi parhaana.

Perusteluina kättilökoulutuksen vaihtoehdon II mukaisen koulutuksen toteuttamiselle esitettiin seuraavaa:

- kaksoistutkinto poistuu, ja opiskelijat saavat todistuksen siitä koulutuksesta, johon he ovat pyrkineet
- työelämän osaamistarpeiden kannalta on perusteltua, että sairaanhoitajan osaaminen sisältyy kättilön tutkintoon
- koulutukseen ei tule lisäkustannuksia

Vaihtoehdon II mukaiseen koulutukseen sisältyvää tutkinnon jälkeistä harjoittelua pidettiin hankalana asiana. Haasteellisena pidettiin työkokemuksen määrällisten ja laadullisten kriteerien määrittelyä sekä vuoden työkokemuksen mahdollistumista. Liikkuvuuden rajoittumista EU-valtioissa pidettiin myös tämän mallin haittana, koska kättilön tutkinnon automaattinen tunnustaminen mahdollistuu vasta vuoden harjoittelun toteuduttua.

Kättilökoulutuksen **vaihtoehtoa IV**, jossa koulutus toteutuu erikoistumiskoulutuksena, pidettiin yhtenä huonoimmista malleista. Mahdollisena sitä ei pidetty yhdessäkään lausunnossa, ja kolmessa lausunnossa se oli mainittu erikseen mallin I rinnalla huonoimpien joukossa.

Perusteluina esitettiin seuraavaa:

- ei tuota kätilön tutkintoa
- erikoistumiskoulutuksena koulutuksen taso voi vaihdella, varsinkin jos koulutuksen järjestäjien määrä kasvaa
- koulutuksen huomattava pidentyminen
- koulutuksen tunnistaminen kansainvälisesti
- mahdollistaa opintojen hyväksilukemisen
- koulutuksen rahoitukseen liittyvät avoimet kysymykset

9 Johtopäätökset

Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman koulutuspoliittisissa tavoitteissa korostetaan koulutuksen kehittämistä sekä tehokkuutta opintojen suorittamisessa ja nopeampaa siirtymistä työelämään. Tavoitteeksi asetetaan myös mahdollisimman joustavat opintopolut koulutusasteiden sisällä ja välillä. (Valtioneuvoston kanslia 2015.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tavoitteena on ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, kustannusten hallinta ja palveluketjujen saumaton kokonaisuus. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon uusi palvelurakenne perustuu kuntaa suurempiin itsehallintoalueisiin. Julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä vastaisivat alueet, joita olisi yhteensä enintään 19 ja joiden päätöksenteko kuuluisi vaaleilla valituille valtuustoille. Toiminnan asiakaslähtöisyyttä parannetaan tehostamalla sähköisiä palveluita ja hyödyntämällä muuta teknologiaa. (Valtioneuvoston kanslia 2015, www.stm.fi.)

Koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspoliittiset linjaukset tuovat haasteita myös kättilökoulutuksen kehittämiseen. Kättilön osaamiseen kohdistuu uusia vaatimuksia, jotka aiheutuvat muiden muassa terveydenhuollon rakenteellisista ratkaisuista, uusien toimintamallien kehittämisestä ja tehokkuusvaatimuksista. Ne edellyttävät kättilön tehtäväkuvan uudistamista, korkeatasoista kliinistä asiantuntemusta ja käytännön osaamista, jota voidaan hyödyntää joustavasti.

Kättilökoulutuksen kuutta rakennevaihtoehtoa arvioitaessa hankalaksi asiaksi muodostui EU-direktiivien vaatimus koulutukseen sisältyvistä tuntimääristä. Tästä syystä EU:n komission edustajan kanssa keskusteltiin tuntimäärien, viikkojen ja ECTS –pisteiden velvoittavuudesta. Komission edustajan mukaan ammattipätevyysdirektiivin 2013/55/EU artiklaan 41 kirjatut tuntimäärät ja vuodet ovat velvoittavia ja ne voidaan ilmaista myös ECTS-pisteinä. (Basokaite 2015.)

Kuulemisten ja lausuntojen pohjalta ei noussut yksimielisesti suositeltavaa vaihtoehtoa. Sen sijaan sekä selvityksen että kuulemisten ja lausuntojen perusteella selkeästi huonoimpana pidettiin vaihtoehtoa I, joka ei sisällä direktiivin mukaista yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä. Huolimatta siitä, että vaihtoehto I on kustannuksiltaan halvin ja johtaa nopeammin työelämään, ei sitä kapeaan asiantuntijuu-teen johtavana koulutuksena pidetty tarkoituksenmukaisena eikä toteuttamiskelpoisena. Perusteluna korostettiin terveydenhuollon yhä vaativampia osaamistarpeita ja vaatimuksia siirtyä joustavasti tehtävästä toiseen. Kättilöiden työllistyminen muihin terveyspalveluihin kuin synnytyksiä hoitaviin sairaaloihin todennäköisesti myös vaikeutuisi.

Lausunnoissa tuotiin esille myös se vaihtoehto, että kättilökoulutukselle ei tässä vaiheessa tehtäisi mitään, koska koulutus vastaa suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän

osaamistarpeisiin. Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:n mukaan kättilö (AMK) -tutkinto-nimikkeeseen johtavan koulutuksen tulee täyttää Euroopan unionin lainsäädännön asetta-mat vaatimukset. Nykyinen suomalainen kättilökoulutus ei kuitenkaan täytä niitä laajuus-kriteereitä, joita muutospäätös 2013/55/EU edellyttää.

Bolognan prosessin seurantaraportin mukaan ensimmäisen syklin koulutukset eivät ole kes-toltaan viisivuotisia. Bachelor-tason tutkinnot ovat pääsääntöisesti 180-240 opintopisteen ja Master-tason tutkinnot 90-120 opintopisteen laajuisia (European Commission ym. 2015). Tämän selvityksen vaihtoehdot III ja VI, joissa koulutuspuoleksi muodostuisi viisi vuotta, eivät näin ollen vastaa korkeakoulutukselle asetettuja eurooppalaisia linjauksia. Vaihtoehto VI ei myöskään vastaa direktiivin 2013/55/EU vaatimuksia kättilökoulutuksen laajuudesta.

Vaihtoehdossa II, jossa koulutus säilyisi muuten ennallaan, direktiivien vaatimuksien täyttyminen edellyttää tutkinnon jälkeen vuoden työskentelyä kättilön tehtävissä. Tämä osoittautui hankalaksi erityisesti työkokemuksen järjestämisen vuoksi. Työkokemuksen tulee sisältää kaikkia sellaisia tehtäviä, joita kättilöt saavat suorittaa lainsäädännön mukaan Suomessa, tai vähintään artiklan 42 mukaiset tehtävät (Basokaite 2015). Järjestelmä, joka tämän työkokemuksen mahdollistamiseksi olisi luotava, edellyttäisi kriteerien laatimista viranomaisten ja työnantajien yhteistyössä. Tällainen järjestelmä olisi hankala toteuttaa käytännössä. Varsinkin tilanteessa, jossa kättilöiden työllistyminen heikkenisi, myös työko-kemuksen hankkiminen vaikeutuisi. Näin ollen vaihtoehdon II mukainen koulutus han-kaloittaisi vastavalmistuneen kättilö (AMK) -tutkinnon suorittaneen henkilön joustavaa liikkumista EU- ja ETA-alueella.

Vaihtoehtoon IV, jossa koulutus toteutettaisiin erikoistumiskoulutuksena, liittyy tässä vaiheessa epävarmuuksia koulutuksen rahoituksen mutta myös muiden asioiden suhteen. Koska ammattikorkeakoulujen toimiluvissa ei määritellä erikoistumiskoulutuksia, erikois-tumiskoulutuksena järjestettävän kättilökoulutuksen tarjontaa voisi olla vaikea keskittää tiettyihin ammattikorkeakouluihin. Kevään 2014 aikana on tehty runsaasti ehdotuksia sosiaali- ja terveysalan erikoistumiskoulutuksiksi, mutta edelleen tarvitaan yhteistä keskus-telua alan työnantajien kanssa, mihin tarpeeseen juuri erikoistumiskoulutus jatkossa vas-taa. Jos vaihtoehto IV rinnastettaisiin erikoislääkäriskoulutukseen (A 56/2015), kättilökou-lutuksen järjestäminen erikoistumiskoulutuksena edellyttäisi rahoituksen ja lainsäädännön muutostarpeiden laajempaa tarkastelua.

Selvityksen perusteella vaihtoehto V, jossa kättilökoulutus toteutuu ylempänä ammatti-korkeakoulututkintona, muodostui suositeltavimmaksi vaihtoehdoksi. Tälle vaihtoehdolle voidaan esittää useita perusteluja. Ne liittyvät terveydenhuollon ja kättilötyön muuttuviin osaamisvaatimuksiin sekä pohjoismaisen kättilökoulutuksen ja myös vaativissa asiantuntija-tehtävissä toimivien sairaanhoitajien koulutuksen kansainvälisten kehitystrendien mukai-siin mahdollisuuksiin.

Kansainvälisesti kättilöltä edellytetyt osaamisen katsotaan vastaavan maisteritasoiseen koulutukseen perustuvaa Advanced Nurse Practitionerin (APN) tehtäväkuvaa. Suomessa vastaava käsite on kliinisen hoitotyön asiantuntija (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009). American Nurses Associationin määritelmän mukaan Advanced Practice Registered Nurse on yläkäsite yhteensä 11 englanninkieliselle nimikkeelle. Niistä yksi on sairaanhoitaja-kättilö, Nurse-Midwife. Muita nimikkeitä ovat Nurse Practitioner, Clinical Nurse Specia-list, Acute Care Practitioner, Pediatric Nurse Practitioner, Primary Health Care Practitio-ner, Expert Nurse, Advanced Practice Nurse, Advanced Nurse Practitioner, Nurse Consul-tant ja Specialist Practitioner. (Ahonen 2011.)

International Council of Nurses määrittelee APN:n rekisteröidyksi sairaanhoitajaksi, jolla on erityisosaaminen, kyky vaativaan päätöksentekoon ja laajennetun tehtäväkuvan

edellyttämä kliininen pätevyys. (Ahonen 2011.) APN-tasoiselle koulutukselle on ominaista, että se syventää asiantuntijuutta, koulutusohjelma tunnustetaan virallisesti, koulutuksesta annetaan todistus, koulutus johtaa rekisteröintiin ja APN-tasoisesta nimikkeestä käyttöä ja ammattitoimintaa säännellään. APN:n tehtäväkuvassa keskeistä on kliininen erityisosaaminen, ja tehtävässä yhdistyvät tutkimus, koulutus, käytäntö ja hallinto. APN työskentelee itsenäisesti vaativissa asiantuntijatehtävissä, jotka edellyttävät laajoja arviointi- ja päätöksentekotaitoja. Tehtäviin sisältyvät diagnosointi, lääkkeenmäärittäminen ja muu hoidosta päättäminen, hoitoon ottaminen ja ohjaaminen sekä konsultoinnin tarjoaminen. Edellä kuvatut osaamiset ja tehtävät ovat tyypillisiä käytännön työn vaatimuksia, joihin tällä hetkellä haetaan osaamista erilaisin lisäkoulutuksin. Kehittämisen ja tutkimusosaamisen vahvistaminen mahdollistaisi myös hoitokäytäntöjen kehittämisen sairaalaympäristössä. Se parantaisi hoidon asiakaslähtöisyyttä sekä naisten ja perheiden valinnanmahdollisuuksia, kun synnytysten hoitoa keskitetään suurempiin yksiköihin.

Kansainvälisten mallien pohjalta on luotu pohjoismaisen kliinisen hoitotyön asiantuntijan teoreettinen malli (Fagerström 2011). Pohjoismaisessa mallissa on kahdeksan kompetenssialuetta, joista tärkein on kliininen käytäntö. Muut kompetenssialueet ovat eettinen päätöksenteko, opetus ja ohjaus, konsultointi, yhteistyö, case management, tutkimus ja kehittäminen sekä johtaminen. Mallissa kliinisen asiantuntijan kompetenssit vaihtelevat tapaus- ja tilannekohtaisesti. Pohjoismainen malli vastaa hyvin kättilön kompetenssialueita ja lisää niihin tutkimus- ja kehittämisosaamisen sekä johtamisosaamisen.

Suomessa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa kliinisen asiantuntijan koulutusohjelmaa on kehitetty APN-määritelmä huomioon ottaen. (Ahonen 2011.) On kuitenkin arvioitu, että APN-määritelmän tunnuspiirteet eivät vielä täysin toteudu suomalaisessa kliinisen asiantuntijan koulutusohjelmassa. Näin ollen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan kliinisen asiantuntijan koulutusohjelman kehittäminen kansainvälisten linjausten mukaisesti puoltaisi osaltaan kättilökoulutuksen toteuttamista pikemminkin kliiniseen asiantuntijuuteen johtavana ylempänä ammattikorkeakoulututkintona kuin esimerkiksi erikoistumiskoulutuksena.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2015c) ennakointiraportin mukaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan koulutustarve säilyy nykytasolla. Vaikka väestön ikääntyminen lisää vanhuspalvelujen kysyntää, sosiaali- ja terveysalan työvoiman määrä ei voi kasvaa niin paljon kuin toimialaskenaariossa arvioidaan, vaan työvoiman riittävyyttä turvataan teknologiaa ja digitalisuutta hyödyntämällä sekä organisaatio- ja tehtävärakenteita kehittämällä. Aloitajatarpeissa painotetaan ammatillista koulutusta, ja ammattikorkeakoulutusta ehdotetaan vähennettäväksi 6 % verrattuna alan tutkintotuotoksen keskiarvoon vuosina 2011–2013. Terveysalan ammattikorkeakoulutuksessa aloittajatarpeen arvioidaan olevan 1,2 % pienempi kuin vuosien 2010–2013 aloittaneiden keskiarvo. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteeksi vuonna 2020 esitetään koko ammattikorkeakoulusektorilla 4 500 tutkintoa vuodessa, mikä kaksinkertaistaisi nykyisen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrän (Saarinen 2015).

Viime vuosina kättilökoulutus on muodostanut sosiaali-, terveys ja liikunta-alan koulutuksesta noin 2,8 %. Mikäli kättilökoulutus toteutettaisiin jatkossa ylempänä ammattikorkeakoulututkintona, lisäisi 200 kättilö (ylempi AMK) -tutkinnon toteuttaminen sosiaali- ja terveysalan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen määrää 24 %:lla verrattuna viimeisen viiden vuoden keskiarvoon. Etuna vaihtoehdossa V on myös se, että jatkossa koulutusmäärien muutokset olisivat nopeammin toteutettavissa kaksivuotisella tutkinnolla, jos syntyy tarve reagoida kättilöiden työvoimatarpeiden muutoksiin.

Taloudellisten vaikutusten näkökulmasta kättilöksi kouluttautumisen kokonaiskesto pitenisi vaihtoehdon V mukaisena vuodella, mutta samalla opiskelija saisi ylemmän

ammattikorkeakoulututkinnon. Kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon oli suorittanut vasta 28 henkilöä vuoden 2014 loppuun mennessä. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon on kuitenkin mahdollista sisällyttää juuri niitä osaamisia, joita tällä hetkellä haetaan erillisin koulutuksin.

Kuultavat ja lausunnon antajat toivat esille eri vaihtoehtojen vaikutukset kätilön palkkaukseen. Palkkaus määritellään tehtävän vaativuuden arvioinnin perusteella, ja palkkauksesta sovitaan työnantajan ja työntekijän välisillä sopimuksilla.

10 Selvityshenkilöiden ehdotukset kätilökoulutuksen toteuttamiseksi Suomessa

Ehdotus kätilökoulutuksen rakenteeksi

Selvityshenkilöt ehdottavat kätilökoulutuksen kehittämistä ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi, jonka tavoitteena on kliinisen hoitotyön asiantuntijalta edellytetty käytännöllinen ja teoreettinen osaamistaso. Koulutus johtaisi kätilö (ylempi AMK) -tutkintoon. Valvira laillistaa tutkinnon suorittaneen henkilön kätilönä.

Ehdotus kätilökoulutuksen hakukelpoisuudesta

Hakukelpoisia koulutukseen ovat ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt, joilla on direktiivin 2013/55/EU mukainen yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto edellyttää tällä hetkellä kolmen vuoden työkokemusta. Tämän selvityksen perusteella ehdotetaan harkittavaksi työkokemusvaatimuksen alentamista yhteen vuoteen.

Ehdotukset muutoksiksi ammattikorkeakouluista annettuun lakiin ja asetukseen

Koulutuksen keston tulee olla direktiivin 2013/55/EU artiklan 41 kohdan b mukaisesti kaksi vuotta ja 3 600 tuntia. Tämän vuoksi ammattikorkeakoululain 14 §:ään ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen pituuteen tulisi tehdä muutos, jossa poikkeuksena mainittaisiin enintään kahden vuoden laajuinen ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Samoin muutosta edellyttäisi ammattikorkeakouluasetuksen 3 §, jossa säädetään opintojen mitoituksesta ja laajuudesta. Ensimmäisen momentin mukaan yhden lukuvuoden opintojen suorittamiseen keskimäärin vaadittava 1 600 tunnin työpanos vastaa 60 opintopistettä. Kätilökoulutukselta edellytetään kuitenkin 3 600 tunnin laajuutta, joka vastaa 1 800 tunnin työpanosta vuodessa. Tämä tulisi lisätä asetuksen 3 §:ään EU-direktiivin mukaisena poikkeuksena.

Kätilön koulutuksen toteuttaminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona edellyttää muutosta myös valtioneuvoston myöntämiin toimilupiin. Kätilö (AMK) -tutkinto tulisi poistaa toimiluvista, ja kätilö (ylempi AMK) -tutkinnosta muodostuisi yksi koulutusvastuu. Ammattikorkeakouluasetuksen liitteestä tulisi poistaa kätilö (AMK) -tutkinto ja kätilö (ylempi AMK) -tutkinnon laajuudeksi tulisi muuttaa 120 op.

Ammattikorkeakouluasetuksen 9 §:ssä säädetään Euroopan unionin lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista. Tässä pykälässä kätilö (AMK) -tutkintonimike tulisi

muuttaa kätilö (ylempi AMK) -tutkintonimikkeeksi. Kätilökoulutus edellyttää ylempänä ammattikorkeakoulututkintona direktiivin mukaista harjoittelua. Tämä tulisi ottaa huomioon ammattikorkeakouluasetuksen 2 §:n toisessa momentissa opintoihin kuuluvista sisällöistä, mikäli katsotaan, että pykälä ei nykyisessä muodossaan sisällä harjoittelua.

Ehdotus muutokseksi direktiivin 2005/36/EY liitteeseen

Kätilö (ylempi AMK) -tutkinto edellyttäisi muutosta myös ammattipätevyysdirektiivin liitteeseen. Liitteessä V kohdassa 5.5.2 lueteltuihin Suomessa kätilön koulutuksesta annettaviin asiakirjoihin tulisi lisätä sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, kätilö (ylempi AMK) (ammattikorkeakoulut).

Ehdotus kätilökoulutuksen järjestämisestä siirtymävaiheessa

Mikäli ylempänä ammattikorkeakoulututkintona suoritettava kätilökoulutus käynnistyisi vuonna 2017, nykyisen ammattikorkeakoulututkintona suoritettavan kätilökoulutuksen viimeinen sisäänotto tulisi olla vuonna 2016. Tällöin kummastakin väylästä valmistuisi kätilöitä vuosina 2018–2020. Kahden väylän sisäänotto on tarpeen ottaa huomioon aloittajamääristä päätettäessä.

Kätilökoulutuksen järjestäminen ylempänä ammattikorkeakoulututkintona edellyttäisi myös, että nykyinen kätilökoulutuksen aloittajamäärä siirrettäisiin sairaanhoitajakoulutukseen, jotta kätilökoulutuksessa myöhemmin jatkavat eivät vähentäisi sairaanhoitajakoulutuksen tarjontaa työelämän näkökulmasta.

Lähteet

- Ahonen P. 2011. Kliinisen asiantuntijan koulutusohjelma uuden asiantuntijuuden tuottajana. Teoksessa: Ahonen P. (toim.) Kliininen asiantuntija: uutta osaamista ylemmstä ammattikorkeakoulututkinnosta. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 130. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Ailasmaa R. 2015. Tilastotietoja kättilökoulutuksen suorittaneista. THL, 17.4.2015.
- Ammattikasvatushallitus. 1987. Kättilön opetussuunnitelma. Terveystenhuollon peruslinja. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli 2015. Ammattikorkeakoulujen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Katsottu 8.6.2015. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus/
- Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>
- Arene. 1999. Ammattikorkeakoulujen koulutustarjonnan ja koulutusohjelmarakenteen selkeyttäminen.
- Arenen koulutusohjelmaprojektin loppuraportti 28.8.1999.
- Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19940564>
- Asetus 1253/1994. Asetus terveydenhuolto-oppilaitoksista annetun asetuksen 18 ja 34 §:n muuttamisesta. Finlex tietokanta. [http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941253?search\[type\]=pika&search\[pika\]=asetus%201253%2F1994](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19941253?search[type]=pika&search[pika]=asetus%201253%2F1994)
- Asetus 1318/2013. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131318>
- Basokaite A. 2015. Haastattelu 17.6.2015. Centre Albert Borschette, Brysseli.
- Carroll M. 2015. Sähköpostiviesti. Trinity College. School of Nursing and Midwifery. Dublin, 27.5.2015.
- Elo S, Kyngäs H. 2008. The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing 62(1), 107–115.
- Etene. 2010. Kannanotto synnytyksessä toteutettavan hyvän hoidon eettisistä perusteista, 25.3.2010.
- Direktiivi 2005/36/EY. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ammattpätevyyden tunnustamisesta. EUR-Lex tietokanta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:c11065>
- Direktiivi 2013/55/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ammattpätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY ja hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 (IMI)-asetus) muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. 28.12.2013. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:fi:PDF>

- European Commission. 2015. ECTS –users’ guide 2015. ec.europa.eu/education/tools/ects_en.htm
- European Commission/EACEA/Eurydice. 2015. The European Higher Education Area in 2015:Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Fagerström L. 2011. Avancerad klinisk sjuksköterska - avancerad klinisk omvårdnad i teori och praxis. Studentlitteratur, Lund.
- Gissler M. 2015. Synnytyksiä hoitavien sairaaloiden määrä 2015. THL. Suullinen tieto, 15.6.2015.
- HE 33/1994 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaksi lainsäädännöksi. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940033>
- HE 241/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta. Katsottu 16.6.2015. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_241+2014.pdf
- Hirsivaara S. 2015. Erikoistumiskoulutus ja sen kehittäminen. Esitys. Erikoistumiskoulutuksen kehittämisseminaari 9.6.2015. <http://www.arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/koulutus-ja-tutkinnot/korkeakoulujen-erikoistumiskoulutukset/ajankohtaista>
- Kela 2013. Kelan tilastollinen vuosikirja. http://www.kela.fi/tilastojulkaisut_kelan-tilastollinen-vuosikirja. Tulostettu 26.6.2015
- Klemetti R, Hakulinen-Viitanen T (Toim.) 2013. Äitiysneuvolaopas – Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan. THL. Opas 29. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere.
- Klemetti R, Raussi-Lehto E. (Toim.) 2013. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. THL. Opas 33. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere.
- Laiho A. 1991. Viisaista vaimoista nykyajan kättilöiksi. Kättilökoulutus Suomessa 175 vuotta. Helsinki. Valtion painatuskeskus.
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19940559>
- Laki 1093/2007. Laki ammattipätevyiden tunnustamisesta. Finlex tietokanta. [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071093?search\[type\]=pika&search\[pika\]=laki%20ammattip%C3%A4tevyiden%20tunnustamisesta%202007](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20071093?search[type]=pika&search[pika]=laki%20ammattip%C3%A4tevyiden%20tunnustamisesta%202007)
- Matintupa E. 2014. Kättilökoulutus Pohjoismaissa. Kättilölehti – Tidskrift för Barnmorskor 6, 10–11.
- Opetushallitus. 1991. Sairaanhoidaja, kättilö ja terveydenhoitaja, opetussuunnitelman perusteet. Terveydenhuollon peruslinja. Opetushallituksen ammatillisen koulutuksen linja. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Opetushallitus. 1996. Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Sosiaali- ja terveysala. Opistoaste. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Opetushallitus. 2013. Valtionosuuspohjaan luettavan toiminnan bruttokustannukset toiminnoittain. <http://vos.uta.fi/rap/kust/v13/k04z6dt.html>
- Opetushallitus. 2014. Opetustoimen kustannukset vuonna 2013. <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2013/064>
- Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä 1457/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/2014145>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015a. Toimialat: Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahat luvuittain 2014–2015. http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoitus/tilastoja_ja_taulukoita_taloudesta/toimialat.html. Tulostettu 28.6.2015.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoitus/

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015c. Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:14.
- Opetusministeriö. 1999. Rask: Ammattikorkeiden tutkintorakennetta kehitetään. Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteet: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/1999/12/rask_ammattikorkeiden_tutkintorakennetta_kehitetään
- Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakouluista terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäispisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24.
- Opintotukilaki (65/1994) Finlex tietokanta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940065>
- Paananen U. K. 2015. Kätilötyön historia. Teoksessa Paananen U.K., Pietiläinen S., Raussi-Lehto E. & Äimälä A-M. (Toim.) Kätilötyö: Raskaus, synnytys ja lapsivuodeaika, 16–30. 6. uudistettu painos. Keuruu: Otava Oy.
- Pienimaa, A-K. 2014 Kätilön ammatillisen osaamisen kuvaus. Kätilökoulutuksesta valmistuvien osaamisalueet, tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Raussi-Lehto E, Regushevskaya E, Gissler M, Klemetti R, Hemminki E. 2011. Äitiysneuvolatoiminta Suomessa 2000-luvulla: Kyselytutkimuksen perusraportti. THL. Raportti 52/2011. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.
- Saarinen A. 2015. Muuttuva työelämä ja koulutustarjonnan suuntaaminen. Esitys. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten johdon seminaari 8.6.2015. http://www.minedu.fi/OPM/Tapahtumakalenteri/2015/06/johdon_seminaari.html
- Sairausvakuutuslaki 1224/2004. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20041224>
- Sirén H. 2014. Kaksoistutkintotyöpaja. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Power Point -esitys 14.8.2014. Helsinki
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä. Perustelumistio, 12.9.2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä. 1088/2010. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101088>
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä 782/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140782>
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta 56/2015. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150056>
- Suomen sairaanhoitajaliitto ry, Metropolia Ammattikorkeakoulu. 2015. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen – Sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus -hanke. Julkaisematon käsikirjoitus, 6.2.2015.
- Tapper A-M. 2011. Synnytyspalveluiden valtakunnallinen toteuttaminen. Selvityshenkilön raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:8.
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Finlex tietokanta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Valtioneuvoston asetus lääkkeen määräämisestä koulutuksesta 1089/2010. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101089>
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä

lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011. Finlex tietokanta.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/2011033>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 1438/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141438>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista 1440/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141440>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. Finlex tietokanta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>

Valtioneuvoston kanslia. 2015. Pääministeri Sipilän hallitusohjelma. <http://valtioneuvosto.fi/sipilan-hallitus/hallitusohjelma>. Luettu 10.6.2015.

www.barnmorskeforbundet.se/barnmorskan/. Barnmorskan. Luettu 28.6.2015

www.jordmorforeningen.no/Hjem/Utdanning. Luettu 28.6.2015

www.kcl.ac.uk/prospectus/undergraduate/index/name/midwifery-studies-with-registration/alpha/M/header_search

www.kuntatyonantajat.fi. Tiedotteet 31.1.2013. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä 97 prosenttia täytetty.

www.minedu.fi. Opiskelu ja tutkinnot ammattikorkeakouluissa. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ja_tutkinnot/. Luettu 10.6.2015.

www.nursingboard.ie/en/careers.aspx. Luettu 28.6.2015.

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/tutkintojen_viitekehykset. Tutkintojen viitekehykset. Luettu 28.6.2015.

www.rcm.org.uk/learning-and-career/becoming-a-midwife.

www.stm.fi/sotepalvelut

www.suomenkatiloliitto.fi. Kätilön työ. Luettu 28.6.2015.

www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet. Luettu 28.6.2015.

www.vipunen.fi. Opetushallinnon tilastopalvelu. <http://vipunen.fi/fi-fi/ammattikorkeakoulutus>

Kätilökoulutuksen rakennevaihtoehtojen kuvaus- ja arviointimatriisi

Päivi Karttunen & Marjukka Vallimies-Patomäki
28.4.2015

Taulukko 1. Kätilökoulutuksen rakennevaihtoehto X:n kuvaus ja arviointi.

Kriteeri	Vaihtoehto X
Vaihtoehtojen kuvaus	
Sijoittuminen koulutusrakenteeseen • Kuvaus > Arvio	
Koulutuksen laajuus • Kuvaus > Arvio	
Harjoittelun laajuus ja toteuttaminen • Kuvaus > Arvio	
Koulutuksen rakenteeseen ja toteuttamiseen vaikuttavat tekijät	
Rahoitusmalli • Kuvaus > Arvio	
Koulutuksen maksullisuus • Kuvaus > Arvio	
Opintososiaaliset etuudet • Kuvaus > Arvio	
AMK-säännökset • Kuvaus > Arvio	
Laillistaminen terveydenhuollon ammattihenkilönä - SH - Kätilö • Kuvaus > Arvio	
Tutkinnon tunnustaminen (dir. 2005/36/EY) • Kuvaus > Arvio	
Palvelujärjestelmän edellyttämä osaaminen • Kuvaus > Arvio	
Vertaus ulkomaisiin malleihin • Kuvaus > Arvio	
Muu huomio	
Johtopäätökset ja ehdotukset	
Vahvuudet	
Heikkoudet	
Ehdotus järjestykseksi	
Tarvittavat käytännön järjestelyt	

Pienryhmien palaute kätilökoulutuksen vaihtoehtoista

Päivi Karttunen, Marjukka Vallimies-Patomäki

Pienryhmä: _____ 29.5.2015

Valitkaa pienryhmässä kuudesta kätilökoulutuksen rakennevaihtoehdosta 1–2 suositeltavimpaa ja 1–2 vähiten suositeltavaa vaihtoehtoa ja perustelkaa valintanne.

Vaihtoehto	Perustelut 1–2 suositeltavimmasta vaihtoehdosta	Perustelut 1–2 vähiten suositeltavasta vaihtoehdosta
I Kätilö (AMK), 180/210 op > Laillistus kätilönä		
II Sairaanhoidajakoulutus ja kätilökoulutus (yht. 270 op) ja vuoden työharjoittelu > Kätilö (AMK) > Kaksoislaillistus		
III Sairaanhoidajakoulutus ja kätilökoulutus (300 op) > Kätilö (AMK) > Kaksoislaillistus		
IV Sairaanhoidaja (AMK), 210 op > Laillistus sh:na Kätilön erikoistuminen, 120 op > Laillistus kätilönä		
V Sairaanhoidaja (AMK), 210 op > Laillistus sh:na Kätilö (YAMK), 120 op > Laillistus kätilönä		
VI Sairaanhoidaja (AMK) ja kätilö (AMK) (yht. 300 op) > Kaksoistutkinto ja -laillistus		

Kuulemistilaisuuteen osallistuneiden palaute kättilökoulutuksen vaihtoehtoista

Päivi Karttunen, Marjukka Vallimies-Patomäki
29.5.2015

Mitä taustaorganisaatiota edustatte? Valitkaa merkitsemällä X:llä sopiva vaihtoehto.

- ___ Ammattikorkeakoulu
___ Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkö
___ Ammattijärjestö tai ammatillinen järjestö
___ Muu

1. Miten arvioitte kättilökoulutuksen rakennevaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta ja
tarkoituksenmukaisuutta? Valitkaa ympyröimällä sopiva vaihtoehto.

Vaihtoehto	Toteuttamiskelpoisuus koulutuksen näkökulmasta	Tarkoituksenmukaisuus työelämän näkökulmasta
I Kättilö (AMK), 180/210 op > Laillistus kättilönä	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa
II Sairaanhoitajakoulutus ja kättilökoulutus (yht. 270 op) ja vuoden työharjoittelu > Kättilö (AMK) > Kaksoislaillistus	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa
III Sairaanhoitajakoulutus ja kättilökoulutus (yht. 300 op) > Kättilö (AMK) > Kaksoislaillistus	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa
IV Sairaanhoitaja (AMK), 210 op > Laillistus sh:na Kättilön erikoistuminen, 120 op > Laillistus kättilönä	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa
V Sairaanhoitaja (AMK), 210 op > Laillistus sh:na Kättilö (YAMK), 120 op > Laillistus kättilönä	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa
VI Sairaanhoitaja (AMK) ja kättilö (AMK), (yht. 300 op) > Kaksoistutkinto > Kaksoislaillistus	1. Toteuttamiskelpoinen 2. Melko toteuttamiskelpoinen 3. Melko huonosti toteutettavissa 4. Huonosti toteutettavissa 5. En osaa sanoa	1. Tarkoituksenmukainen 2. Melko tarkoituksenmukainen 3. Melko epätarkoituksenmukainen 4. Epätarkoituksenmukainen 5. En osaa sanoa

**Kätilökoulutuksen kuulemistilaisuus 29.5.2015
opetus- ja kulttuuriministeriössä**

Ryhmäjako

Pienryhmä 1

Paikka: Juhani

Puheenjohtaja Eva Matintupa, Adelningscef , Yrkeshögskolan Novia
Mirja Immonen, Koulutuspäällikkö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Juha Kurtti, Tutkimuspäällikkö, Tehy
Salla Seppänen, Koulutusvastuujohtaja, Savonia AMK

Pienryhmä 2

Paikka: Venla

Puheenjohtaja Eeva-Liisa Moisio, Johtaja, Satakunnan AMK
Hoffren Päivi, Lehtori, Savonia AMK
Heli Kondelin, Kätilökoulutuksen tutkintovastaava, Metropolia AMK
Susanna Seitsamo, Koulutuspäällikkö, Tampereen AMK
Terhi Virtanen, Puheenjohtaja, Suomen Kätilöliitto ry.

Pienryhmä 3

Paikka: Simeoni

Puheenjohtaja Johanna Moisio, Ylitarkastaja, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Katja Kosinen, Ylihoitaja, HUS/ HYKS
Marjut Putkinen, Koulutusjohtaja, Turun AMK
Kaija-Leena Serlo, Osastonjohtaja, Oulun AMK
Pernilla Stenbäck, Kätilötyön lehtori, Arcada

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

- 1 Rapport om den svenskspråkiga yrkesutbildningen med förslag till förändringar
- 2 Oppilaitosrakennusten turvallisuus
- 3 Arkistolakityöryhmän muistio
- 4 Yksityisarkistolakityöryhmän muistio
- 5 Opetushallituksen ja CIMOn yhdistämisen edellytyksiä pohtivan työryhmän muistio
- 6 Innostava koulupäivä. Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi
- 7 Tehokas antidoping-yhteistyö; Ad-toiminnan viranomaisyhteistyön tehostamista selvittäneen työryhmän loppuraportti.
- 8 Suuntaviivoja liikuntapolitiikan tulevaisuuteen
- 9 Erityisen koulutustehtävän asemaa lukiokoulutuksessa koskeva selvitys
- 10 Näyttötutkintojärjestelmän kehittämisryhmän loppuraportti
- 12 Arkistolain jatkotyöryhmän muistio
- 14 Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-359-0 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)